RAMAZAN 1442

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZÜMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | MAYIS '21 | YIL: 10 | SAYI: 102 | FİYATI: 12₺ | ISSN: 2148-4635

İLİM VE DAVET

KİME KULAK VERELİM?

· HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHAL' 04 ·

Dünyanın dört bir yanında

zulme uğrayan Müslimlerden dolayı bir yanımız buruk olsa da

İslami kardeşliğin perçinlendiği bu mübarek günler,

Müslimlerin heyecan ve sevinç günleridir.

Bizler de kabul olunmuş bir Ramazan'ı geride bıraktığımızı umarak

tüm Müslim kardeşlerimizle aynı mutluluk ve huzuru paylaşıyoruz.

Duamız odur ki; Rabbimiz (cc), kendisiyle kırık kalpleri onardığı,

mahzun gönülleri sevindirdiği bayramımızı

yeryüzünün doğusunda ve batısında tüm Müslimler için

hayırlara vesile kılsın; eksik yanlarımızı tamamlasın;

bizleri yeniden bir araya toplasın ve Firdevs Cenneti'nde buluştursun.

Asr-ı Saadet iklimi yaşayacağımız nice bayramlara kavuşmak dileğiyle

TÜM MÜSLİMLERİN
RAMAZAN BAYRAMI MÜBAREK OLSUN…

Tevhid Dergisi

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Allah (cc) Ramazan boyunca tuttuğumuz oruçları, ettiğimiz duaları ve yaptığımız sair amelleri kabul buyursun.

Halis Hoca'mız, yeni sayımızda kendisine sorulan bir soru üzerine, tevhid davetini ulaştırma sorumluluğunu üstlenen ilim adamları ve davetçilerin taşıması gereken nitelikleri, vahyin ışığında bizlere sunuyor. Tevhid davetçilerinin ve ilim adamlarının çeşitliliği hakkındaki kıymetli görüşlerini paylaşıyor.

Feriduddîn Hoca'mız, Araplar ile Müslümanlık dini arasındaki ilişkiyi inceliyor ve Türklerin bu ilişkideki payına dem vuruyor.

Özcan Hoca'mız, önceki aylarda başladığı Kâf Suresi tefsirine devam ediyor ve müşriklerin, kendilerine bir uyarıcı gelmesiyle yaşadıkları şaşkınlığı, bu şaşkınlığın altında yatan çarpık peygamber anlayışlarını bizlere açıklıyor.

Enes Hoca'mız, Nebimizin (sav) münafıklarla mücadele metodunu ve bu metodu nasıl uygulayacağımızı anlatıyor, bununla birlikte günümüzde de bu mücadeleyi sürdürebilmek için sahip olunması gereken hikmet ve basiret sıfatlarına değiniyor.

Dergimizin kıymetli yazarları, türlü alanlarda değerli kalemleriyle hayatlarımıza dokunmaya devam ediyor.

Yüce Rabbimizden, bizleri Ramazan Ayı'na kavuşturduğu gibi bu mukaddes ayda temizlenmiş, salih amellere muvaffak kılınmış ve razı olunmuş kullarından kılmasını niyaz ediyor; bayramları bayram gibi yaşayacağımız günler ihsan etmesini diliyoruz.

Editör

teuhid

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com

Adres
Kirazlı Mh. Mahmutbey Cd. No: 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Abonelik
0 (545) 762 15 15

Yazışma Adresi
Abdullah DEMİR
Güneşli Merkez Postane P.K. 51
Bağcılar/İSTANBUL

Basım
Şenyıldız Yayıncılık, 45097
Gümüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sitesi C Blok
No: 19/102 Topkapı/İSTANBUL 0 212 483 47 91

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No: 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No: 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Kaynartepe Mah. Gürsel Cad. No: 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No:78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No:2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No: 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No: 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No: 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Mezopotamya Mah. 327. Sok. Seval Kent Sitesi A Blok No: 1/A Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No:78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. Nilüfer Cd. 2. Fırın Sok. No: 4 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No: 190 Etimesgut/ANKARA

Ramazan 1442 | Mayıs '21
Yıl: 10 | Sayı: 102 | Fiyat: 12₺
ISSN: 2148-4635

teuhid

İÇİNDEKİLER

HASBİHÂL

Halis BAYANCUK (Ebu Hanzala)
halisbayancuk@tevhiddergisi.org

İLİM VE DAVET

Dergimiz size ulaştığında muhtemelen Ramazan'ın son üçte birinde, birçoğumuzun mahrum olduğu itikâf ikliminde, Kadir Gecesi eşiğinde olacağız. Şayet ilk yirmi günün bereketinden mahrum olduysak, önümüzdeki on gün için içtenlikle bu günlerin sahibine yönelmeli, O'ndan muvaffakiyet dilemeliyiz.

Kime Kulak Verelim ?

Allah'ın adıyla.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah (cc) af ve afiyet ihsan eylesin, her birinizi sevip razı olduğu kulları arasına katsın. Hamdolsun, bir Ramazan'a daha eriştiğimiz için mutluyuz, umutluyuz. Bir Ramazan'ı daha tevhid ve sıhhatle idrak ettiğimiz için mutluyuz. Her Ramazan'ın bir nimet, hatta ayrıcalık olduğunu bildiğimiz için mutluyuz. Rahmetin sağanak olup yağdığını, cennet kapılarının açıldığını, şeytanların zincire vurulduğunu, her gece bir grup kulun ateşten azat edildiğini bildiğimiz için umutluyuz. Rahmetten ıslanacağımıza, açılan kapılardan cennete gireceğimize, ateşten azat edileceğimize dair umutluyuz. Hayır, elbette umudumuz, amelimize olan güvenden kaynaklanmıyor. Umudumuz çok daha temiz, duru, samimi bir duygudan; Rabbimizin rahmetine olan inancımızdan kaynaklanıyor. Dört bir yanımızı kuşatan sekinet hissinden, orucun getirdiği rikkatten ve her Ramazan gecesinde tazelenen kulluk heyecanından kaynaklanıyor... Korkuyor muyuz? Evet, mahrum olmaktan, göğün açık kapılarını günahkâr ellerimizle kapatmaktan, ateşten azat olmamak için ellerimizle/günahlarımızla imal ettiğimiz prangalardan... korkuyoruz. Ne ki Ramazan'dayız; umudumuz, korkumuza galip geliyor. Zira Rabbimiz; Kitab'ı ve elçisinin diliyle bizleri umutlandırıyor. Âdeta her bir nas, iftarı müjdeleyen toplar gibi, ağır işitenlerin dahi duyabileceği bir tonda umut aşılıyor. Nasların lisanıhâli; "Ramazan'dasınız." diyor, "Allah'ın ayında, Kur'ân ikliminde, rahmet mevsimindesiniz." Öyleyse biz de umutlanacak, Ramazan'a eriştiğimiz için mutlu olacağız. Bununla birlikte mutluluk ve umudumuza hüznün eşlik ettiği de bir gerçek. Zira bir arada yaptığımız iftarlardan, omuz omuza kıldığımız namazlardan ve tevhidle imar ettiğimiz mescidlerden kısmen de olsa mahrumuz; mahrum olduğumuz oranda da mahzunuz.

Dergimiz size ulaştığında muhtemelen Ramazan'ın son üçte birinde, birçoğumuzun mahrum olduğu itikâf ikliminde, Kadir Gecesi eşiğinde olacağız. Şayet ilk yirmi günün bereketinden mahrum olduysak, önümüzdeki on

Ramazan gibi bir hayırla karşılaştığında ise ne yapması gerektiğini biliyor, fakat yapacak iradeyi bulamıyor. Bilerek ve bildiğiyle amel etmemenin ruhsal yükünü de yüklenerek, yıpranmış ve yorulmuş bir kalple kalakalıyor. İşte böyle durumlarda insan, kendini Rabbine şikâyet etmeli; öz nefsine karşı, nefsin sahibini yardıma çağırmalıdır.

gün için içtenlikle bu günlerin sahibine yönelmeli, O'ndan muvaffakiyet dilemeliyiz. Tembelliğimiz bizi hayırlardan mahrum kılabilir, ancak O'nun iradesine direnemez. Şayet Allah (cc); gönülden, için için, umut ve korku dolu yakarışlarımızı kabul ederse, tembel tabiatımız bize rağmen O'na kulluk edecektir. Okuduğunuz satırlar size biraz ilginç gelebilir. Şöyle açıklayayım: Ne yazık ki bazılarımız, iradelerini yıl içinde çarçur edip zayıflatıyor. Bazen günahlarla, bazen irade cevherini işlemeyerek, bazen de malayani işlere harcayarak... Ramazan gibi bir hayırla karşılaştığında ise ne yapması gerektiğini biliyor, fakat yapacak iradeyi bulamıyor. Bildiğiyle amel etmemenin ruhsal yükünü de yüklenerek, yıpranmış ve yorulmuş bir kalple kalakalıyor. İşte böyle durumlarda insan, kendini Rabbine şikâyet etmeli; öz nefsine karşı, nefsin sahibini yardıma çağırmalıdır.

"Rabbim!" demelidir, "Kendim ettim kendim buldum, nefsime zulmettim, senin arındıran uyarılarına kulak tıkadım, lağv/boş işlerle kalbimi yordum, i護ademi hırpaladım. Şimdi senin araladığın cennet kapısının önündeyim. Adım atmam gerektiğini biliyorum, lakin adım atacak gücüm yok. Resûl'ün (sav), nefsinden sana, hatta senden sana sığınırdı. Ben de nefsimden, yorduğum kalbimden, çarçur ettiğim i護ademden sana sığınıyorum. Sen El-Heyiy ve El-Kerîm'sin; sana açılan elleri boş çevirmez, boynunu büküp kapına geleni kovmaz, eşiğine baş koymuş secde ehlini hor görmezsin. Bana kereminle, rahmetinle, affınla muamele et. Açtığın kapıdan adım atacak kudreti ver, ki sen Kadîr-i Mutlak'sın. Toza toprağa karışmış kemikleri dirilten, gökleri direksiz yükselten ve zeval bulmasın diye tutan kudretin sahibisin. Sana, yardımına, vereceğin irade gücüne muhtacım..."

İnşallah bu ve benzeri dualar, bir yandan İlahi yardımı imdadımıza yetiştirecek; diğer yandan incinen, yorulan ve yıpranan kalbimizi, dolayısıyla iradeмizi onaracaktır. Duayı tecrübe eden bilir; dua gibi kalbe iyi gelen bir tiryak yoktur. Hele bu dua; secdeyi yol, gecenin son üçte birini de yoldaş edinmişse... Yüce Allah'ın emrettiği gibi gönülden, yalvara yakara, için için, gizlice, umut ve korku dolu bir kalple yapılan duanın manevi olarak açamayacağı kapı yoktur. Ki; bu sıfatlara sahip bir kalple yapılan dua, insana açılmış kapıların en şereflisidir. Yeter ki insan, sorununun farkında olsun, gözünü Mele-i A'lâ'ya diksin ve dili/kalbi ile Rabbini baş başa bıraksın. Her dil/kalp, Rabbinden en güzel kelimelerle isteyecektir. Umuyorum, her birimiz son on günü en güzel şekilde değerlendiririz.

Yüce Allah amellerinizi kabul etsin, rahmetine ermiş ve arınmış olarak Ramazan'dan çıkmayı nasip etsin, bayramınız mübarek olsun.

Soru: Türkiye'de tevhide davet eden ilim adamları, davetçiler var ve dünyanın birçok yerinden, farklı dillerde yapılan davet çalışmalarına ulaşabiliyoruz. Bu çeşitliliği siz nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce hangi davetçileri dinlemeli, hangi ilim adamlarına kulak vermeliyiz?

Yüce Allah, bizleri bazen hayırla, bazen de şerle imtihan eder:

"Her nefis ölümü tadacaktır. Biz, sizleri şer ve hayırla sınayarak deneriz. Ve bize döndürüleceksiniz."[1]

Soruya konu olan durum hayır mı, şer mi; yoksa bir kısmı hayır, bir kısmı şer mi bilemeyiz. Bir süreç yaşanırken ona dair yapılan değerlendirmeler çoğu zaman yanıltıcı olur. Soruya konu olan vakıa da henüz yeni, yaşanmakta olan bir süreç. Kim bilir; belki yarın, bugünlere bakıp hamdedecek, belki de bir ibret tablosu olarak dersler alacağız. Sorunun ikinci kısmına gelince şunu söyleyebilirim. Mezkûr durum karşısında iki sorumluluğumuz var: Biri, Yüce Allah'a yönelip bu sürecin hayrını istemek, şerrinden O'na (cc) sığınmaktır. İkincisi, her konuda olduğu gibi şeriata bakıp, bu vakıa karşısındaki sorumluluğumuzu tespit etmektir. Gerek bu soruda gerek hayat içinde karşılaştığımız tüm vakıalarda Allah'tan yardım istemek, O'na sığınmak ve vahye tutunmak dışında yapabileceğimiz bir şey yoktur.

"Dinimizi kimden öğrenelim, hangi ortamda ilim alalım, hangi davete kulak verelim?" sorunuza şöyle cevap verebilirim:

• İlmi Ehlinden Alalım, Ehil İnsanların Davetine Kulak Verelim

"Şüphesiz ki Allah, **emanetleri ehil olanlara vermenizi** ve insanlar arasında hükmettiğinizde adaletli olmanızı

1. 21/Enbiyâ, 35

İlmi ehlinden almayı önemli kılan bir diğer neden; ahir zamanda ilmin kalıp ilim adamlarının kaldırılacak olmasıdır.

size emreder. Allah, bununla sizlere ne güzel öğüt veriyor. Şüphesiz Allah (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi gören) Basîr'dir."[2]

Allah (cc) emanetleri ehline vermemizi ister. Başta yöneticilik olmak üzere ilim de dâhil her iş, ehline verilmeli, ehlinden alınmalıdır. Ehli olmayana tevdi edilen her şey, onun zayi edilmesine sebep olur; ki, bu da işlerin tersine döndüğünü ve kıyametin yaklaştığını gösterir:

"...İş, ehil olmayana bırakıldığında kıyameti bekle."[3]

İlmi ehlinden almayı önemli kılan bir diğer neden; ahir zamanda ilmin kalıp ilim adamlarının kaldırılacak olmasıdır. İlim adamlarının yokluğunda ise "cahil başlar" ilmi dillerine dolayıp insanlara baş olacak, hem sapacak hem de saptıracaktır:

Abdullah ibni Amr ibni As'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü'nü (sav) şöyle derken işittim: 'Allah, ilmi insanlar arasından çekip almaz. Fakat ilmi, âlimleri(n ruhunu) kabzetmek suretiyle alır. Geride hiçbir âlim bırakmadığında insanlar cahil kimseleri baş edinirler. Onlara soru sorulur, onlar da bilgisizce fetva verirler ve böylece hem kendileri sapar hem de başkalarını saptırırlar.' "[4]

Bazen ehil olmayan insanların sözleri doğru, amelleri güzel olabilir. Ancak bu, onları, sözlerine uyulan ilim ehli makamına çıkarmamızı gerektirmez. Zira ehil olmayan, bir konuda doğru söyleyip başka bir konuda bizi/ümmeti felakete sürükleyebilir. Örnek olması açısından bir hadise zikredebilirim:

Osman'ı (ra) eleştiren Kurra grubu ortaya çıkınca, sahabeden bir kısmı onların ilim ve ameline aldandı. Bunlardan biri de Aişe Annemizdi. O, yaşanan hadiseyi şöyle aktarır:

2. 4/Nîsa, 58
3. Buhari, 59
4. Buhari, 100; Müslim, 2673

"(Osman meselesinde) unutulup giden biri olmak isterdim. Osman'ın başına gelmesini istediğim ne varsa benim de başıma geldi. Öyle ki onun ölümünü isteseydim (zannımca) ben de ölürdüm/öldürülürdüm. Ey Ubeydullah ibni Adiyy! Bildiğinden (kesin emin olduğundan) sonrası seni aldatmasın. Osman'ı eleştiren grup çıkana kadar ben, Allah Resûlü'nün (sav) ashabının amelini küçümsememiştim. Bu grup öyle sözler etti ki bir söz ancak o kadar güzel söylenir. Öyle güzel (Kur'ân) okudu ki ancak o kadar güzel okunur. Öyle güzel namaz kıldılar ki ancak o kadar güzel namaz kılınır... Sonra yapılanı görünce (fitneyi kastediyor) onların, Nebi'nin (sav) ashabına yaklaşamayacağını anladım. Birinin sözü hoşuna giderse Tevbe Suresi'nin 105. ayetinin ilk cümlesini oku: 'De ki: 'Amel yapın! Allah, Resûl'ü ve müminler yaptıklarınızı görecektir...' '[5] Kimsenin (ameli/sözü) seni gevşekliğe sevk etmesin."[6]

Osman'ı (ra) eleştiren grubun sözü ve ameli, sahabenin dahi hoşuna gitti. Adil olmak gerekirse bazı eleştirilerinde de haklılardı. Osman'ın (ra) görev verdiği akrabalarının devlet imkânlarıyla işlediği zulüm ve fısk ayyuka çıkmıştı.[7] Ancak asıl sorun; eleştiren insanların "ehil" olmamasıydı. Sözün neye mal olacağını, fayda ve zararını, yakın ve uzak sonuçlarını hesaplayacak ilim, hikmet ve tecrübeden uzaklardı.

Sonuç: Sahabenin **dolaylı** olarak onayını alan topluluk, kitleleri harekete geçirdi, Osman'ı (ra) katletti ve **on dört asırdır** süren bir fitnenin ateşini yaktı. Onlar mescidde namaz kıldıracak, hutbe okuyacak, vaaz verecek insanlar değildi. Güzel söz ve amelleri, **bazı** konularda haklı eleştirileri ve yanlarına aldıkları **dolaylı** sahabe desteğiyle bir ümmeti felakete sürüklediler. Osman'ın (ra) kanı akınca çoğu insan uyandı, ancak iş işten geçmişti. İşte o zaman, Aişe Annemizin (r.anha) itiraf ettiği gibi bunun ilim değil, hamaset olduğunu anladılar. Eleştirileri **kısmen** haklı, fakat ölçülü değildi; okudukları ayetler doğru, fakat

5. 9/Tevbe, 105
6. Halku Efa'li'l İ'bad, s. 56
7. Örnek olsun; Velid ibni Ukbe, sarhoşken insanlara namaz kıldırmış; sabah namazını iki rekât kıldıktan sonra, "Arttırayım mı?" diyerek dalga geçmiştir.

Hudayn ibnu'l Munzir Ebu Samame'den şöyle rivayet edilmiştir: "Osman ibni Affan'ın yanında bulunuyordum. Kendisine Velid ibni Ukbe getirildi. Velid, (Kûfe'de valiyken içip sarhoş olmuş, bu hâlde) iki rekât sabah namazı kıldırmış ve cemaate, 'Sizin için namazı arttırayım mı?' demiş.

Velid'in sarhoş olduğuna iki kişi şahitlik etmişti. Birisinin adı Humran olup Velid'in şarap içtiğine şahitlik etmiştir. Diğeri ise onu kusarken gördüğüne şahitlik etmiştir.

Bu şahitlik üzerine Halife Osman ibni Affan, 'Bu kimse şarap içmeseydi kusmazdı. Ey Ali, kalk ve buna celde (değnek) cezasını uygula.' dedi.

Ali de, 'Ey Hasan, sen kalk ve buna celde (değnek) cezasını uygula.' dedi.

Hasan da biraz ona (Osman'a) sitemde bulunarak, 'Onun cefasını, sefasını sürene yükle.' dedi.

Bunun üzerine Ali, 'Ey Abdullah ibni Cafer, kalk ve celde (değnek) cezasını buna sen uygula.' dedi.

O da cezayı uyguladı. Değnek vurulurken Ali sayıyordu.

Kırkıncı değneğe gelindiğinde, 'Dur!' dedi ve şöyle devam etti: 'Peygamber (sav) kırk değnek vurdu, Ebu Bekir de kırk değnek vurdu. Ömer ise seksen değnek vurdu. Bunların hepsi de bir uygulamadır (sünnettir.) Bence bu (kırk değnek, seksen değnekten) daha iyidir." (Müslim, 1707/38)

Basiret, bilinç hâlidir. Neye, niçin, nasıl sorularının cevabı olan ve programlı bir daveti ifade eder. Enbiyanın daveti anlık, gelişmelere göre şekillenen bir davet değildir. Basiret üzere, bilinçli, önünü gören bir davettir.

hikmetten yoksundu.[8] Sonuç niyetine şunu söyleyebiliriz: Her işimizde olduğu gibi ilmi de ehlinden almalı, bir davete kulak vereceksek ehil bir sese kulak vermeliyiz.

• Allah Resûlü'nü Örnek Alanları Takip Edelim

İlim ve davet, resûllerin mirasıdır. Ümmet; ilim talebi ve davetinde Nebi'ye (sav) ittiba eder:

"De ki: 'İşte bu, benim (biricik) yolumdur. **Ben ve bana tabi olanlar** (neye, niçin ve nasıl olacağını bilerek, programlı ve düzen içinde) basiret üzere Allah'a davet ediyorum/ediyoruz. Allah'ı tenzih ederim. Ben müşriklerden değilim.' "[9]

Bir âlim/davetçi, ilim ve davetinde Nebi'nin (sav) özelliklerini taşıyorsa, onu takip edelim. Vahye sorduğumuzda enbiyanın, davetlerinde aşağıda zikredeceğimiz özelliklere sahip olduğunu görüyoruz. Yûsuf Suresi'nin 108. ayetini merkeze alarak deriz ki:

Davet, Allah'adır: Resûllerin daveti, yalnızca Allah'adır. Onlar sizi Allah'a (cc) kul olmaya, tevhide, İslam'a davet ederler. Bir hocaya, şahsa, cemaate, partiye, itikadi veya fıkhi mezhebe davet etmezler. Onları dinlediğinizde Allah'a kul olmak ister, kulluğunuzla şeref duyar ve mutlu olursunuz. Davetleri Allah'a olduğu için açık, anlaşılır ve sadedir. Allah'ın varlığı, birliği ve kulluk; fıtrat olduğundan anlamadığınız hiçbir nokta olmaz. Bir davetin Allah'a olup olmadığını anlamak için çocuklara, yaşlılara ve eğitimden uzak insanlara bakılır. Kabul etsinler veya etmesinler; tevhid davetini anlıyorlarsa o davet, enbiyanın davetidir, içine kelami/felsefi tortular karışmamıştır.

Basiret üzere davet edilmelidir: Okuduğumuz ayet, enbiyanın Allah'a (cc) basiret üzere davet ettiğini gösterir. Basiret, bilinç hâlidir. Neye, niçin, nasıl sorularının cevabı olan ve programlı bir daveti ifade eder. Enbiyanın daveti anlık, gelişmelere göre şekillenen bir davet değildir. Basiret üzere, bilinçli, önünü gören bir davettir. Dışarıdan bakana da bu izlenimi verir. Bir kaos, belirsizlik, önünü görememe hâli söz konusu değildir. Baktığınız zaman tek kelimeyle, "Bu insan/insanlar ne yaptığını biliyor." dersiniz. Bu, hem davette dayanak noktaları -ki bu, vahiydir- hem metodları ve hem de hedefleri açısından geçerlidir.

Davet toplumsaldır: Bir şahıs tek başına davet yapmaz. Davetin, Nebi (sav) gibi bir yüzü, sesi olsa da ona tabi olanlar da davet yapar. İlim ve davet, belli ellerde tekelleşmez. Bilenler bilmeyenleri yetiştirir ve hem ilim talebesi hem de davetçi insanlar yetişir.

Davet karşılığında ücret istemezler:

"De ki: 'Ben (davetim karşılığında) sizden bir ücret istemiyorum. Ve ben zora koşanlardan (kafasından ayet uyduran, nübüvvet iddiasında bulunanlardan da) değilim.' "[10]

Nebiler, davet karşılığında bir ücret, karşılık beklemezler. Davetin karşılığını yalnızca Allah'tan (cc) beklerler. Nebilerin vârisleri; şirket CEO'su, reklamcı, pazarlamacı, satış temsilcisi... değildir. Bir tüccar misali sürekli alacak verecek kavgaları yoktur. Dünyanın geçici ve aldatıcı etkisinden arınmak için onlara yönelenleri yeni bir dünya iklimine sokmaz, Allah'ı ve ahireti hatırlatarak insanların arınmasına yardımcı olurlar.

8. Bir önceki dipnotta sahabe tutumunu okumuştuk. Görüldüğü gibi Hasan (ra) had cezasını uygulamamış, "Kim onu başımıza sardıysa o ilgilensin." mealinde bir Arap deyimiyle eleştirisini ortaya koymuştu. Ancak Osman'ı (ra) katleden grup gibi yıkıcı bir faaliyet içine girmemişti. Benzer bir tabloyu Abdullah ibni Mesud'da (ra) görüyoruz. O da ibadetle ilgili uygulamalarında Osman'a (ra) muhalefet etmişti; ancak bu muhalefetin, birliği bozacak bir hâl almasına müsaade etmemişti:

Abdurrahman ibni Yezid'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir: "Osman, Mina'da namazları dört rekât kıldı.

Abdullah ibni Mesud dedi ki: 'Ben Peygamber (sav) ile beraber Mina'da dört rekâtlı namazları iki rekât olarak kıldım. Ebu Bekir Dönemi'nde yine iki rekât olarak kıldım. Ömer Dönemi'nde de yine iki rekât olarak kıldım.'

Ravi Hafs şu ilaveyi yaptı: 'Ben Osman'ın halifeliğinin ilk yıllarında da dört rekatlık namazları iki rekât olarak kıldım. Sonra Osman bunları dört rekât kılmaya başladı.'

Ravi, Ebu Muaviye'den aktardığı ilave sözleri de şöylece aktardı: 'Sonra size yollar ayrıldı. Ben Osman'a uyarak kılacağım dört rekât namazın, iki rekat kabul olunmuş bir namaz olmasını ne kadar arzu ediyorum.'

A'meş dedi ki: 'Muaviye ibni Kurre, üstadlarından naklederek bana şöyle haber verdi: 'Abdullah ibni Mesud namazları dört rekât olarak kılmaya başlamış ve kendisine, 'Sen, dört rekât kıldı diye Osman'ı ayıpladın. Şimdi ise dört rekât kılmaya başladın.' denildiğinde, 'Aykırılık şerdir.' demiştir.' " (Ebu Davud, 1960)

9. 12/Yûsuf, 108

10. 38/Sâd, 86

Risalet; yalnızca birkaç kişiye indirgenecek marjinal, elit tabakaya anlatılacak felsefi, bir coğrafyayı/ırkı merkeze alacak mahalli bir mesaj değildir. Mesajı evrensel, muhatabı tüm insanlıktır.

Davet evrenseldir, marjinal değildir:

"De ki: 'Ey insanlar! Şüphesiz ki ben, Allah'ın tümünüze (yolladığı) Resûl'üyüm. O (Allah ki) göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği O'na aittir. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. Diriltir ve öldürür. Allah'a ve Resûl'ü olan ümmi Nebi'ye iman edin. O (Nebi), Allah'a ve O'nun kelimelerine iman eder. Ona uyun ki, hidayet bulasınız.' "[11]

"Biz seni yalnızca âlemlere rahmet olarak yolladık."[12]

Resûl, tüm insanlığa ve dahi tüm âlemlere gönderilmiştir. Risalet; yalnızca birkaç kişiye indirgenecek marjinal, elit tabakaya anlatılacak felsefi, bir coğrafyayı/ırkı merkeze alacak mahalli bir mesaj değildir. Mesajı evrensel, muhatabı tüm insanlıktır. Bugün davetçi, Allah Resûlü'nün vârisidir. Hâliyle daveti de evrensel olmalıdır. O (sav), henüz Mekke'de, kendisi korunmaya muhtaçken, Ehl-i Kitap ve müşriklere şu çağrıda bulunmuştur:

"Sen (tevhide) davet et. Emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Onların hevalarına/arzularına uyma. Ve de ki: "Ben, Allah'ın indirdiği tüm Kitaplara iman ettim. Sizin aranızda adaletle (hükmetmekle) emrolundum. Allah, bizim de Rabbimiz sizin de Rabbinizdir. Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz size aittir. Bizimle sizin aranızda hüccet (karşılıklı delil getirip tartışmak) yoktur. (Çünkü hak, apaçık ortadadır.) Allah hepimizi bir araya toplayacaktır. Dönüş O'nadır."[13]

"Aranızda adaletle hükmetmekle emrolundum." Yani benim; hükmetme, zulmü sonlandırma, adaleti tesis etme gibi bir hedefim ve gündemim var. Adaletle hükmetmeye talibim; adaletin kaynağı olan vahiy ve o vahye gönül verenler, bu işin üstesinden gelirler. Hiç şüphesiz okuduğumuz cümle, söylendiği gün düşünüldüğünde iddialı, iddialı olduğu kadar çarpıcı bir meydan okumadır. Mekke'ye ancak bir başkasının himayesinde girebilen, çocukların dahi rahatlıkla hakaret ettiği bir nebi, o günün müstekbir tağutlarına meydan okuyor. Kokuşmuş düzenlerini yüzlerine vuruyor, alternatifin tevhid davetinde olduğunu haykırıyor. İşte bu, basiret üzere davettir. Nebi'nin (sav) o günün şartlarına takılmadığını, daha ilerisini düşünerek hareket ettiğini göstermektedir.

Nebi vârislerinin daveti de böyle olmalıdır. Tüm insanlığı kucaklamalı, tüm insanlığa hitap etmelidir. Kabul etsinler veya etmesinler -ki çoğunluk kabul etmeyecektir- davetin içeriği bir gruba yönelik olmamalı, tüm insanlığa yönelik, yani evrensel olmalıdır.

Davette müstekbirlere sert/tavizsiz, mustazaflara ise merhametli olunmalıdır: Nebilerin davetinde çok açık bir üslup vardır. Müstekbir tağutlara karşı sert, tavizsiz, meydan okuyan bir üslup kullanılır. Zira şirk düzeninin sebebi ve sürdürücüsü onlardır. Toplumu onursuzlaştıran, zulümle sindiren, dini ve emeği sömüren onlardır. Mustazaflar ise mazur olmamakla birlikte -zira şirkin mazereti yoktur- kandırılan, aldatılan, sömürülen insanlardır. Müstekbir tağutlar din bilginlerini, geleneği, şairleri/medyayı, sihirbazları/eğlenceyi, eğitimi tekellerine alarak toplumu her yönden kuşatmıştır. Sahih dinle aralarında engeller oluşturup kendilerine meşruiyet kazandıran muharref din vesilesiyle toplumu uyuşturmuştur. Hâliyle resûllerin mustazaflara tavrı, müstekbirlere olan tavrından farklıdır.

İbrahim'in (as) iki ayrı tavrını okuyalım:

"Kitap'ta İbrahim'i de an! O, özü sözü bir/sıddık olan bir nebiydi. Hani babasına demişti: 'Babacığım! Niçin duymayan, görmeyen ve sana hiçbir faydası olmayacak şeylere ibadet ediyorsun?' 'Babacığım! Şüphesiz ki bana, sana gelmemiş olan bir ilim geldi. Bana uy ki seni dosdoğru yola ileteyim.' 'Babacığım! Er-Rahmân'ın azabı sana dokunur ve şeytana dost olursun diye endişeleniyorum.' (Babası) demişti ki: 'İlahlarımdan yüz mü çeviriyorsun ey İbrahim? Şayet (bu hâline) son vermezsen seni taşlarım. Uzun süre benden uzaklaş.' Demişti ki: 'Selam olsun sana! Senin için Rabbimden bağışlanma dileyeceğim. Şüphesiz ki O, bana karşı (merhametli, lütufkâr ve benimle yakından ilgilenen) Hafiy'dir.' 'Sizi ve Allah'ın dışında dua ettiklerinizi terk edip ayrılıyorum. Yalnızca Rabbime dua ediyorum. Umulur ki Rabbime yaptığım dua nedeniyle bedbaht olmam. (Rabbim duama icabet eder.)' "[14]

Diğer tavrını okuyalım:

"Sizin için İbrahim'de ve onunla birlikte olan (müminlerde/resûllerde) güzel bir örneklik vardır. Hani onlar, kavimlerine demişlerdi ki: 'Biz, sizden ve Allah'ın dışında ibadet ettiklerinizden berîyiz/uzağız. Sizi tekfir ettik (üzerinde bulunduğunuz yolu ve sizi reddettik). Bizimle sizin aranızda, tek olan Allah'a iman

11. 7/A'râf, 158
12. 21/Enbiyâ, 107
13. 42/Şûrâ, 15
14. 19/Meryem, 41-48

Bir ortamda Allah kelamı konuşuluyorsa ortamın havası değişir. Mele-i A'lâ'nın sakinleri yeryüzüne iner, ortamı sekinet ve rahmet kaplar. Siz de o ortamın sakini/dinleyicisi olarak bu rahmet ve sekinet havasından payınıza düşeni alırsınız.

edinceye kadar, ebedî bir düşmanlık ve ebedî bir kin baş göstermiştir.' İbrahim'in babasına söylediği: 'Senin için Allah'tan bağışlanma dileyeceğim. (Ama) Allah'a karşı sana hiçbir faydam olmaz.' sözü müstesna. Rabbimiz! Yalnızca sana tevekkül ettik, yalnızca sana yöneldik ve dönüşümüz de yalnızca sanadır."[15]

Birinci örnekte İbrahim (as); babasına, şirk düzeninin mağdur ettiği bir **bireye** hitap etmektedir. Hakkı; eğip bükmeden, ancak merhametli bir üslupla arz etmektedir. İkinci örnekte ise bir bütün olarak şirk toplumuna hitap etmektedir. Malumdur ki her toplumun temsilcileri vardır, şirk toplumunun temsilcileri müstekbir tağutlar, mele (seçkin, imtiyazlılar), mutref (zengin, şımarık sosyete) ve ekabire mucrimiha (elebaşı suçlular)'dır. Bir topluma meydan okuduğunuzda karşınıza esnafı, işçiyi, köylüyü almazsınız.

Nebilerin bu aziz örneğinin aksine, tarihimizde sıkça karşılaştığımız, etkileri bugüne dek süren bir utanç vardır: Âlimin/Davetçinin müstekbir sultanlar karşısında zelil, mustazaflar karşısında aziz (!) olması! Onlar nebilerin metodunu ters yüz etmiş; şeytanın, korkularını besleyerek yoldan çıkardığı insanlardır.[16] Mustazaflara hitap ettiklerinde sesleri gür, hüccetleri güçlüdür; söyleyecek sözleri vardır. Müstekbir tağutlara ise söyleyecek sözleri yoktur; ola ki bir söz söylediler, ateş almaya gelmiş gibi kısa, ayaküstü, komşulara rahatsızlık vermeyecek bir tonda söylerler. Mustazafları Allah'a (cc) davet ederken ağızlarına geleni söyler, müstekbir tağutlara sakındıkları ne varsa mustazaflara boca ederler. Ebeveynlerine, komşularına, bakkala, manava... karşı tavizsizlerdir. Zira onlar şirkten ve ehlinden teberrî etmiştir! Ne ki müstekbir tağutlarla karşı karşıya gelmemek için ilmin/davetin namusunu ayaklar altına alır, karşı karşıya kaldıklarında da şirki, teberrîyi, İbrahim'in milletini unuturlar.

Bu nedenle şer'i ilmi, nebilerin mirasına sahip çıkan insanlardan alalım, bu insanların davetine kulak verelim.

• İlim/Davet Meclisine İnen Sekinet

"...Herhangi bir topluluk Allah'ın Kitabı'nı okuyup aralarında dersler yapmak için Allah'ın evlerinden bir evde toplanırsa kesinlikle üzerlerine huzur (sekine) iner; kendilerini rahmet kaplar; etraflarını melekler sarar; Allah, yanındakilere onlardan bahseder."[17]

Bir ortamda Allah kelamı konuşuluyorsa ortamın havası değişir. Mele-i A'lâ'nın sakinleri yeryüzüne iner, ortamı sekinet ve rahmet kaplar. Siz de o ortamın sakini/dinleyicisi olarak bu rahmet ve sekinet havasından payınıza düşeni alırsınız. Şayet Allah'a davet yapılan ortamda bu Rahmani hava yoksa orada sorun var demektir.

• Âlimden/Davetçiden, İlmin Yanında Üslup/Hâl/Edep Öğrenilir

"Üslup/Tarz/Tavır/Hâl güzelliği, ağırbaşlılık ve denge/ölçülülük, nübüvvetin yirmi dörtte biridir."[18]

"İki haslet münafıklarda bir araya gelmez: üslup/tarz/tavır/hâl güzelliği ve dinde fıkıh/anlayış."[19]

Allah Resûlü'nün (sav) "semtu'l hasen/semtu's salih" diye ifade buyurduğu kavram; kişinin hâl, tavır, üslup ve siretinin güzel olması, örneklik teşkil etmesidir. Bizim daha çok edep, nezaket, estetik, görgü ve adab-ı muaşeret şeklinde kullandığımız bu hasletler, toplum önünde olan insanlarda bulunmak durumundadır. Zira gerçek ilim/davet; önce sahibini ıslah eder, temizler, onarır. Geçmişte insanlar, ilim adamlarının meclisine onların hedy ve semtinden, yani hâl ve tavırlarından istifade etmek için katılırlardı. Bir yandan dinlerini bilgi düzeyinde öğrenir, diğer yandan o dinin amelî boyutunu, güzel ahlakı, edebi talim ederlerdi.

"Abdullah ibni Mübarek (rh) dedi ki: 'Bana öncekilerin ve sonrakilerin ilmine sahip bir adam vasfedildiği vakit onunla karşılaşmayı kaçırdığımdan dolayı üzülmem, lakin edep sahibi bir adam duyduğumda onunla karşılaşmayı temenni eder ve onunla karşılaşmayı kaçırdığımdan ötürü üzülürüm.' "[20]

15. 60/Mümtehine, 4
16. "İşte bu şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur. Ondan korkmayın! Şayet müminler iseniz yalnızca benden korkun." (3/Âl-i İmran, 175)
17. Müslim, 2699
18. Tirmizi, 2010; Ayrıca bk. Ebu Davud, 4776
19. Tirmizi, 2684
20. El-Adabu'ş Şeria, Muhammed ibni Muflih, 3/552

İlim ve davetin asli gayesi amel, yani kulluktur. İlim ve davetin afeti ise bilenlerle rekabet, bilmeyenle tartışmak ve insanların dikkatini çekmektir.

"Muhammed ibni Sirin (rh) tabiinin hâlinden bahsederken dedi ki: 'Onlar ilmi öğrendikleri gibi edebi de öğrenirlerdi.' "[21]

"İbni Sirin'in hastalığı ağırlaşmış ve hacdan geri kalmıştı. Hac yapmış kimselere Kasım ibni Muhammed'in ahlakını, elbisesini ve bulunduğu yerleri gözlemlemelerini emrederdi. Onlar da kendisine bunları ulaştırır, İbni Sirin bu şekilde Kasım ibni Muhammed'i örnek alırdı."[22]

"Hüseyin ibni İsmail babasından aktardı, babası dedi ki: 'İmam Ahmed'in meclisinde beş bin kadar kişi toplanırdı. Yaklaşık beş yüz kişi hadis yazar, geriye kalanlar ise ondan edebinin güzelliğini ve davranışlarını öğrenirdi.' "[23]

"Abdullah ibni Mesud'un arkadaşları onu ziyaret eder; güzel davranışlarına, ahlakına ve vakurluğuna bakıp ona benzemeye çalışırlardı."[24]

"İnsanlar (İmam Buhari'nin şeyhi Ali ibni El-Medinî'nin) ayağa kalkmasını, oturmasını, giysisini, söylediği ve yaptığı veya bu minvaldeki her şeyi yazarlardı."[25]

"İmam Malik (rh) dedi ki: 'Annem başıma sarığımı sarar ve 'Haydi Rebia'ya git; onun ilminden önce edebini öğren.' derdi."[26]

Öyleyse biz de dinimizi öğrenirken bu noktayı dikkate almalı; bize dinimiz yanında incelik, edep, üslup öğreten insanlara kulak vermeliyiz.

• Şer'i İlim/Allah'a Davet, Bizi Amele Sevk Eder

Şer'i ilmin gayesi amel, Allah'a davetin gayesi kulluktur. Yüce Allah, O'ndan (cc) gelenin, yani şer'i ilmin hak olduğunu bilen insanı şöyle vasfeder:

"Rabbinden sana indirilenin hak olduğunu bilen kişi, o görmeyen gibi midir? Ancak akıl sahipleri öğüt alırlar. Onlar ki; Allah'ın ahdini (tevhide dair verdikleri sözü) eksiksiz yerine getirir, sözlerini de bozmazlar. Onlar ki; Rablerinin birleştirilmesini emrettiği (akrabalık, komşuluk, İslam kardeşliği gibi) bağları birleştirirler. Rablerini (hakkıyla tanıdıklarından) Rablerinden (saygıyla) korkar ve hesabın kötüsünden korkarlar. Onlar ki; Rablerinin rızasını elde etmek için sabreder, namazı dosdoğru kılar, onlara rızık olarak verdiklerimizden gizli açık (sürekli) infak eder, kötülüğü iyilikle savarlar. Böylelerine (ahiret) yurdunun (güzel) akıbeti vardır. (O akıbet de şudur:) içine girecekleri Adn Cennetleridir. Onların babalarından, eşlerinden, soylarından salih olanlar da oraya gireceklerdir. Ve melekler her kapıdan onların yanına girip, 'Sabretmenize karşılık size selam olsun!' (derler) (Bu) yurdun akıbeti ne güzeldir."[27]

Allah'a (cc) davete icabet edenleri de şöyle vasfeder:

"Onlar Rablerinin (iman ve salih amel) çağrısına icabet eder, namazı dosdoğru kılarlar. İşleri, aralarında istişare iledir. Kendilerine verdiğimiz rızıktan infak ederler. Onlar ki; başlarına bir haksızlık geldiğinde yardımlaşırlar. Kötülüğün karşılığı, misli ile kötülüktür. Kim de (haksızlığa uğramasına rağmen) affeder ve ıslah ederse, onun mükâfatı Allah'a aittir. Şüphesiz ki O, zalimleri sevmez."[28]

İlim ve davetin asli gayesi amel, yani kulluktur. İlim ve davetin afeti ise bilenlerle rekabet, bilmeyenle tartışmak ve insanların dikkatini çekmektir. Bu, aynı zamanda hidayeti tattıktan sonra sapmanın sebepleri arasındadır:

Ka'b ibni Malik'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Âlimlerle tartışıp boy ölçüşmek veya avam (ayaktakımı) kimselerle mücadele etmek veya halkın dikkatini kendine çekmek için ilim tahsil eden kişiyi, Allah cehenneme atacaktır."[29]

Ebu Umame'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Hidayet üzere olduktan sonra sapıklığa düşen bir topluluğa ancak kavga ve çekişmek verilir.'

Daha sonra şu ayeti okudu:

'Onu sana, ancak tartışmak için örnek verdiler. Bilakis onlar, (tartışmada haddi aşıp) düşmanlıkta ileri giden bir kavimdir.'[30] "[31]

Bir ilim veya davet, öğretici ve amele sevk edici mahiyette olmalıdır. Şayet bir yerde; bilenlerle rekabet/yarış, bilgisizlerle tartışma ve dikkat çekme gayreti görüyorsanız orada sorun vardır. Muhtemelen orada şer'i ilim ve davet değil; horoz dövüşü, cedel ve reklamcılık öğrenirsiniz.

21. El-Câmiu li Ahlâki'r Râvi ve Edebi's Sâmi, Hatib El-Bağdâdî, 1/79
22. Siyeru A'lami'n Nubela, Zehebi, 5/57
23. Siyeru A'lami'n Nubela, 11/316
24. Ğaribu'l Hadis, E-Kasım ibni Sellam, 4/274
25. Tarihu Bağdâd, Hatib El-Bağdâdî, 13/421
26. Tertibu'l Mesarik ve Takribu'l Mesalik, El-Kadı İyad, 1/130
27. 13/Ra'd, 19-24
28. 42/Şûrâ, 38-40
29. Tirmizi, 2654
30. 43/Zuhruf, 58
31. Tirmizi, 3253

Şer'i ilim ve davet meclisleri dedikodu, eğlenme ya da vakit öldürme meclisleri değildir. Arınma, olgunlaşma ve yetişme meclisleridir. Ruhun/Kalbin azığını tedarik etme; aklı, şer'i hüccetlerle besleme meclisleridir.

• Âlim/Davetçi, Allah'ı Hatırlatır

Allah'a (cc) davet eden veya Allah'ın indirdiği ilmi insanlara anlatan kişi, her şeyden önce Allah'ı ve adına konuştuğu dini hatırlatmalıdır:

Esma binti Yezid'in (r.anha), Resûlullah'tan (sav) şöyle işittiği nakledilmiştir:

" 'Dikkat edin! Sizin en hayırlı olanlarınızı size haber vereyim mi?'

Ashab, 'Evet, ey Allah'ın Resûlü, bildir.' dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (sav), 'Sizin en hayırlılarınız öyle kimselerdir ki görüldükleri zaman Allah hatırlanır.' buyurmuştur."[32]

Abdullah ibni Busr (ra) dedi ki:

"Bir zaman önce şöyle bir hadis işitmiştim: 'Yirmi kişilik veya daha az veya daha fazla bir toplulukta bulunup sonra onların yüzüne bakarsan ve sana Allah'ı hatırlatan bir adam göremezsen bil ki kıyamet yaklaşmıştır."[33]

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah'ın en hayırlı kulları, görüldüklerinde Allah'ın hatırlandığı kimselerdir. Allah'ın en şerli kulları ise laf taşıyan, birbirlerini seven kişilerin arasını ayıran, (dinî ve dünyevi sıkıntılardan) selamette olanların sıkıntıya girmelerini isteyen kimselerdir."[34] [35]

Dinlediğimiz zaman bize Allah'ı (cc) hatırlatan, bizde Yüce Allah'ı tanıma ve O'na kulluk iştiyakı oluşturan insanlara kulak verelim. Şer'i ilim ve davet meclisleri dedikodu, eğlenme ya da vakit öldürme meclisleri değildir. Arınma, olgunlaşma ve yetişme meclisleridir. Ruhun/Kalbin azığını tedarik etme; aklı, şer'i hüccetlerle besleme meclisleridir.

• Âlimin/Davetçinin Kalbi Yumuşaktır

"De ki: 'İster ona inanın ister inanmayın! Çünkü o, daha önce kendilerine **ilim verilenlere** okununca, hemen çeneleri (yüzleri) üzere secdeye kapanırlardı.' Ve derlerdi ki: 'Rabbimizi tenzih ederiz! Rabbimizin vaadi hiç şüphesiz, gerçekleşmiştir.' Yüzleri üzerine secdeye kapanır, **ağlarlar** ve onların huşularını arttırır."[36]

Yüce Allah, kendisine ilim verdiği kullarını böyle vasfeder. Onlara Allah'ın (cc) ayetleri okunduğunda secdeye kapanır, ağlarlar ve huşuları artar. Bu üç özellik, kalbin yumuşak olduğunu, şüphe ve şehvetle katılaşmadığını gösterir.

Abdu'l A'lâ Et-Teymi şöyle demiştir: "Kime kendisini ağlatmayan bir ilim verilmişse; ona verilen ilim, fayda vermeyen bir ilim olmaya daha yatkındır. Çünkü Allah, âlimleri böyle tanımlamıştır.

Sonra, yukarıda okuduğumuz, İsra Suresi'nin 107-109. ayetlerini okudu."[37]

Tüm bu hatırlatmalardan sonra şunu söyleyebilirim: Hangi konuda konuşursak konuşalım; aynı kapıya çıkıyoruz: vahyi çokça tilavet etmek, açıklaması olan sünnet ve siretten haberdar olmak! Zira bu iki kaynak bize ölçü ve istikamet kazandırıyor. Olayları değerlendirirken neyi, nasıl anlamamız gerektiğini kolaylaştırıyor. Benim şahsi olarak kullandığım bir ölçüdür, tavsiye ederim: Kim olursa olsun, din adına hangi iddiayla ortaya çıkarsa çıksın, onu vahyin pratik tefsiri olan siyerin içine yerleştiriyorum. Allah Resûlü'nün (sav) siretinin bir yerine denk geliyorsa, dikkate alıyor ve inceliyorum. Aksi hâlde değerlendirmeye dahi uygun bulmuyorum. Özellikle siyer dememin nedeni şudur: Dinin asli kaynağı Kur'ân; Kur'ân'ı doğru anlayıp anlamadığımızın sağlaması ise sünnettir, Allah Resûlü'nün siretidir.

32. İbni Mace, 4119
33. Ahmed, 17679
34. Ahmed, 17998
35. Okuduğumuz üç hadisin de isnadı hakkında konuşulmuştur. Hadisler birbirini destekler nitelikte, şiddetli zayıf olmayan rivayetlerdir.
36. 17/İsrâ, 107-109
37. Darimi, 299

İSLÂM İLE MÜSLÜMANLIK AYNI ŞEY Mİ?

Feriduddîn AYDIN
ferduddinaydin@tevhiddergisi.org

ARAPLAR VE MÜSLÜMANLIK

Vurgulamak lâzımdır ki İslâm'ı din olarak kabul etmiş bulunan hiçbir Arap, mensubu olduğu dini kesinlikle "Müslümanlık" olarak adlandırmaz. Bunu zaten yapamaz. Çünkü bu isim -her şeyden önce- Türkçedir. Arapların, bağlısı oldukları (din) gibi önemli bir kuruma Türkçe bir ad vermelerinin esasen mantıklı bir açıklaması olamaz.

Öncelikle vurgulamak lâzımdır ki, Türkiye ve Türkler hakkında gerçeğe uygun bilgilere sahip bulunmayan milyonlarca Arap, **"Müslüman"** ve **"Müslümanlık"** kelimelerini hayatlarında duymuş bile olsalar, bu iki sözcüğün ne anlama geldiğini bilmezler. Türkiye'de milyonlarca insan bu gerçekten habersizdir. Bu şöyle dursun, Türk akademisyenlerin bile bu açıklamayı tuhaf bulacakları muhtemeldir.

Bu iki toplumun, din konusunda birbirine karşı aşırı düzeyde ön yargılı olduğu, bir gerçektir. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Bu konuda özetle diyebiliriz ki; Araplarla Türkler arasında tarih boyunca süren siyasi çekişmelerin ve günümüzde de devam eden soğukluğun temel nedeni hiç şüphesiz **Müslümanlık**'tan kaynaklanmaktadır. Bu karşılıklı nefreti sırf siyasi ve ideolojik nedenlere bağlamış olan yazar ve araştırmacılar, yanılmışlardır. Bunlar büyük ihtimalle dinler ve mezhepler tarihinden habersiz oldukları için meseleye tek taraflı bakmak gibi önemli bir hataya düşmüşlerdir. Sonuç olarak Müslümanlığa ilişkin doğru bilgilere ulaşamadıkları için; İslâm ile **"Türk Müslümanlığını"**, aynı zamanda İslâm ile **"Arap Müslimciliğini"** birbirinden ayırt edememişlerdir. Oysa -çok tanrılı özelliği ile- Milli Türk Müslümanlığı, İslâm'a yabancı olduğu kadar, Arapların politeist **Müslimciliği** de İslâm'a o derece yabancıdır. Fakat **Müslimcilik** ile **Müslümanlık** arasında önemli benzerlikler vardır, ancak bunlar yanıltıcıdır. Bu nedenledir ki Türklerde büyük bir çoğunluğun benimsediği -şamanlık döneminden kalma- **evliyacılık, türbecilik ve kerâmetçilik**, Anadolu'ya çok yakın olan Arap bölgelerinde de pek etkili olabilmiştir. Nitekim Müslümanlığa benzer dinî inanış ve anlayışlar Suriye, Irak ve Lübnan'da çok yaygındır. Mısır, Libya, Tunus ve Fas'ta da hissedilir izleri vardır. Şu bir gerçektir ki Türklerde **"evliya"**, (açıkça seslendirilmese de) büyük çoğunluğun vicdanını tam bir tanrı olarak meşgul eder. Araplarda ise bir azınlık, **"evliya"**ya sadece kutsal bir şahsiyet olarak inanır. Daha önemlisi, Araplardaki dinin adı kesinlikle **Müslümanlık** değildir. Bu, (gelenekten kaynaklanan) yanlış bir kullanım olarak yine İslâm'dır. (Bu ilgiyle şu önemli uyarıda bulunmak zorunludur; Araplara bu incelemede mal edilen **"Müslimcilik"** nitelemesi, -her ne kadar haklı bir yakıştırma ise de- onlar bundan

Türkiye'de yaşayan Araplar -yerli kültürden etkilendikleri için- "Müslümanlık" nitelemesini (Türkçe konuşurken) elbette kullanırlar, fakat Arap dünyası bundan habersizdir. Özellikle Arap ilim otoriteleri bundan habersiz gibi gözükmektedir! Bununla birlikte, buraya kadar verilmiş olan bilgilerden hemen hiçbir Türk de haberdar değildir. Bunlar ilginç değil mi?

kesinlikle haberdar değildirler.) Arapların dinsel anlayışını Müslümanlıkla karşılaştırmayı kolaylaştırmak amacıyla ilk kez burada kullanılan **"Müslimcilik"** yakıştırması da aynen **"Müslümanlık"** kelimesi gibi Türkçedir; Araplar tarafından bu her iki kelime de bilinmemektedirler.

Vurgulamak lâzımdır ki İslâm'ı din olarak kabul etmiş bulunan hiçbir Arap, mensubu olduğu dini kesinlikle **"Müslümanlık"** olarak adlandırmaz. Bunu zaten yapamaz. Çünkü bu isim -her şeyden önce- Türkçedir. Arapların, bağlısı oldukları (din) gibi önemli bir kuruma Türkçe bir ad vermelerinin esasen mantıklı bir açıklaması olamaz. Ve çünkü bağlısı oldukları dinin "İslâm" olduğunu ileri sürmektedirler. Bu iddia gerçekçi olmasa bile İslâm'ın dili sırf Arapçadır. Bütün bunlarla birlikte Araplar, İslâm'ın Türkler tarafından **"Müslümanlık"** diye isimlendirdiğinden de yüzyıllardır (muhtemelen) haberdar değildirler! Bu itibarla, Türkçe bilmeyen hiçbir Arap dinsel aidiyetini, asla **"ben Müslümanım"** diye açıklamaz. Bunun yerine **"ena Muslim"**, yani **"ben Müslimim"** der. Türkiye'de yaşayan Araplar -yerli kültürden etkilendikleri için- **"Müslümanlık"** nitelemesini (Türkçe konuşurken) elbette kullanırlar, fakat Arap dünyası bundan habersizdir. Özellikle Arap ilim otoriteleri bundan habersiz gibi gözükmektedir! Bununla birlikte, buraya kadar verilmiş olan bilgilerden hemen hiçbir Türk de haberdar değildir. Bunlar ilginç değil mi?

Peki, neden bu konu şimdiye kadar hiç irdelenmemiş ve irdelenmiyor? Oysa bu konuya ilişkin gerçekleri inkâr etmek, bunları görmezden gelmek, Türkiye'de dini ilgilendiren çok önemli sorunların varlığını ve bu sorunlara kimsenin dokunmaya henüz cesaret edemediğini düşündürmektedir! Aynı zamanda Müslümanlık kavramına ilişkin birçok bilginin, **Kripto sûfî ekipler** tarafından yüzyıllardır gizlendiğini de haber vermektedir! Arapların **"Müslümanlık"** hakkında hiçbir şey bilmiyor olmaları karşısında özellikle ilim dünyasının suskunluğunu anlamak da mümkün değildir. İlim dünyası, neden bu problemi ele almamakta ısrarlı davranmaktadır? Akademisyenler ve araştırmacılar bu soruna neden dokunmak istememektedirler? Bu soruların elbette cevapları vardır. Fakat burada, herhalde şu kanaati ortaya koymak gerekir; Oryantalistlerin, akademisyenlerin ve araştırmacıların bu soruna günümüze kadar el atmamış olmaları, önemli stratejik sırların varlığını akla getirmektedir!

Arap insanının, **"Müslüman"** ve **"Müslümanlık"** kelimelerini neden hiç kullanmadığının bir açıklamasını yapmak ne işe yarayacaktır? Bu da önemli bir sorudur. Çünkü bu konuda ilim adamının zihnini meşgul eden, aynı zamanda ona ağır sorumluluk yükleyen şöyle karmaşık bir tablo var:

Araplar ve Türkler; bu her iki toplum da öteden beri aynı dine (İslâm'a) mensup olduklarını ileri sürmektedirler (!) Ancak;

1. Türkler İslâm'a, aynı zamanda **"Müslümanlık"** diye bir ad daha vermektedirler.

2. Araplar ise İslâm'a böyle bir isim vermedikleri gibi, -Türkler arasındaki- bu yaygın kullanımdan da tamamen habersizdirler. O kadar habersizdirler ki yüzyıllardır Arap dünyasında bir âlim veya bir yazar bu konu hakkında hiçbir açıklama yapmamıştır.

Meselenin içyüzüne ulaşabilmek için; bütün bu düğümleri ve bunlara kaynaklık eden problematiği bir kenara koyup, önce iki nokta üzerinde yoğunlaşmak ufuk açıcı olacaktır. Bunlardan biri, Arapların İslâm anlayışıdır; ikincisi de Arapların, Arap olmayan halklardaki (özellikle Türklerdeki) İslâm anlayışına nasıl baktıklarıdır. Bu amaçla da öncelikle Arapların neden İslâm'a **"Müslümanlık"** adını vermediklerine ve neden dinsel aidiyetlerini -Türklerden farklı olarak- **"ben Müslümanım"** şeklinde değil, **"ben Müslimim"** anlamına gelen **"ena Muslim"** diye ifade etmelerine açıklık getirmek icap eder. Bunun için de zorunlu olarak İslâm tarihinin ta başına dönüp meseleyi irdelemek gerekir.

Bilindiği üzere İslâm'ı din olarak ilkin kabul etmiş olan toplum, Araplardır. Kur'ân'a ilk olarak onlar muhatap olmuşlardır. Nitekim Kur'ân onların diliyle inmiştir. Daha önce putperest oldukları için, (çeşitli sosyal ve kültürel nedenlerle) bu dine ve ona çağrıda bulunan elçiye büyük tepki göstermiş, fakat sonunda İslâm'ı kabul etmişlerdir. Burada konu münasebetiyle vurgulamak gerekir ki; son derece önemli gerçeklerin başında bu dinin, Araplara kendini yalnızca **"İslâm"** adı altında

sunmuş olmasıdır. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de İslâm'ın bundan başka bir adı yoktur. Bu isim Âl-i İmrân Sûresi'nin 19'uncu âyet-i kerîmesinde geçmektedir. Ayrıca Mâide Sûresi'nin 3'üncü âyet-i kerîmesinde Allah Teâlâ, **"sizin için din olarak İslâm'ı kabul ettim"** demektedir.[1] Bu da İslâm'a **"Müslümanlık"** diye bir adın kesinlikle yakıştırılamayacağını teyit etmektedir. Dolayısıyla Kur'ân-ı Kerîm'in hiçbir âyetinde ve Muhammed'in (sav) hiçbir sözünde yer almayan **"Müslümanlık"** kelimesini İslâm için ad olarak kullanmayı Araplardan beklemek, iki olasılığı işaret eder:

1. Gerekçesiz ve nedensiz olarak Arap düşmanlığı.

2. Açıklaması mümkün olmayan koyu cehalet. Bunun üçüncü bir ihtimali yoktur.

Ancak bu konudaki bilgisizlik üzerinde ciddiyetle durmak gerekiyor. Çünkü problemin en karmaşık yanı, (sorunu çok yakından ilgilendiren spesifik bir) bilgisizlik açmazıyla ilişkilidir. Esasen çözümsüzlük buradan kaynaklanmaktadır. Çünkü bunun açıklaması büyük ölçüde **"İslâm"** kelimesinin gramatik analizinden geçmekte, bu ise uzmanlık gerektirmektedir. Bu ilgiyle vurgulamak gerekir ki; aynı zamanda Arapçanın linguistik kanunları çerçevesinde (**İslâm** ile **Müslümanlık**) kelimeleri arasında herhangi bir ilişki bulunmadığını ilâve etmek lâzımdır. Ne var ki bu konuda hemen hiçbir bilgiye sahip bulunmayan Türkiye'deki halkın neredeyse tamamına bu sorun hakkında bir açıklama yapmak imkânsızdır. Bu açmaz, her çağda Türk toplumunun yüzünü zorunlu olarak İslâm'dan çevirip Müslümanlığa yöneltmiştir. Nitekim Osmanlı âlimlerinin fetvalarında sıkça kullandıkları **"Zeyd-i Müslim"** örneklemeleri, hiçbir zaman toplum üzerinde bir etki uyandırmamıştır. Büyük ihtimalle bu yüzdendir ki son zamanlarda; **"Madem ki İslâm'ı ve Kur'ân'ı anlayabilmek için Arapça bilmek zorunludur, o halde bu din ve bu kitap evrensellikten uzaktır."** düşüncesinde olan büyük sayıda Türk aydınları, İslâm ile ilişkilerini (sessizce!) koparmış, İslâm'ın karşısında kendilerini Müslümanlığa adamışlardır. Özellikle muhafazakâr iktidarlar döneminde, bunların sayısında büyük artış gözlenmiştir.

İslâm kelimesinin gramatik tahliline gelince bu, Arap dil kurallarına göre **"esleme-yuslimu"** fiilinin mastarıdır. Bu mastardan ancak ve ancak erkek için **"Muslim"**, kadın için de **"Muslime"** sıfatları türetilebilir. Aksine **"İslâm"** mastarından **"Müslüman"** diye bir sıfat ve **"Müslümanlık"** diye bir isim türetmek mümkün değildir. Arapların, bu iki kelimeyi (duysalar bile) onları hiçbir zaman anlamak istememeleri buradan kaynaklanmaktadır. Nitekim siz bir Arap aydınına, Türklerin İslâm'a **"Müslümanlık"** diye bir ad verdiğini söylediğiniz zaman o, size donmuş gözlerle bir süre bakar durur; sonra size, genelde hiçbir cevap vermek istemez. Çünkü Arap -Türkçe biliyor olsa bile- sizin bu ifadenizden hemen hiçbir şey anlayamaz. Sorun bu derece karmaşıktır. Bunun sosyolojik ve kültürel açıdan analitik incelemesi maalesef henüz hiç yapılmamıştır. Bu ilgiyle belirtmek gerekir ki -yüzyıllarca aynı vatan üzerinde ve aynı bayrak altında yaşamış olmalarına rağmen- Türkler ile Araplar, (ticaret ve hesap kitap gibi günlük iş diyalogları dışında) birbirlerini asla anlayamamışlardır! Çünkü -dürüst olmak gerekirse- bir Arabın çok iyi düzeyde Türkçe öğrenmesinin, aynı zamanda bir Türkün çok iyi düzeyde Arapça öğrenmesinin (nadir istisnalar hariç) pek mümkün olmadığını söylemek yanlış olmaz. Arabın Türke, Türkün de Araba karşı -yüzyıllardır- soğuk davranıyor olması (çok büyük ihtimalle) buradan ileri gelmektedir. Bu ise dil sorunlarını ilgilendiren başka bir konudur. Nitekim konsantre anlamlarla yüklü Arapça ifadelerin Türkçeye çevrilmesi hâlâ mümkün olamamaktadır.

Öte yandan Arapların **"Müslümanlık"** kavramını hiçbir zaman gündeme getirmemiş olmasını -açıkça seslendirmeseler de- ürkütücü bir nedene dayandırmak mümkündür. Bu durumu, onların; **"Türkleri İslâm dairesi dışında görüyor oldukları"** şeklinde özetlemek yanlış olmaz. Fakat bütün Arapların bu eğilimde olduğunu söylemek elbette mümkün değildir. Özellikle Arap dünyasının geniş Sünnî (?) tabanını, ayrıca örgütler arasında da İhvancıları, (kültüre dönüşmüş dinî anlayışlarından dolayı) Türkiye toplumunun paralelinde görmek çok kolaydır. Çünkü Türkiye'de din, (Arap ülkelerinde olduğu gibi) artık bir kültür yığınından ibarettir. Türklerle Araplar arasında (kitabî anlamda bir İslâmî ortaklık bulunmuyor olmasına karşın), yoğun kültürel bağlar hâlâ çok güçlüdür. Bu gerçeğin pek rahat tespit edilebilir delilleri vardır ki bunlardan biri de Necid Arapları'nın, çocuklarına hâlâ **"Türki"** adını veriyor olmalarıdır. Bu bir hayranlık ifadesidir. Üstelik bu gelenek, -Türklere karşıtlıklarıyla bilinen- Vahhâbîlerin çoğunlukta olduğu topluluk arasında yaşatılmaktadır. Arap dünyasında **"Türkleri İslâm dairesi dışında görme"** eğiliminde olanlar iki gruptur. Siyasi kadrolar ve Akaid ana bilim dalını işleyen akademisyenler... Bu ikinci grubu önemsemek gerekir. Çünkü İslâm'ın inanç kurumuna ilişkin eğitim ve danışmanlık faaliyetleri bu grup tarafından yürütülmekte ve sürdürülmektedir.

Arap ülkelerinde, özellikle son zamanlarda gerçekleştirilmiş akaid araştırmaları incelendiğinde bu kaynaklarda (gerek Arap harfleriyle, gerekse Latin harfleriyle Türkçe yazılmış) Türklere ait -iman esaslarını konu alan- bir eserin adına rastlanamamaktadır. Bu tespit, Vahhâbîliğin etkisi olarak değerlendirilse de aslında genel bir Arap bakış açısını yansıtmaktadır. Bu çalışmalar arasında en ciddi bir örnek olarak **Prof. Dr. Abdurrahman bin Zeyd ez-Züneydî'ye ait "Menâhicü'l-**

1. Diyânet İşleri Başkanlığı bu âyet-i kerîmeyi maalesef çarpıtarak, "Sizin için din olarak İslâmiyet'i beğendim." şeklinde Türkçeye aktarmıştır! Şu noktanın çok iyi bilinmesi gerekir ki; Kur'ân-ı Kerîm'in hiçbir yerinde "İslâmiyet" kelimesi, aynı zamanda "Müslümanlık" kelimesi geçmemektedir.

Türklerle Araplar arasında (kitabî anlamda bir İslâmî ortaklık bulunmuyor olmasına karşın), yoğun kültürel bağlar hâlâ çok güçlüdür. Bu gerçeğin pek rahat tespit edilebilir delilleri vardır ki bunlardan biri de Necid Arapları'nın, çocuklarına hâlâ "Türki" adını veriyor olmalarıdır.

Bahsi Fi'l-Akîdeti'l-İslâmiyye Fi'l-Asri'-l-Hâdır"[2] adlı eserini gösterebiliriz. Kapsamlı ve dakik bir çalışma görüntüsü veren bu eserde önce; tarihte ve günümüzde akaid tartışmalarına (özetle) yer verilmiş, ondan sonra çağımızda akaid ana bilim dalını konu edinen önemli figürlerin izlediği sistemler (beş farklı sistem olarak) tasnif edilmiş, ardından da bu sistemlerin her birinin özelliğine ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

Yazar, bu eserinde (büyük ihtimalle sırf Arapça yazdıkları için), Türklerden yalnızca **Zahid Kevseri** ve son Osmanlı Şeyhülislâm'ı **Mustafa Sabri**'den söz etmektedir. Bu iki şahsiyeti eleştirirken **Zahid Kevseri**'yi tutucu bir Matüridîci olarak nitelemekte, **Mustafa Sabri**'nin kanaatleri hakkında da (meâlen) şunları kaydetmektedir:

"Mustafa Sabri, mezhepler arasında ehl-i Sünnet velcemaatin, ancak Eş'arîlerden ve Matürîdîlerden oluştuğu ve bu iki mezhebin tutarlı olduğu görüşündedir; diyalektik yöntemi yüceltmekte, bu yönteme karşı olanların, aslında İslâm'a karşı olduklarını ileri sürmektedir."[3]

Bu tutum hakkında şöyle bir açıklama yapabiliriz: Sadece Türkiye'de değil, halkları İslâm'a mensup olduklarını ileri süren, fakat Arap olmayan ülkelerde de akaid konusunda (Arapçadan başka dillerle) birçok akaid kitabı yazılmış ve yazılmaktadır.[4] Din kardeşliğini daha çok vurgulaması beklenen bir akaid araştırmaları yazarının bu gerçeği görmezden gelmesi günümüz **"İslâm kardeşliği"** söylem ve iddiasını tartışmalı hale getirmektedir. Bu örnek bile, İslâm'ın boşluğunu doldurmuş bulunan dinî anlayışların Ortadoğu halkları arasında ne kadar büyük uçurumlar meydana getirdiğini göstermektedir. Bu anlayışları, karşıt üç akım olarak şöyle sıralayabiliriz:

1. Şamano-Budist, Milli Türk Müslümanlığı,

2. Vahhâbî ve İhvancı Arap Müslimciliği,

3. Zerdüştî Fars Şiî Moselmânîliği

* * *

Arapların Müslümanlığa ilişkin tutumuna gelince, büyük bir hataya düşmemek için -mümkün olduğu kadar ve her şeyden önce- genellemeden kaçınmak gerekir. Çünkü konu çok yönlü sorunlarla doludur. Tabir caizse bu yol dikenlerle kaplıdır. Dolayısıyla çözüm ararken dengelere dikkat etmemek sorunu daha çok içinden çıkılmaz hale getirebilir.

Yüzyıllardır bugüne kadar hiçbir Arap âlimi, hiçbir Arap araştırmacısı -birkaç kelimeyle de olsa- **"Müslümanlık"** kavramı hakkında neden herhangi bir açıklama yapmamıştır? Bu, gerçekten pek ilginç karşılanması gereken bir durumdur. Yüzyıllardır milyonlarca insan, Türk coğrafyasında her gün belki yüz binlerce kez **"Müslüman"** ve **"Müslümanlık"** kelimesini telâffuz etmektedir. Unutmamak lâzımdır ki yüzyıllar boyu Araplar ve Türkler aynı bayrak altında yaşamış, "aynı dinin mensuplarıdırlar." Üstelik gerek Türkiye coğrafyasında asırlardır yaşayan yerli Araplar, gerekse son zamanlarda gelen sığınmacılar (kullanmıyor olsalar bile) bu iki kelimeyi sıklıkla duymaktadırlar. Daha önemlisi bu sığınmacılar arasında onlarca âlim, akademisyen ve aydın Arap bulunmaktadır. Türkiye'de düzenlenen birçok konferansa davet edilen bu Arap kökenli âlim, araştırmacı, gazeteci ve akademisyenlerin bu iki kelimeyi duymamış olmaları imkânsızdır. Buna rağmen aralarından birinin, Türkiye'de İslâm'a bu adın verildiği hakkında Türk aydınlarına ve araştırmacılarına bir tek soru yöneltmiyor olması son derece düşündürücüdür. Bu tutumun büyük bir sorunu barındırdığı muhakkaktır. Bunun içyüzünü ortaya çıkarmanın da hiç kolay olmadığı takdir edilmelidir. Bu, belki ağır bir bedel ödemeyi de gerektirmektedir. Öyle görünüyor ki bunu şimdiye kadar kimse göze alamadığı için Müslümanlığın sırları yüzyıllardır gizliliğini korumuştur ve halen korumaktadır.

Bu önemli sorunun içyüzünü araştırmayı bir süre daha ertelemek, ilim erbabı için sadece sorumsuzluk anlamına

2. Eserin adının, Arapça yazılışı şöyledir:

مناهج البحث في العقيدة الإسلامية في العصر الحاضر

3. Yazara ait eserin Arapça adı ve kaynağı şöyledir:

الدكتور عبد الرحمن بن زيد الزنيدي، مناهج البحث في العقيدة الإسلامية في العصر الحاضر، مركزالدراسات والإعلام، دار إشبلية، الطبعة الأولى، الرياض-1998م.

4. Bu akaid kitabı yazarlarından biri de benim. Nitekim, Arapça benim ana dilim, aynı zamanda eğitim dilim olmasına rağmen mensubu bulunduğum topluma faydalı olmak için "İslâm'da İnanç Sistemi" adı altında bir akaid çalışmam vardır.

gelmemekte, aynı zamanda bilginin inkârı gibi ağır bir suç da teşkil etmektedir. Bu inkârcılıkta ısrar etmenin hiçbir yararı yoktur. Çünkü bu, şimdiye kadar gizli kalmış ya da bilinçli olarak gizlenmiş olan birçok gerçeğin bundan böyle de sır olarak kalmasına yaramayacaktır. Bu sorunu müzminleştiren tutumun kaynağı hakkında burada bazı ipuçları vermekte yarar vardır.

Bilindiği üzere, semâvî dinlerin en önemli özelliği, bunların iman kurumu üzerinde bina edilmiş olmasıdır. Önceki semâvî dinler tahrife uğradıkları (çarpıtıldıkları) ve asıllarından uzaklaştırıldıkları için, konumuz açısından yalnızca İslâm'ın iman kurumu bizi ilgilendirmektedir. Bu dine bağlı olduklarını ileri süren bütün toplumların ilim otoriteleri, İslâm'ın böyle bir temele dayandığı konusunda, -ilginçtir ki- hâlâ görüş birliği içindedirler. Bunların başında Araplar ve Türkler gelmektedir. Tarih boyunca (sözde) İslâm Ümmeti'ni bu iki toplum temsil etmiştir. Araplar, sürekli olarak yazmış, Türkler ise yönetmişlerdir. Bu noktada da hemen herkes hemfikirdir. Fakat ne zaman ki sanayi devriminden sonra dünyada milliyetçilik hareketleri yayılmaya başlamış, bu yüzden savaşlar patlak vermiş ve sonuç olarak Araplarla Türkler, vatanlarını birbirinden ayırmışlardır. Ancak gaile bitmemiş, bilakis bu iki toplumun her biri, öbürünü çok etkin bir şekilde hedef almıştır. Burada, her iki tarafın karşılıklı olarak birbiri hakkında geliştirdikleri çirkinleştirme edebiyatına girmeye gerek yoktur; bunun bir yararı da yoktur. Lâkin bunun ötesinde birinin öbürünü İslâm Ümmeti dışında görmek istemesi oldukça önemsenmesi gereken bir hadisedir.

Buna bazı örneklerle açıklık getirmek, konunun aydınlanmasına yardımcı olacaktır. Önce şunu önemle belirtmek gerekir ki ne Araplar Türkleri, ne de Türkler Arapları -genelleme yaparak- hiçbir zaman tekfir etmemiş (kâfirlikle suçlamamışlardır.) Tarihte bunun bir tek örneğine bile rastlamak mümkün değildir. Bu biraz sevindiricidir. Buna, temelde İslâm'ın yasaları izin vermemektedir. **"Ehl-i kıble tekfir edilemez."** İslâm'a zoraki olarak yamanmış olsalar bile bu iki toplum, bu kuralı her nedense çiğnemek istememişlerdir! Halbuki, (hem Araplarca hem Türklerce acem olarak damgalanan) Şiîlerin tekfir edilmesi zaman zaman tartışılmıştır.

Arapların Müslümanlık hakkında ne düşündüklerini merak eden herkese şu gerçeği açıklamakta yarar vardır; **"Müslümanlık"** kavramıyla hiçbir zaman ilgilenmemiş, hatta **"Müslüman"** ve **"Müslümanlık"** kelimelerini eserlerinin herhangi birinde bir kez bile kullanmamış olan Araplardan, bu din hakkında bir görüş beklemek, boş yere uğraşmaktan öteye gitmez. Çünkü bu iki toplumun tanışmaya başladığı tarihlerden günümüze kadar Arap yazarlar, Türklerin din ve inanışlarıyla pek ilgilenmemişlerdir. Daha çok onlarla giriştikleri siyasi rekabet üzerinde yoğunlaşmışlardır. Bu, Türk araştırmacıların dikkatinden kaçmış önemli bir noktadır. Örneğin Türk tarikatçılar tarafından evliya olarak yüceltilen Endülüslü (Arap kökenli) panteist filozof **İbni Arabî** (1165-1240) Konya'da bir grup âlimle bir süre haşir neşir olmuştur. Bu zat, önce Selçuklu sultanı ile mektuplaşmış, sonra Anadolu'yu ziyaret etmiş ve bir süre Konya'da yerleşmiştir. Ancak onun eserlerinde **"Müslümanlık"** kelimesine rastlanmamaktadır. Fakat ondan yarım asır sonra Anadolu'yu gezen Faslı gezgin **İbn Batuta** (1304-1369), buralara ilişkin çeşitli izlenimlerini ve Türklere ait örf, adet ve inanışlara ilişkin tespitlerini (çok az da olsa) not etmiştir. Ne var ki **İbn Batuta**, neredeyse bütün Anadolu'yu baştan başa dolaşmış olmasına rağmen, kaydettiği bilgiler arasında **"Müslüman"** ve **"Müslümanlık"** sözcükleri yer almamaktadır.

İbn Batuta'nın **"Tuhfetu'n-Nuzzâr Fi Garâibi'l-Emsâr ve Acâibi'l-Esfâr"** adı altında yazmış bulunduğu seyahatnamesinde yer alan ve konuyu birinci derecede ilgilendiren kelimeler ve sayıları şöyledir:

• Türkçeye sadece **"Müslimler"** olarak tercüme edilebilecek harf-i ta'rifsiz: "**Muslimûn**/مسلمون " ve harf-i tarifli: **"el-Muslimûn**/المسلمون " sözcükleri 31 kez.

• Türkçeye sadece **"Müslimler"** olarak tercüme edilebilecek harf-i ta'rifsiz: **"Muslimîn**/مسلمين" ve harf-i tarifli: **"el-Muslimîn**/المسلمين " sözcükleri 118 kez.

• Herhangi bir yanlış anlamayı önlemek bakımından şunu da ifade etmek gerekir ki eserde bir tek yerde **"Muslimân**/مسلمان" kelimesi geçmekte ise bu sözcük müsennâdır; yani **"iki Müslim"** anlamına gelmektedir; Türkçe'deki "Müslüman" kelimesiyle, kesinlikle hiçbir ilişkisi yoktur. Bu münasebetle şunu da eklemek gerekir ki; Kur'ân-ı Kerîm'de iki yerde "Muslimen" kelimesi geçmektedir[5]; bu her iki kelime de: **"Muslim olarak"** anlamını taşımaktadırlar. Bu kelimelerin **"Müslüman"** ya da **"Müslümanlık"** sözcükleriyle hiçbir ilişkileri bulunmamaktadır.

* * *

Araplar arasında Türklere hayranlık duymuş birçok devlet adamı, âlimler ve edipler bilinmektedir. Örneğin **Cahız** lakabıyla ünlenen Abbasi yükselme döneminin ünlü edibi ve mizah ustası **Amr bin Bahr bin Mahbûb el-Kinani** (767-869), Türklerin Faziletleri anlamına gelen **"Feżâ'ilü'l-Etrâk"** adlı bir kitap telif etmiştir. Ancak bunların hiçbirinin eserinde **"Müslüman"** ve **"Müslümanlık"** kelimelerine rastlayamıyoruz. Arapların Türk yönetimine henüz girmediği tarihlerde **İbn Arabî, İbn Batuta** gibi şahsiyetler tarafından yazılmış bulunan eserlerde Müslümanlıktan söz edilmemesini bir dereceye kadar anlamak mümkündür. Fakat Osmanlı yönetimi

5. 3/Âl-i İmrân, 67; 12/Yûsuf, 101

Araplarla Türklerin dinî anlayışları arasında önemli farklar vardır. Her iki tarafın İslâm'a bakışları, özellikle İslâm akaidi konusunda ayrıldıkları ya da birleştikleri noktalar hakkında bilimsel, kapsamlı ve analitik incelemeler yapılmamıştır. Bu alana ne Araplar ne de Türkler yanaşmıştır. Bu çekincenin, şüpheleri körükleyen çok sinsi bir tutum olduğunu sezmemek mümkün değildir!

altında yaşayan Araplarda da bu suskunluğu görüyoruz. Bunun ise açıklaması çok zordur.

Örneğin 1800'lü yıllarda yaşamış olan Mısırlı Edîb, **Abdullah Nadim** (öl. 1896), Suriyeli (Halepli) hukukçu **Abrurrahman el-Kevakibi** (1854-1902), Cezayirli âlim, **Tahir el-Cezâirî** (1852-1920), Suriyeli Tarihçi-Edîb, **Muhammed Kürd Ali** (1876- 1953), Lübnanlı Yazar, **Muhammed Cemil Beyhum** (1887-1978), Lübnanlı yazar **Enis el-Makdisî** (1885-1977), Mısırlı edib **Ahmed Hasan Ez-Zeyyât** (1885-1968) ve emsalleri gibi Osmanlı son dönemini yaşamış olan Arap aydınları, eserlerinde Türklerden çok söz etmişlerdir. İttihatçılar döneminde yaşamış, Türkler hakkında önemli kanaatler ortaya koymuş ve birçoğu idam edilmiş olan Arap kökenli ilim ve siyaset adamlarının adları eklenecek olursa bu liste çok uzayabilir. Ancak bu şahsiyetlere ait kitapların hiçbir satırında yine **"Müslüman"** ve **"Müslümanlık"** sözcükleri bir kez bile yer almamıştır. Bu suskunluğun mutlaka bir anlamı olmalıdır. Bunun nedenini bulmak da ilim adamlarının görevidir. Şu var ki, **(Arap ile Müslümanlık)** söz konusu olabilecek bir yer veya zamanda, somut bir belgeye dayanmadan herhangi bir açıklamada bulunmak çok büyük yanlışlıklara neden olabilir. Onun için Türklerin dinî anlayışı hakkında araştırma yapmış Arap kökenli bir araştırmacı, bir gezgin veya akademisyenin notlarını, yapmış olduğu röportajı veya yazdığı kitabı büyük bir tedbir ve ihtiyatla incelemek gerekir. Aynı şey Türk yazarlar, gazeteciler ve akademisyenler için de söz konusudur. Hatta çok daha gereklidir. Çünkü (özellikle Türk gazeteciler çok kültürsüz ve agresif oldukları için) kullandıkları üslupta genellemeler, sert, abartılı ve hatalı söylemler sıklıkla göze çarpmaktadır. Bunların sırf karalayıcı propagandalarının etkisiyle gerek Vahhâbî hareketi, gerekse **Şerif Hüseyn**'in kalkışması, Arapların tamamına mal edilerek bir asırdır bütün bir Arap toplumu vatan haini damgasıyla suçlanmıştır. Muhtemelen bu bakış açısının etkisiyledir; ne bir Türk, ne de bir Arap ilim adamı dönüp Müslümanlığın ne olup olmadığı üzerinde durmak istememiştir

* * *

Araplarla Türklerin dinî anlayışları arasında önemli farklar vardır. Her iki tarafın İslâm'a bakışları, özellikle İslâm akaidi konusunda ayrıldıkları ya da birleştikleri noktalar hakkında bilimsel, kapsamlı ve analitik incelemeler yapılmamıştır. Bu alana ne Araplar ne de Türkler yanaşmıştır. Bu çekincenin, şüpheleri körükleyen çok sinsi bir tutum olduğunu sezmemek mümkün değildir! Bu konudaki bütün çalışmalar, mezhepler arası ihtilâflar üzerinde yoğunlaşmıştır. Nitekim her iki taraf da çoğunlukla **Mu'tezile, Cehmiye, Mürcie, Şiîlik, Matürîdilik, Eş'arîlik** ve **Selefîlik** üzerinde inceleme ve araştırma yapmışlardır.

Bu münasebetle belirtmek gerekir ki Arap dünyasında düzenlenen ilmî forumlara nadiren Türk akademisyenler davet edilmektedir. Oysa özellikle İstanbul'daki İslâmî İlimler Araştırma Vakfı, yıllardır düzenlediği uluslararası ilmî toplantılara daima yoğun şekilde Arap akademisyenleri davet etmiş ve etmektedir. Ancak, bu toplantıların hiçbirinde tasavvufun ve tarikatların tartışma konusu olarak asla gündeme getirilmemiş olması oldukça dikkat çekicidir. Bundan çıkarılacak anlam hiç şüphesiz şudur: "Tasavvuf, Müslümanlığın temelidir. Dolayısıyla ne tasavvuf, ne ondan beslenen tarikatlar, ne de -bu akımların altyapısını oluşturduğu- Müslümanlık, asla tartışma konusu olamaz!" Çünkü Müslümanlık Türkün milli dinidir, kutsal ve dokunulmazdır.

İşte İslâm ile Müslümanlığı karşılaştırmak isteyen her ilim adamının, her araştırmacının karşısına kalın bir duvar olarak bu anlayış çıkmaktadır. Büyük ihtimalle bu duvarı delmenin tehlikelerle dolu olduğunu sezen araştırmacılar hiçbir zaman bu iki dini karşılaştırmayı göze alamamışlardır. Ancak ciddiyetle vurgulamak gerekir ki bu açıklama üzerinden birinin herhangi bir bahane ile **"Türklerin Müslüman, Arapların ise Müslim oldukları"** yolunda varabileceği bir yargı veya yapacağı bir yorum, hiç şüphesiz büyük bir bilgisizlik ve talihsizlik örneği olarak literatüre geçecektir. Çünkü Araplar her ne kadar, Arap olmayan halkları (acem diye damgalayıp) yalnızca kendilerinin İslâm dinine katıksız mensup oldukları izlenimini vermeye çalışıyor iseler de (Hanif dini bir bütün olarak kabul etmedikleri ve onu hayata geçirmedikleri sürece) onlar da en az Türkler kadar İslâm'dan uzak kalacaklardır. İstedikleri kadar **"Biz Müslimiz!"** diye ısrar etsinler. Bunun bir gerçek olduğunu

Her şeyden önce yeryüzünde "İslâm Dünyası" diye bir dünya yoktur. Dolayısıyla "İslâm Dünyasının hak ve çıkarlarını korumak" diye bir davadan söz etmenin gerçekçi bir açıklaması bulunmamaktadır. Her şeyden önce "İslâm Dünyası" diye adlandırılabilecek bir topluluğun oluşmasını sağlamak gerekliyken mevcut olmayan böyle bir dünyadan söz etmenin ne büyük bir hile olduğu, bunun ise ne tehlikeli sırlar barındırdığı pek de gizli değildir.

kanıtlayamazlar. Nitekim Arapların yaşadığı **"Müslimcilik"** dini, Müslümanlıktan hiç de farklı değildir.

Arapların (Özellikle elit tabakasının) Türk Müslümanlığı karşısında -sadece bugün değil, asırlardır- tamamen suskun ve ilgisiz duruyor olmalarının arkasında tehlikeli niyetlerin yattığını sezmemek mümkün değildir. Bunun bazı belirtileri şu örneklemelerle açıklanabilir:

1. Emevî döneminden kalma ırkçı düşünce ile Araplara göre **"Arap olmayan halklar, acemdirler ve mevâlîdirler. Bu nedenle onların Arapça öğrenmeleri ve Kur'ân'ı anlamaları mümkün değildir. Bu mümkün olmayınca da onların İslâm'a adapte olmaları imkânsızdır. Dolayısıyla -gailelerden, anlamsız ve sonuçsuz tartışmalardan uzak durmak için- inançlarına müdahale etmeden onları kendi hallerine terk etmek gerekir."** Bu varsayımı güçlendiren en kesin delillerden biri, Arap dünyasının **"Müslümanlığı"** hiçbir zaman gündeme getirmemiş, hatta onu yok saymış olmasıdır.

2. Bir başka güçlü delil de merkezi Cidde'de bulanan **"İslâm İş Birliği Teşkilâtı"** adı altındaki örgütün tutumu, faaliyetleri ve politikalarıdır. T.C. Dışişleri Bakanlığı bu örgütün amacını şöyle açıklamaktadır:

"Üye Devletler arasında işbirliği ve dayanışmayı güçlendirmek, İslâm Dünyasının hak ve çıkarlarını korumak."[6] Oysa kurulduğu 25 Eylül 1969 tarihinden bugüne kadar örgütün çalışma seyrini izlediğiniz zaman hiç de böyle bir amaç gütmediğini açıkça görmeniz mümkündür. Nitekim; **"Kudüs'te radikal bir Yahudinin Mescid-i Aksa'yı kundaklama girişimi" gerekçe gösterilerek kurulan bu örgütün aslında; (günün birinde Ümmetin birliğini sağlayacak ve İslâm'ı yeniden ihya edecek bir siyasi hareketi sabote etmek niyetiyle)** kurulmuş sinsi bir aktör olduğu izlenimini almak için çok zeki olmak gerekmemektedir. Bunu sezmek hiç de zor değildir. Bazı belirtilerini şöyle sıralayabiliriz:

• Her şeyden önce yeryüzünde **"İslâm Dünyası"** diye bir dünya yoktur. Dolayısıyla **"İslâm Dünyasının hak ve çıkarlarını korumak"** diye bir davadan söz etmenin gerçekçi bir açıklaması bulunmamaktadır. Her şeyden önce **"İslâm Dünyası"** diye adlandırılabilecek bir topluluğun oluşmasını sağlamak gerekliyken mevcut olmayan böyle bir dünyadan söz etmenin ne büyük bir hile olduğu, bunun ise ne tehlikeli sırlar barındırdığı pek de gizli değildir. Bu spekülatif tutumdan doğan önemli bir sonuç da şudur: Bütün ümmetin, üzerinde görüş birliği ettiği bir halifeye bey'at etmek -farz olmasına rağmen- bu örgüt, hayatî önem taşıyan bu görevin yerine getirilmesine dolaylı ve yanıltıcı yollarla engel oluşturmaktadır.

• "İslâm İşbirliği Teşkilâtı" adlı örgütün, periyotlarla düzenlediği toplantılar sırasında T.C. yetkilileri tarafından -gerek konuşmalarda, gerekse dokümanlarda yoğunlukla- kullanılan **"Müslüman"**, **"Müslümanlar"** ve **"Müslümanlık"** kelimelerine, hiçbir üye devletin delegesi tarafından itiraz edilmemiş, bu kelimelerin **"Müslim"**, **"Müslimler"** ve **"İslâm"** şeklinde değiştirilmeleri bir kez bile teklif edilmemiştir.

• 21 Ağustos 1969 tarihinde Avustralyalı bir Yahudinin Mescid-i Aksa'ya saldırısından bu yana, -gerek bizzat devlet olarak İsrail, gerekse münferit olarak Yahudiler- hem bu mukaddes mekâna, hem de (İslâm'ın mensupları olduklarını iddia eden) Filistinlilere karşı giriştikleri saldırılar, işkence ve katliamlar bu örgüt tarafından -hiçbir yankı uyandırmayan- zayıf kınamalarla hep geçiştirilmiştir.

• Bu örgüt; İsrail'le işbirliği yapan üyelerinin davranışlarını hiçbir zaman sorgulamamış, onları caydırmaya çalışmamıştır.

• Bu örgüt; Başta Körfez Savaşı ve Afganistan olayları olmak üzere, üyeleri arasında özellikle "Arap Baharı"'nın 18 Aralık 2010 tarihinde patlak vermesinden bu yana, cereyan eden savaşlara, göçlere, katliamlara ve yıkımlara hep seyirci kalmıştır. Bu liste çok daha uzatılabilir. Örgütün bu örneklerde sergilediği tutum ve onu yönlendiren Arapların temelde amaçladığı **"Müslimcilik"**, **"kültüre dönüşmüş bulunan din anlayışı"**nın, bir gün İslâm'a dönüşmesini önlemeye yöneliktir. Nitekim Araplar için de Türkler için de Farslar için de önemli olan İslâm değil, **kültürel dindarlıktır.** Çünkü bu üç toplum üzerinde dehşetli bir İslâm korkusu vardır. Son yıllarda, dış dünyada (özellikle Avrupa ve Amerika'da) yaygınlaşan **İslâmofobinin** temel faktörü; Arapların Müslimciliği,

6. http://www.mfa.gov.tr/islam-isbirligi-teskilati.tr.mfa

Türklerin **Müslümanlığı** ve İranlıların **Şiîliğidir.** Bu gerçekte hiçbir kuşku yoktur.

* * *

Arapların, Müslümanlığı kasıtlı olarak görmezden geldiklerini kanıtlayan önemli göstergelerden biri de Suûdî Devleti'nin farklı bir kisveye büründürdüğü **"Râbıta"** Örgütü'nün Türkiye'yi izlerken sergilediği tutumdur. Temelde bu devletin istihbarat örgütü olan **"Râbıta"**, İslâm'a mensup olduklarını iddia eden bütün toplumlar hakkında önemli istihbarî bilgilere sahiptir. Çünkü dinî duyguları kullanarak ve çeşitli amaçlarla "yardım elini uzatarak!" bu ülkelerde faaliyet gösterirken bu örgüt, (Vahhâbî Devleti adına) rahat bir şekilde stratejik bilgi toplamayı da sağlamaktadır. Genel politikasını bu bilgilerden hareket ederek belirlemekte ve bazen (Cemal Kaşıkçı cinayetinde olduğu gibi) oldukça sıra dışı uygulamaları göze alabilmektedir.

Kenan Evren döneminde, Avrupa'daki Türk imamlara maaş bağlamaya kadar varan çeşitli çabalar eşliğinde gösterdiği faaliyetlerle Râbıta Örgütü'nün Türkiye'de en yaygın olan **Müslümanlık Dini**'nden habersiz bulunuyor olması imkânsızdır. Özellikle belirtmek gerekir ki bu örgüt, Türkiye'de Vahhâbîliği yaymak üzere (yıllardır) iki misyoner bile görevlendirmiştir. Dolayısıyla onun, Müslümanlık hakkında en ince ayrıntılara kadar her şeyi bildiğine inanmak gerekir. Çünkü örgütün bu faaliyeti, Türkiye'de yaygın olan bir dini değiştirip onun yerine Vahhâbîliği yerleştirmek istediği anlamına gelmektedir. Peki değiştirilmek istenen bu dinin adı nedir? Hiç şüphesiz Müslümanlıktır. Oysa Râbıta Örgütü'nün yayınları içinde **"Müslüman"** ve **"Müslümanlık"** kelimelerine bir tek yerde bile rastlamak mümkün değildir! Bu enteresan değil mi? O zaman bir soru daha soralım: Râbıta Örgütü, Müslümanlığı neden inkâr ediyor! Çünkü Müslümanlığın şifrelerini açmaya çalışmak, muhtemelen savaş için hazırlık yapmaktan daha risklidir! 1950'li yıllarda ele geçirilmiş olan bu şifrelerden bir tanesi de şudur:

"Velâyet, fenâya varmış kimsenin hâlidir. Nübüvvet mertebesinden uludur. Bazı enbiyâ hazerâtı velâyete de sâhib olmuşlardır. Lâkin her velîde nübüvvet-i tarifiyye veya tebliğiyye mevcûd olagelmiştir."[7]

* * *

Arapların, Müslümanlığı kasıtlı olarak görmezden geldiklerini gösteren çarpıcı bir kanıt da Türkiye'yi çok iyi bilen, bir kısmı da Türkiye'de yaşayan Arap kökenli -âlim, akademisyen, gazeteci ve aydınlardan müteşekkil- elit içinde hiçbir şahsın bugüne kadar bu kavramı bir kelimeyle dahi sorgulamamış olmasıdır. Örneğin bunların en başında Suriyeli **Prof. Dr. Said Ramazan el-Bûti**'yi gösterebiliriz. Bu zat, Kürt kökenli, 1929 Cizre doğumlu bir akademisyendir. Türkiye ve tabiatıyla Müslümanlık hakkında çok geniş bilgiye sahipti. Defalarca İstanbul'da ilmî toplantılara davet edilmiştir. Ayrıca Kahire Üniversitesi Öğretim üyelerinden **Prof. Dr. Hasan Hanefi**, yıllardır Türkiye'ye (Yalova'ya) yerleşmiş bulunan Halepli âlim **Muhammed Ali es-Sabûnî**, Şamlı âlim **Abdurrahman Hasan Habenneke el-Meydânî**, Türk hayranı, Suûdîli akademisyen **Prof. Dr. Abdullah el-Muslih et-Türkî**, Özellikle Türkleri ve Türkiye'yi çok iyi incelemiş bulunan **Mısırlı aydın Muhammed Kutub**[8], Günümüzde İstanbul'daki Suriyeli Âlimler Birliği Başkanı, **Şeyh Memduh Cüneyd el-Kakaa** ve yardımcısı **Dr. Muhammed Yasir el-Mesedî** gibi, -isimleri ancak uzun listelere sığdırılabilecek- büyük sayıda Arap kökenli âlim, akademisyen, iş adamı ve gazeteci, eserlerinde ve konuşmalarında bir kez bile **"Müslüman"** ve **"Müslümanlık"** kelimesini kullanmamışlardır. Türkiye'de, günde muhtemelen yüz binlerce kez yazılan ve söylenen bu iki sözcüğün; ne bu şahsiyetler, ne de hiçbir Arap tarafından telâffuz edilmiyor olması ilginç değil mi? Bunun nedenini merak etmek gerekmez mi? Bu suskunluğun, ya da bu inkârın arkasında hiç mi bir neden yoktur?

Aslında bütün bu gerçekler, Müslümanlığın arkasında sırlarla dolu karanlık bir arka plan bulunduğunu haber vermektedir. Dolayısıyla hiçbir araştırmacının, hiçbir ilim adamının şimdiye kadar kalemiyle burayı işaret etmeyi göze almamış olması, bu gizli bölgeye yanaşmak istememesi, bu karanlık alanın tehlikelerle dolu olduğunu kanıtlamaktadır. Fakat özel mekânlarda büyük bir özenle saklı tutulan birçok eserin, bu günlerden sonra artık yavaş yavaş raflardan indirileceğine ve bu karanlığın çok geçmeden aydınlanacağına inanmak gerekir. Ancak bu konuda ezber bozacak bilgileri ortaya çıkarmak için bilimsel birikime ve sorumluluk duygusuna sahip, cesur, tarafsız, ahlâklı ve güvenilir araştırmacılara ihtiyaç vardır; onlara çok büyük iş düşecektir.

7. İslâm Tasavvufunda Menâkıb-ı Evliya, Hasan Lûtfi Şuşud, s. 163

8. Muhammed Kutub'a göre "Türkler fütuhat bakımından sahâbe ve tâbiînin devamı niteliğinde başarılara ulaşmış, İstanbul'u fethetmiş, Müslümanların birliğini sağlayıp onları Haçlı seferlerinden korumuşlarsa da inhiraf hattına düşmekten kurtulamamışlardır." (Bu madde TDV İslâm Ansiklopedisi'nin 2016 yılında İstanbul'da basılan EK-2. cildinde, 307-310 numaralı sayfalarda yer almıştır.)

AHSENU'L HADİS

Özcan YILDIRIM
ozcanyildirim@tevhiddergisi.org

MÜŞRİKLERİN PEYGAMBER TASAVVURU

Nübüvveti inkâr edenler, akli yaklaşımlar geliştirmiş ve bu yaklaşımlara ters düşenleri de inkâr etmiştir. En temel yaklaşımları ise peygamberilerin insan olamayacağı, insan olsalar dahi olağanüstü güç ve imkânlara sahip olmaları gerektiği düşüncesidir.

قٓ وَالْقُرْاٰنِ الْمَجٖيدِۚ (١)

1 . Kâf. Şerefli Kur'ân'a andolsun.

بَلْ عَجِبُوٓا اَنْ جَٓاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ الْكَافِرُونَ هٰذَا شَيْءٌ عَجٖيبٌ (٢)

2 . Onlara içlerinden bir uyarıcının gelmesine şaşırdılar ve kâfirler, "Bu şaşılacak bir şeydir." dediler.

ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَاباًۚ ذٰلِكَ رَجْعٌ بَعٖيدٌ (٣)

3 . "Öldüğümüz ve toprak olduğumuz zaman (diriltilecek miyiz)? Bu, (gerçekleşme ihtimali çok) uzak bir dönüştür."

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْاَرْضُ مِنْهُمْۚ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفٖيظٌ (٤)

4 . Muhakkak ki biz, yerin onlardan ne eksilttiğini (onların toprakta nasıl çürüdüğünü) bilmişizdir. Bizim katımızda (her şeyin yazılıp) korunduğu bir Kitap vardır.

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَٓاءَهُمْ فَهُمْ فٖٓي اَمْرٍ مَرٖيجٍ (٥)

5 . (Hayır, öyle değil!) Bilakis onlar, hak kendilerine geldiğinde onu yalanladılar. Onlar karışık/çelişkili bir durumdalardır.

اَفَلَمْ يَنْظُرُٓوا اِلَى السَّمَٓاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ (٦)

6 . Üstlerinde olan gökyüzüne bakmadılar mı hiç? Onu nasıl da bina edip süsledik. Onun hiçbir açığı da yoktur.

Müşrikler, peygamberleri inkâr ederken; yalancı, sihirbaz, kâhin, deli gibi bazı etiketlemelerde bulunsalar da peygamberlerin toplumda bilinen kişiler olmaları hasebiyle bu iftiraları pek geçerli olmuyordu; ancak akli birtakım önermeler öne sunduklarında toplumda daha fazla karşılık buluyordu. Bundan dolayı da bir peygamberin beşer olamayacağı argümanını çok fazla kullanıyorlardı.

Allah'a hamd, Resûl'ü'ne salât ve selam olsun.

"Onlara içlerinden bir uyarıcının gelmesine şaşırdılar ve kâfirler, 'Bu şaşılacak bir şeydir.' dediler. 'Öldüğümüz ve toprak olduğumuz zaman (diriltilecek miyiz)? Bu, (gerçekleşme ihtimali çok) uzak bir dönüştür.' "[1]

Kâf Suresi'ndeki, Kur'ân'a olan yemin ve ardından kâfirlerin, içlerinden bir peygamberin gelmesini inkâr etmelerine temas edilmesinin bir benzerinin Sâd Suresi'nde de geçmekte olduğunu görürüz:

"Sâd. Çok şerefli/öğüt dolu Kur'ân'a andolsun."[2]

"Onlara içlerinden bir uyarıcının gelmesine şaşırdılar ve kâfirler dediler ki: 'Şüphesiz ki bu, bir büyücüdür, bir yalancıdır.' "[3]

Kâf Suresi'nin iki ve üçüncü ayetlerinde müşriklerin şaşkınlıklarının iki farklı yönü ele alınmıştır:

• Peygamberin/Elçinin/Uyarıcının kendileri gibi bir beşer olması

• Yeniden dirilmeyi (ba's) inkâr etmeleri

Ayette anlatılan bu şaşkınlıkları üzerinde biraz duralım:

Tarih Boyunca Müşriklerin Peygamber Tasavvuru

Allah'ın (cc) vahyini insanlara ulaştıranlar, tarih boyunca, kendileri gibi bir beşer olan peygamberler olmuştur. Nübüvveti inkâr edenler, akli yaklaşımlar geliştirmiş ve bu yaklaşımlara ters düşenleri de inkâr etmiştir. En temel yaklaşımları ise peygamberlerin insan olamayacağı, insan olsalar dahi olağanüstü güç ve imkânlara sahip olmaları gerektiği düşüncesidir.

Müşrikler, peygamberleri inkâr ederken; yalancı, sihirbaz, kâhin, deli gibi bazı etiketlemelerde bulunsalar da peygamberlerin toplumda bilinen kişiler olmaları hasebiyle bu iftiraları pek geçerli olmuyor; ancak akli birtakım önermeler öne sunduklarında toplumda daha fazla karşılık buluyordu. Bundan dolayı da bir peygamberin beşer olamayacağı argümanını çok fazla kullanıyorlardı:

"Andolsun ki, Nuh'u kavmine gönderdik. (Demişti ki:) 'Şüphesiz ki ben, sizin için apaçık bir uyarıcıyım. Allah'tan başkasına kulluk etmeyin. Şüphesiz ki ben, sizin için can yakıcı bir günün azabından korkuyorum.' Kavminin kâfir olan seçkinleri demişlerdi ki: '**Biz seni, ancak kendimiz gibi (sıradan) bir insan olarak görmekteyiz.** Sana uyanların da içimizden sığ görüşlü ve en değersiz insanlar olduğuna inanıyoruz...' "[4]

Bu yaklaşım sadece Nuh Kavmi'nde değil, sonrasında gelen Âd ve Semud Kavimlerinde de vuku bulmuştu:

"Size, sizden önce (yaşayan) Nuh, Âd ve Semud kavminin ve onlardan sonrakilerin haberleri gelmedi mi? Onları Allah'tan başkası bilmez. Resûlleri onlara apaçık delillerle geldiler. (Resûlleri susturmak için) ellerini ağızlarına götürdüler ve dediler ki: 'Hiç şüphesiz biz, sizin kendisiyle gönderildiğiniz şeyi inkâr ettik. Ve hiç şüphesiz, bizi davet ettiğiniz şey hakkında da huzursuzluk veren bir şüphe içerisindeyiz.' Resûlleri demişti ki: 'Gökleri ve yeri yaratan Allah hakkında şüphe mi ediyorsunuz? (Oysa O,) günahlarınızı bağışlamak için sizi davet ediyor ve belirlenmiş bir süreye kadar sizi erteliyor.' Demişlerdi ki: '**Siz de ancak bizim gibi birer insansınız.** Bizi babalarımızın ibadet ettiklerinden alıkoymaya çalışıyorsunuz. Bize apaçık/güçlü bir delil getirin.' "[5]

"Bundan önce (yaşamış olan) kâfirlerin haberi size gelmedi mi? Yaptıklarının vebali olan (azabı) tattılar. Onlar için can yakıcı bir azap vardır. Bunun nedeni, resûlleri onlara apaçık delillerle gelirlerdi. Onlarsa: **'Bize insanlar mı doğru yolu gösterecek?'** derlerdi. Küfre girip yüz çevirdiler. Allah da (onların iman ve ibadetlerine) muhtaç olmadığını gösterdi..."[6]

Mekke müşrikleri de bu konuda seleflerini takip etmiş ve Allah'tan (cc) vahiy alan bir elçinin kendileri gibi olmalarını kabullenememişlerdi. Bundan dolayı da "Bu şaşılacak bir şeydir."[7] diyorlardı. Onlar, peygamber olacak kişinin melek gibi insanüstü bir varlığın veya tüm imkânları elinde bulunduran bir insan olmasının daha makul (!) olduğunu savunuyorlardı:

1. 50/Kâf, 2-3
2. 38/Sâd, 1
3. 38/Sâd, 4
4. 11/Hûd, 25-27
5. 14/İbrahîm, 9-10
6. 64/Teğabûn, 6
7. 50/Kâf, 2

“Bizimle karşılaşmayı ummayanlar dediler ki: ‘Bize melekler gelse ya da Rabbimizi görseydik ya!’ Andolsun ki onlar, (bu soruyu sorduklarında) nefislerinde kibre kapıldılar ve büyük bir azgınlıkla haddi aştılar.”[8]

“Dediler ki: ‘Ne oluyor bu Resûl’e? (Normal insanlar gibi) yemek yiyor, çarşı pazarda dolaşıyor! Ona, kendisiyle beraber uyarıcı olacak bir melek indirilmesi gerekmez miydi? Ya da onun üzerine bir hazine atılması veya kendisinden yediği bir bahçesi olması gerekmez miydi?..’ ”[9]

“Kavminin kâfir olan önde gelenleri demişti ki: ‘Bu ancak sizin gibi bir insandır. (Peygamber olduğunu söyleyerek) size üstünlük sağlamaya çalışıyor. Allah dilese melekleri indirirdi. Hem biz geçmiş atalarımızdan da bu (söylediklerini) işitmedik.’ ”[10]

“ ‘Yalnızca Allah’a ibadet edin.’ diyerek, önlerinden ve arkalarından resûller gelince dediler ki: ‘Şayet Rabbimiz dileseydi, (elçi olarak) melekler indirirdi. Şüphesiz ki biz, kendisiyle gönderildiğiniz şeyi inkâr ediyoruz.’ ”[11]

“İnsanlara hidayet geldiğinde, onları iman etmekten alıkoyan tek şey: ‘Allah, insan olan bir resûl mü gönderdi?’ demeleridir. De ki: ‘Şayet yeryüzünde güven ve huzur içinde melekler yürüseydi elbette, onlara gökten melek bir resûl indirirdik.’ ”[12]

İslam’ın Peygamber Tasavvuru

Müşriklerin bu akli yaklaşımlarına karşın Kur’ân, nebilerin beşer oluşunun altını çizmiştir:

“De ki: ‘Ancak ben de sizin gibi bir insanım. Bana: ‘İlahınız ancak tek bir ilahtır.’ diye vahyolunuyor…’ ”[13]

“…De ki: ‘Rabbimi tenzih ederim. Ben insan olan bir resûlden başka bir şey miyim?’ ”[14]

“Resûlleri demişti ki: ‘(Evet,) bizler sadece sizin gibi birer insanız. Fakat Allah, kulları arasından dilediğine (nübüvvet vererek) iyilikte bulunur. Allah’ın izni olmaksızın, size apaçık bir delil/mucize getirmemiz mümkün değildir. Müminler yalnızca Allah’a tevekkül etsinler.’ ”[15]

“De ki: ‘Ben, ancak sizin gibi bir insanım. Bana, ilahınızın ancak tek bir ilah olduğu vahyolunuyor…’ ”[16]

İslam; şirk zihniyetinin karşısında, peygamberlerin birer beşer olduğunu; sadece vahyedilen ve vahiy dışında, hevasına göre konuşmayan biri olduğunu[17] ve onun insanlar için örnek olduğunu[18] belirtir.

Buna rağmen tarihten bu yana bu konuda ayak kayması yaşayan insanlar, peygamberlerin davetine ya başlangıç olarak ya da sonuç olarak karşı çıkmıştır.[19] Bir kısım, başlangıç olarak müşrik toplumların kullandığı gerekçelerle veya başka akli ve felsefik dogmalarla vahyi ve nübüvveti inkâr etmiştir. Bu yaklaşımın günümüzdeki karşılığı, deizm ve ateizm gibi ideolojik “izm”lerdir.

Diğer bir kısım ise peygamberlerin nübüvvet makamını mecrasından saptırmış ve tüm peygamberlerin çağımıza kadar taşıdıkları ortak mesajı tahrif etmiştir.

Bunlardan bir grup, inandıkları peygamberin şahsiyetini, şer’i sınırları da aşarak kutsamış ve peygamberlerin izale etmekle emrolundukları şirk zihniyetini yeniden hortlatmıştır. Bu yaklaşıma hem Hristiyanları hem de mutasavvıfları örnek olarak verebiliriz.

Diğer bir grup da bir önceki gruba tepki olarak tefrite kaçmış ve peygamberlerin beşer oluşunu, sıradan insanlar gibi olduğu düşüncesine çevirmiştir. Rabbinden (cc) sadece Kitab’ı/vahyi alan ve âdeta “postacılık” yapan bir kişi olduklarını savunmuşlardır. Bu yaklaşıma ise akıllarını ilah edinip akıllı olduğunu zanneden, rasyonalizm (akılcılık) taraftarı olan ve renk tonları değişen taifeyi örnek verebiliriz.

İslam’ın doğru pratize edilmesi, ancak doğru bir tasavvurla mümkündür. Kur’ân’a; akli çıkarımlarla, şer’i ıstılahlardan/terminolojilerden uzak lugavi açıklamalarla[20] yaklaşılırsa; değil nübüvvet gibi inançsal bir mesele, İslam ahkâmına dair tek bir mesele dahi anlaşılamaz.

Sonuç olarak, nübüvvet misyonunun bir insan vasıtasıyla ortaya konuluşunu, dünün müşrikleri hayretle karşılayıp karşı duruş sergilediği gibi bugünün müşrikleri de kendi sığ akıllarıyla ve farklı sinsi yaklaşımlarla karşı bir duruş sergilemiştir. Önemli olan, müşriklerin bu inkârını Kur’ân’dan okurken, günümüzdeki yansımalarını da anlayabilmektir. Aksi hâlde günümüzde nübüvvet makamına engin ferasetleriyle (!) yaklaşanların zehrini, balın içerisinde kaşık kaşık yemeye doyamayacağız.

Allah (cc) bizleri, sapan ve saptıranlardan muhafaza etsin. Allahumme âmin.

“Âlemlerin Rabbi olan Allah’a hamdolsun” duamız ile…

8. 25/Furkân, 21
9. 25/Furkân, 7-8
10. 23/Mü’minûn, 24
11. 41/Fussilet, 14
12. 17/İsrâ, 94-95
13. 18/Kehf, 110
14. 17/İsrâ, 93
15. 14/İbrahîm, 11
16. 41/Fussilet, 6

17. “O, hevadan konuşmaz. (Onun konuştukları,) kendisine vahyedilen vahiyden başkası değildir.” (53/Necm, 3-4)
18. “Andolsun ki sizin için Allah Resûl’ünde güzel bir örneklik vardır. (33/Ahzâb, 21)
19. Çünkü “Peygamberler, beşer olabilir.” dedikleri ânda onları örnek almaları gerekecek ve onların yaşantılarını hayatlarına yansıtmamalarına bir bahane bulamayacaklardır.
20. Mutezile akımının ve onun günümüz uzantılarının yaptıkları gibi.

KISSADAN HİSSE

ZORLUKLARLA MÜCADELE

"Bir gün, kozada küçük bir delik belirdi ve bir adam, oturup kelebeğin saatler boyunca bedenini bu küçük delikten çıkarmak için harcadığı çabayı izledi. Ardından sanki kelebek, ilerlemek için çaba harcamaktan vazgeçmiş gibi geldi ona. Âdeta elinden gelen her şeyi yapmış ve artık yapabileceği bir şey kalmamış gibiydi.

Böylece adam, kelebeğe yardım etmeye karar verdi; eline küçük bir makas alıp kozadaki deliği büyütmeye başladı. Bunun üzerine kelebek kolayca çıkıverdi, fakat bedeni kuru ve küçücük, kanatları buruş buruştu. Adam izlemeye devam etti, çünkü her ân kelebeğin kanatlarının açılıp genişleyeceğini ve bedenini taşıyacak kadar güçleneceğini umuyordu; ama bunlardan hiçbiri olmadı... Kelebek, hayatının geri kalanını kurumuş bir beden ve buruşmuş kanatlarla yerde sürünerek geçirdi. Ne kadar denese de asla uçamadı.

Adamın iyi niyeti ve yardımseverliğiyle anlayamadığı hakikat; kozanın kısıtlayıcılığının ve bunun karşısında kelebeğin daracık bir delikten çıkmak için göstermesi gereken çabanın, Yüce Allah'ın, kelebeğin bedenindeki sıvıyı onun kanatlarına göndermek ve bu sayede de kozanın kısıtlayıcılığından kurtulduğu ânda uçmasını sağlamak için seçtiği yol olmasıydı.

Bazen hayatta tam olarak ihtiyaç duyduğumuz şey, çaba göstermektir. Eğer Yüce Allah, hayatta herhangi bir çaba olmadan ilerlememize izin verseydi, o zaman bir anlamda sakat kalırdık.

O zaman, olabileceğimiz kadar güçlenemezdik. Asla uçamazdık.

Güçlü olmak istedim ve Allah (cc), beni güçlendirmek için zorluklar yolladı.

Bilgelik istedim ve Allah (cc), bana çözmem için sorunlar yolladı.

Başarı istedim ve Allah (cc), bana çalışmam için zekâ ve kas gücü verdi.

Cesaret istedim ve Allah (cc), bana üstesinden gelmem gereken sorunlar verdi.

Sevgi istedim ve Allah (cc), bana, yardımcı olmam için sorunlu insanlar yolladı.

İyilik istedim ve Allah (cc), bana fırsatlar yolladı.

İstediğim şeylerin hepsini elde edemedim; fakat ihtiyaç duyduğum her şeyi elde ettim."[1]

1. Cevdet Kılıç, Bilgelik Hikayeleri, s. 48

Enes YELGÜN
enesyelgun@tevhiddergisi.org

MÜNAFIKLAR İLE MÜCADELE METODU

Münafıklarla mücadelede, ayetlerin hayat bulmuş hâli olan siyer, bize eşsiz bir tecrübe sunmaktadır. Allah Resûlü'nün münafıklarla mücadelesinde gözetmiş olduğu kaideler oldukça dikkat çekicidir.

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a; salât ve selam, O'nun Resûl'üne olsun.

İslam tarihinde pek çok dönüm noktası vardır. Bunlardan en önemlisi hicret ve sonrasında hicrete bağlı olarak gelişen hadiselerdir.

Hicret aşamasını tamamlayan İslam toplumu yeni bir aşamaya geçmiş ve İslam'ın önündeki engelleri cihadla defetmeye başlamıştı. Bedir Savaşı, bu aşamanın ilk büyük basamağıydı. Bu savaşta kazanılan zafer, Medine içinde ve dışında hemen domino etkisi göstermişti. Dostluk ve düşmanlık yapanların safları netleşti ve daha önceden karşılaşılmayan yeni topluluklar İslam tarihinde boy göstermeye başladı.

Bu topluluklardan biri de münafıklardı. Allah Resûlü (sav) Medine'ye geldiğinde iman etmeyen bu topluluk, Bedir Savaşı'yla beraber güç kazanan İslam Devleti'ne yaklaşmaya başladı, çünkü düşmanlıklarını açıktan yapabilecekleri bir güçleri yoktu. Zahirlerinde İslam açığa çıksa da kalplerinde hâlâ fitne ateşi yanıyor ve küfür içerisinde yaşıyorlardı.

Geçen yazımızda münafıkların ortaya çıkış sürecini, bazı özelliklerini ve İslam toplumuna verdikleri zararları anlatmıştık. Bu yazımızda ise onlarla mücadele metodunun nasıl olması gerektiğine ve Peygamberimizin (sav) onlara karşı yürüttüğü siyasete değineceğiz.

Münafıklar, Kur'ân'da, müminlere en ayrıntılı şekilde anlatılan topluluktur. Sahip oldukları özellikler, Kur'ân'ın eğitim metoduna uygun olarak, yeri geldikçe vahiy aracılığıyla İslam toplumuna haber verilmiştir. Allah (cc), Peygamber'ini (sav) ve müminleri, onların desiselerine karşı uyarmış ve mücadele yollarını anlatmıştır. Bu konudaki umde ayetler ise Ahzâb Suresi'nin girişinde yer almaktadır:

"Ey Nebi! Allah'tan korkup sakın, kâfirlere ve münafıklara itaat etme! Şüphesiz ki Allah, (her şeyi bilen) Alîm, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir. Rabbinden sana vahyolunana uy! Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır. Allah'a tevekkül et. Vekil olarak Allah yeter."[1]

1. 33/Ahzâb, 1-3

Dünyevi bazı sebeplere yapışmak ve takvalı olma hakikatini ötelemek, hiç ummadık yerde toplumsal kargaşalarla karşılaşılmasına neden olur. Bir cemaat şayet fitnelere maruz kalıyor ve bunun altından kalkamıyorsa, o hâlde bunu öncelikle dış sebeplerde değil, fertlerin bireysel ve toplumsal günahlarında aramalıdır.

Münafıklarla ilgili alınacak tedbirlerin başında, manevi olarak Allah'a (cc) yakın olmak ve O'nun koruması altına girmek gelir. Çünkü münafıklar gibi bir topluluğun nerede, nasıl bir fitne çıkaracağını tahmin etmek çok zordur. Elbette Rablerinin yardımı olmadan müminlerin bu badireyi atlatması mümkün değildir. Başlangıç olarak yapılması gereken ise takva silahını kuşanmaktır.

Günahlar, İslam toplumunun etrafında çevrili zırhı delen en temel sebeplerdendir. Bir kişi ya da toplum ne kadar tecrübeli olursa olsun masiyetlerle yara almışsa o tecrübeler onu yarı yolda bırakır. Dünyevi bazı sebeplere yapışmak ve takvalı olma hakikatini ötelemek, hiç ummadık yerde toplumsal kargaşalarla karşılaşılmasına neden olur. Bir cemaat şayet fitnelere maruz kalıyor ve bunun altından kalkamıyorsa o hâlde bunu öncelikle dış sebeplerde değil, fertlerin bireysel ve toplumsal günahlarında aramalıdır.

Yapılması gereken diğer bir husus ise vahye kulak vermektir. Münafıklarla mücadelede başarı, Kur'ân'ın direktifleri ve Nebimizin (sav) bunu hayata nasıl geçirdiğini iyi analiz etmekle elde edilir.

Münafıkların temel özelliklerinden bir diğeri de dillerini iyi kullanmalarıdır. Ağızları güzel laf yapar; tartışmada aşırıya gider; yeminlerini sözlerine kalkan kılar; kinlerini açığa çıkartırken dikkatli olur; kendilerini çok farklı bir pozisyonda görür ve açıktan değil, sözlerini ortama göre hesap ederek konuşurlar. Buna bağlı olarak insanların etkilenme oranı da artar:

"Yeminlerini kalkan edinip Allah'ın yolundan alıkoydular. Hiç şüphesiz, onların yaptıkları çok kötüdür."[2]

"...Kinleri ağızlarında belirmiştir. Sinelerinin sakladığı (kin) ise çok daha büyüktür. Şayet akledıyorsanız gerçekten size ayetlerimizi açıkladık."[3]

"İnsanlardan öylesi vardır ki; dünya hayatına dair söyledikleri senin hoşuna gider/sözleriyle seni etkiler. O, kalbinde olanın (iyilik, güzellik, ıslah) olduğuna dair Allah'ı şahit tutar. Oysa o, düşmanın en beter olanıdır."[4]

"Onlara: 'Yeryüzünde bozgunculuk yapmayın.' denildiğinde: 'Biz sadece ıslah edicileriz.' derler."[5]

İnsanın unutkan olması hasebiyle geçmiş dönemde bu kişilerin İslam toplumuna nasıl zarar verdiği hatırından çıkabilir ve o yaldızlı sözlerin etkisi altına girebilir. İşte burada Rabbimiz (cc), onlarla mücadele yollarından birini daha bize haber verir: Onlara itaat etme, onları dikkate alma, sözlerine değer verme... Çünkü bu tehlikeli hastalığın ilacı ancak budur.

Bu tedbirler alındıktan sonra artık iş Allah'a (cc) havale edilmiştir. O'na tevekkül edildikten sonra hiçbir güç fitne ateşini kalıcı bir şekilde yakamaz.

Münafıklarla mücadelede, ayetlerin hayat bulmuş hâli olan siyer, bize eşsiz bir tecrübe sunmaktadır. Allah Resûlü'nün (sav) münafıklarla mücadelesinde gözetmiş olduğu kaideler oldukça dikkat çekicidir.

Peygamberimiz (sav) ilk aşamada bu taifeye nasihatler etmiş ve onları ıslah etmek için çabalamıştır. Çünkü bu kişiler toplum nezdinde değerli kabul edilen ve hakiki anlamda İslam olmaları hâlinde kitleleri peşinden sürükleyebilecek bir konumdadır. Medine'de yaşayan insanlar, yıllardır tanıdıkları ve yakınları olan bu kişilerin söylemlerine değer vermektedir. Aynı şekilde her insanın eğitime ve ilgilenilmeye ihtiyacı vardır. Fesad ehli bile olsa düzelmesi ümit edilir.

Allah Resûlü'nün (sav) başlangıçta münafıklara sert bir şekilde müdahale etmemesinin bir başka sebebi, İslam toplumunun üzerine inşa edildiği güven mefhumudur. Zahiren bakıldığında bu taife mescidlere gelmekte, Peygamberimizi dinlemekte, hatta savaş meydanlarına çıkmakta; bununla birlikte Peygamberimizin emirlerine ittiba etmediklerinde de kendilerince gayet makul izahlar yapmaktadır. Dolayısıyla göğüslerinde sakladıkları ve Peygamberimize, Rabbimiz tarafından bildirilen hususlarla itham edilmeleri ve yargılanmaları, İslam toplumunda yerleştirilmeye çalışılan temel kaidelere muhalefet edilmesi anlamına gelecektir. Neticede Allah (cc) onların gerçek yüzlerini açığa çıkartmış ve sinelerinde sakladıkları, dillerine ve amellerine yansımıştır.

2. 63/Münafikûn, 2
3. 3/Âl-i İmran, 118
4. 2/Bakara, 204
5. 2/Bakara, 11

İslam'ı yanlış algılamaya sebebiyet verecek davranışlar caiz olsa dahi ertelenmeleri mümkünse, ertelenmelidir. Bu konuda emir sahiplerinin aldığı kararlara, sünnete bu yönüyle isabet ettikleri için destek verilmelidir.

Peygamberimiz (sav) münafıkların açığa çıkarttığı fitnelerde, zahirlerine yansımasına rağmen ilk dönemlerde onları kendi hâline bırakmış ve nasihatle yetinmiştir. Onların öldürülmesi gerektiğini söyleyen ashabına karşı çıkarak bu durumu şu şekilde izah etmiştir:

"Ben, 'Muhammed, arkadaşlarını öldürtüyor.' dedirtmem." [6]

Peygamberimizin (sav) bu sözü İslami mücadele için çok mühimdir. Bazen bir ameli yapmak caiz olabilir, hatta gerekli de olabilir. Ancak bunu yaptığımızda açığa çıkacak mefsedet, elde edilecek maslahattan fazla ise o zaman bazı şeyleri hesaba katmak gerekir. Allah Resûlü, Medine İslam Devleti içindeki bir grup münafıkla mücadele ediyordu, ama şunu da biliyordu ki Arap Yarımadası'ndaki gözler Medine'nin üzerindeydi. Münafıkların kökünü kurutmak kolaydı; fakat bunun yansımasının davete etkisi düşünüldüğünde, meydana gelecek zararı kimse öngöremezdi. Çünkü müşrikler, münafık ile müminin ayrımını yapabilecek seviyede değildi. Dolayısıyla Allah Resülü'nün, kendilerine mümin diyen bir topluluğu öldürdüğünü görmeleri, İslam'dan uzak durmaları için fazlasıyla yeterli bir sebep olacaktı.

Günümüzde atılacak herhangi bir adımda da bu kaide gözetilmelidir. İslam'ı yanlış algılamaya sebebiyet verecek davranışlar caiz olsa dahi ertelenmeleri mümkünse, ertelenmelidir. Bu konuda emir sahiplerinin aldığı kararlara, sünnete bu yönüyle isabet ettikleri için destek verilmelidir.

Son olarak şu hususu zikretmek gerekir: İslam toplumunda yer alan münafıklar gibi topluluklarla mücadele; hikmet ve basiretle hareket etmekten geçer. Bu sıfatlar ise Yüce Allah'ın izniyle şu üç ameli hayatımıza yerleştirmekle elde edilebilir: [7]

• **Geçmiş ümmetlerin kıssalarını okumak:** Kur'ân'ı Kerim'de, farklı yerlerde, geçmiş ümmetlerden bahsedilmekte ve kıssalar anlatılmaktadır. Ancak bu kıssalar salt tarihî bir bilgi içermekten daha çok, dersler çıkarmaya yöneliktir. Bu nedenle Rabbimiz (cc), kıssalar üzerinde düşünülmesini emreder:

"... Bu, ayetlerimizi yalanlayan topluluğun misalidir. İyice düşünsünler diye kıssaları anlat." [8]

Atılması gereken ilk adım, bu kıssalar üzerinde dersler çıkaracak şekilde tefekkür etmektir. Kur'ân-ı Kerim mübarek bir kitaptır, yani bereketlidir. Dolayısıyla kıssaları bir kere okumak ya da tefekkür etmek, bu bereketli sofradan hakkıyla istifade etmek için yeterli değildir. Sürekli düşünmek ve yoğunlaşmak, hikmet pınarlarının daha çok akmasını sağlayacaktır.

• **Yaşanmış hadiselerden ders çıkarmak:** Teorik bilgiyi kalıcı hâle getiren etken, onun pratiğe dökülmesidir. Kur'ân, mümin kullara, nasıl davranmaları gerektiğini anlatır. Pratikte buna muhalif bir durum olduğunda da teorik bilgiyi bir kez daha hatırlatır ve böylece bilgi kalıcı hâle getirilir. Ancak kişi, tarihini bilmez ya da tarihî bilgileri şer-i şerif ışığında inceleyip değerlendirmeye tabi tutmazsa basireti elde edemez.

• **İstişare etmek:** Akıl akıldan üstündür. Mücadele sahasında kişinin her şeye tek başına karar vermesi, hatalı davranmasına yol açacaktır. Başkalarıyla fikir alışverişinde bulunmak ise onu da olgunlaştıracak ve yeni düşüncelerin filizlenmesine şahitlik edecektir.

Bu ve buna benzer vesilelere yapışıp basiret ehli olmak, Allah'ın (cc) izniyle iç ve dış düşmanlara karşı koruma kalkanı sağlayacaktır.

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

6. Buhari, 3518; Müslim, 2584
7. Bu bölüm, Tevhid Dergisinin 75. sayısındaki "İslami Harekette Tecrübe/Hikmet/Basiret" başlıklı yazıdan özetlenmiştir. Yazının tamamı için bk. İslami Harekette Tecrübe/Hikmet/Basiret, Başyazı, Tevhid Dergisi, S 75
8. 7/A'râf, 176

SÜNNETİN İSLAM'DAKİ YERİ

Enes DOĞAN
enesdogan@tevhiddergisi.org

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a (cc) hamdolsun. Âlemlere rahmet olarak gönderilen Resûlullah'a (sav), âline, ashabına ve Kıyamet Günü'ne kadar onlara ihsan üzere tabi olanlara salât ve selam olsun...

2. Sünnet, Teşri Kaynağıdır

Teşri ne demektir?[1]

تَشْرِيعٌ/Teşri, "شرع" kelimesinden türemiştir. Araplar, içme suyuna giden yol için "شريعة/şeriat" derler. Bu kelime daha sonradan doğruluk ve istikamet üzere olan açık yol, menhec anlamında kullanılmıştır. Teşri ise şeriat koymak, belirlemek anlamına gelir.

Istılahta şeriat; Allah'ın (cc) akaid, ibadet, ahlak, muamelat, hayat nizamı ve sosyal hayat gibi alanlarda kulları için belirlediği/meşru kıldığı yol ve kanunlardır.

"Sünnet, teşri kaynağıdır." sözüyle kastımız şudur: Kur'ân'da şer'i hükümler olduğu gibi Sünnette de şer'i hükümler vardır. Sünnet, şer'i hükümlerin belirlenmesinde asli kaynaklardandır. Bir şeyin hükmünün farz, haram, mübah, sünnet, mekruh... olmasının veya cezai müeyyidelerin tespitinde Kur'ân'a başvurulduğu gibi Sünnete de başvurulmalıdır.

Sünnetin teşri kaynağı oluşuyla ilgili şu delileri zikredebiliriz:

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Resûl'e itaat edin. Sizden olan (Müslim/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen) yöneticilere de (itaat edin). Herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz, şayet Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanıyorsanız (o meseleyi çözmek için) Allah'a ve Resûl'e götürün. Bu, daha hayırlı ve sonuç bakımından daha güzeldir."[2]

Ayetle ilgili dikkat çekebileceğimiz noktalar şöyledir:[3]

• Ayette, Allah (cc) için, "itaat edin" ibaresi geçiyor.

"Sünnet, teşri kaynağıdır." sözüyle kastımız şudur: Kur'ân'da şer'i hükümler olduğu gibi Sünnette de şer'i hükümler vardır. Sünnet, şer'i hükümlerin belirlenmesinde asli kaynaklardandır. Bir şeyin hükmünün farz, haram, mübah, sünnet, mekruh... olmasının veya cezai müeyyidelerin tespitinde Kur'ân'a başvurulduğu gibi Sünnete de başvurulmalıdır.

1. bk. Mufredatu'l Kur'ân, Ragıb El-Isfahani, s. 450; En-Nihaye fi Garibi'l Hadisi ve'l Eser, İbnu'l Esir, 2/460
2. 4/Nîsa, 59
3. bk. İ'lamu'l Muvakkiîn, İbni Kayyım El-Cevziyye, 2/89; 4/Nîsa, 59, Ayetin Tevhid Meali'ndeki Açıklaması

Hasılı ayette, Resûl'e itaat vurgusu ve ihtilaf ânında ona rücu etmenin emredilmesi; bu emrin, ihtilaf edilen ve edilebilecek her meselede geçerliliği; Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman etmekle bağı ve en hayırlı yol olması, teşri kaynağı olarak Sünneti kabul etmenin gerekliliğini ve önemini gösterir.

Sonra Resûlullah için de "itaat edin" fiili kullanılıyor. Emir sahiplerine gelince, bu emir tekrar zikredilmiyor. Sadece atıf harfi kullanılarak önceden geçen itaat emrine yönlendirme yapılıyor. Aynı üslup, Resûl'e itaat için de kullanılabilirdi. Ancak Yüce Allah böyle yapmadı, aynı emri tekrar etti. Resûlullah için bu emrin bir daha vurgulanması, onun emrettiklerinin ve nehyettiklerinin şer'i hükümler olduğuna işarettir.

• "Herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz..." İhtilaf yaşanan konunun ne olduğu önemli değildir. Her şey olabilir, çünkü ayetteki (شَيْءٍ) kelimesi nekiradır ve şart cümlesinde gelmiştir. Bu, Arap lugatında umumiliği ifade eder. İbadet (taharet, namaz, oruç gibi bablar), muamelat (evlilik, boşanma, alışveriş, ceza hukuku gibi bablar) inanç/akide ve ahlak esasları... İhtilaf edilen veya hükmü aranan her şey, ayetin kapsamındadır. İhtilaf edilen her şeyde Allah'a (cc) ve Resûl'üne (sav) başvurulmasının emredilmesi, İslam'ın her türlü ihtilafa çözüm sunabilecek kapasiteye ve mükemmelliğe sahip olduğunu gösterir.

• "Allah'a ve Resûl'e götürün." Allah'a ve Resûl'üne itaat -itaat fiilinin iki defa vurgulanmasıyla beraber- emredildikten sonra, yaşanabilecek ihtilaflarda sadece iki merciye rücu edilmesi buyruluyor: Allah ve Resûl'ü. Hiç şüphesiz Allah'a (cc) başvurmak, Kitab'ında indirdiği hükümlere başvurmaktır. Resûl'e (sav) başvurmak ise hayatta olduğu vakit diliminde bizzat ona gitmek; vefatından sonra da onun sünnetine başvurmaktır. Bu, kıyamete kadar ihtilaf yaşanan her şeyde Kur'ân ve Sünnetin hükümlerinin geçerli olduğunu gösterir.

• İhtilaf ânında Allah'a (cc) ve Resûl'üne (sav) rücu etmek veya başka bir deyişle Kur'ân ve Sünnete başvurmak ile Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman arasında bağ vardır: "...Şayet Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanıyorsanız (o meseleyi çözmek için) Allah'a ve Resûl'e götürün..." Yani Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eden kimse, böyle bir durumda Kur'ân ve Sünnete başvurur. Başka bir yerde çözüm araması mümkün değildir. İhtilafın çözümünü Kur'ân ve Sünnetin dışında arayan kişi, Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman etmemiştir veya imanı geçersizdir.

• "...Bu, daha hayırlı ve sonuç bakımından daha güzeldir." Kur'ân ve Sünnetin dışında çözüm olarak sunulan ve modern, çağdaş diye süslenen tüm yollar kötüdür ve her zaman akabinde yeni sorunlar meydana getirir.

Hasılı ayette, Resûl'e itaat vurgusu ve ihtilaf ânında ona rücu etmenin emredilmesi; bu emrin, ihtilaf edilen ve edilebilecek her meselede geçerliliği; Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman etmekle bağı ve en hayırlı yol olması, teşri kaynağı olarak Sünneti kabul etmenin gerekliliğini ve önemini gösterir.

"Sana indirilene (Kur'ân) ve senden önce indirilen (Kitaplara) iman ettiğini zannedenleri görmedin mi? İnkâr etmekle emrolundukları hâlde tağuta muhakeme olmak istiyorlar. Şeytan onları (hakka geri dönüşü zor) uzak bir saptırmayla saptırmak ister."[4]

Ayetin nüzul sebebine dair şu bilgi kaydedilmiştir:[5]

Amir Eş-Şa'bi (ra) anlatıyor:

"Yahudilerden bir kişi ile münafıklardan birisi -başka bir lafza göre İslam iddiasında bulunan bir kimse- arasında bir husumet (ihtilaf konusu) vardı. Yahudi, onu Allah Resûlü'ne (sav) gitmeye davet etti, çünkü onun (sav) hüküm verirken rüşvet almadığını biliyordu. Diğeri ise onu bir Yahudi'ye gitmeye çağırdı, çünkü o, Yahudilerin rüşvet aldıklarını biliyordu. Fakat anlaşamadılar. Sonunda Cüheyne Kabilesi'ndeki bir kâhine gitmeyi kararlaştırdılar. Arkasından Nîsa Suresi'nin 60-65. ayetleri indi."[6]

Mücahid (rh) şöyle der: "Biri münafıklardan, diğeri Yahudilerden iki adam bir anlaşmazlık yaşadılar.

Münafık olan, 'Biz, Ka'b ibni Eşref'e gidelim.' dedi.

Yahudi ise, 'Biz, Muhammed'e (sav) gidelim.' dedi.

Bunun üzerine Allah (cc) bu ayeti indirdi."[7]

Ayetle ilgili dikkat çekebileceğimiz noktalar şöyledir:[8]

• İhtilaf ânında Allah'ın Kitabı'na ve Resûl'ünün Sünnetine başvurmak, en önemli imani yükümlülüklerdendir. Ayetin kendisi için indiği kimseler, Allah Resûlü'nü (sav) bu anlamda yetkili görmeyip, başka kişilerin hükümlerine

4. 4/Nîsa, 60
5. bk. Mevsuatu't Tefsiri'l Me'sur, 6/527
6. Tefsiru't Taberi, 8/508
7. Tefsiru't Taberi, 8/511; İbni Ebi Hatim, 5548
8. bk. Lailaheillallah, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s. 100

müracaat etmek isteyince Rabbimiz imanlarının zandan ibaret olduğunu belirtmiştir.

• Sünnet teşri kaynağıdır. Sünnete dayalı hükümler şer'idir. Allah Resûlü'nün söylediklerini, Ka'b ibni Eşref veya kâhinlerin söylediklerinden ayıran önemli noktalardan biri de budur. Şayet Allah Resûlü'ne başvurmak ve onun Sünnetine göre ihtilafları çözümlemek, normal bir kimsenin çözüm önerileriyle aynı olsaydı bu kimseler sert bir şekilde zemmedilmez, imanlarının geçersiz olduğu söylenmezdi.

"Hayır! Rabbine andolsun ki, aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem tayin edip, verdiğin hükme içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan ve tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar."[9]

Ayetin nüzul sebebiyle ilgili Abdullah ibni Zübeyr (ra) şöyle söylemiştir:

"Ensar'dan bir adam, hurmalıkları suladıkları Hare Irmağı konusunda Zübeyr'i, Resûlullah'a (sav) dava etti.

Ensari, 'Suyu salıver, bana gelsin.' demiş, Zübeyr de bunu kabul etmemişti.

Resûlullah (sav), Zübeyr'e, 'Ey Zübeyr, hurmalığını sula ve suyu komşuna gönder!' dedi.

Bunun üzerine Ensari kızdı ve 'Ey Allah'ın Resûlü! Zübeyr hala oğlun olduğu için mi böyle konuştun?' dedi.

Resûlullah'ın (sav) rengi değişti ve şöyle buyurdu: 'Ey Zübeyr! Hurmalığını sula, sonra suyu tut ki diğer komşularına su gitsin.'

Zübeyr şöyle dedi: 'Nisa Sûresi'nin 65. ayeti bu konuda inmiştir.' "[10]

Ayetle ilgili dikkat çekebileceğimiz noktalar şöyledir:

• Ayette çeşitli tevkid üslupları vardır. Ayetin nefi/olumsuzluk edatıyla başlaması ve ayetteki "iman etmiş olmazlar" kısmını pekiştirmesi, ayette yeminin bulunması ve Allah'ın (cc) bizzat kendi zatına yemin etmesi bu usluplardan bazılarıdır.[11] Yani ayetin ifade ettikleri kat'i ve önemlidir.

• Ayette imanın geçerliliğine bağlanan üç şart vardır:

- Her türlü anlaşmazlıkta Allah Resûlü'nü (sav) hakem tayin etmek

- Allah Resûlü'nün (sav) verdiği hükümler hakkında iç âlemde hiçbir sıkıntı duymamak

- Allah Resûlü'nün (sav) verdiği hükümlere teslim olmak

Allah Resûlü'nün Sünneti teşri kaynağı olmasaydı Allah (cc) anlaşmazlıkların, onun hakemliğinde çözülmesini

Sünnet teşri kaynağıdır. Sünnete dayalı hükümler şer'idir. Allah Resûlü'nün söylediklerini, Ka'b ibni Eşref veya kâhinlerin söylediklerinden ayıran önemli noktalardan biri de budur. Şayet Allah Resûlü'ne başvurmak ve onun Sünnetine göre ihtilafları çözümlemek, normal bir kimsenin çözüm önerileriyle aynı olsaydı bu kimseler sert bir şekilde zemmedilmez, imanlarının geçersiz olduğu söylenmezdi.

buyurmazdı. Üzerinde durmamız gereken bir diğer nokta ise onun hakemliğine başvurmanın yeterli görülmemesi, Allah Resûlü'nden (sav) sabit olan hükümlere iç âlemde hiçbir sıkıntı duymadan teslim olmanın da emredilmesidir. Kişi başkalarının hakemliğine başvurur, ama onların verdiği hükümlere her zaman razı olmayabilir. Ancak hakemliğine başvurulan kişi Allah Resûlü olunca mutlak anlamda razı olmak ve teslim olmak gerekir. Bu da Sünnetin teşri değerini ortaya koyan durumlardan biridir.

Halis Hoca'mız, Tevhid Meali'nde bu ayete yönelik şöyle bir açıklama yapmıştır:

"Ayet, 59. ayette geçen hükmü pekiştirmektedir. Sorunlarını Resûl'e (sav) götürmeyenler, onun böyle bir yetkisi olmadığını söyleyenler ya da ağızlarıyla bu yetkiyi verdikleri hâlde pratikte farklı davrananlar ayetin kapsamındalardır."[12]

* * *

Gelecek sayımızda Sünnetin teşri kaynağı olduğuna dair delilleri zikretmeye devam edeceğiz, inşallah...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun...

9. 4/Nîsa, 65
10. Buhari, 2359; Müslim, 2357
11. bk. Es-Savaiku'l Mursele fi'r Reddi ala'l Cehmiyyeti ve'l Muattile, İbni Kayyım El-Cevziyye, 4/1520
12. 4/Nîsa, 65, Ayetin Tevhid Meali'ndeki Açıklaması

Emre ACAR
emreacar@tevhiddergisi.org

PAYLAŞMAK

Paylaşmak; Allah'ın emri, Resûlullah'ın güzel ahlakı ve sahabenin hayat nizamıdır.
Paylaşmak; kardeşliktir, şükürdür, huzur ve güvendir, hayatın dengesidir.
Paylaşmak; yardımlaşmaktır, sadakadır, ateşten azat etmektir.

Kıymetli Kardeşim,

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdediyorum. O (cc), bizlere sınırsız ve karşılıksız ikram edendir. Paylaşan, paylaşmayı seven ve kullarına paylaşmayı emredendir. Paylaşma ahlakıyla dünya düzenini dengede tutmuş, kullarının arasındaki muhabbeti arttırmıştır.

Rabbimiz ikram etmeseydi sen olamazdın. Dünyaya geldiğin, hatta anne karnında oluştuğun ân itibarıyla Rabbimizin lütfetmesi sayesinde hayata tutundun. Hakeza annenin, bedenini ve gıdasını seninle paylaşmasıyla geliştin. Annenin bedenini sana yuva kılan, Allah'tır (cc).

Doğduktan sonra senin için gökyüzünü tavan, yeryüzünü döşek kılan; ikisi arasında faydalanacağın çeşit çeşit nimetleri hazırlayan ve sana hediye olarak sunan, Rabbindir (cc).

Allah (cc), sana, seni paylaştı. Birbirinden güzel ve ayrı bir ehemmiyete sahip olan göz, kulak, yüz, el, ayak, kalp... gibi organları sana ikram etti. Bu organları parayla alabilir miydin? Veya bu organları var edebilir miydin? Haşa ve kella! Ama Rabbin sana karşılıksız verdi. Minnetsiz bir şekilde lütfetti. O kadar ki verdiklerinde bir imtihan olarak hastalık çıktığında Eş-Şâfî ismiyle seni tedavi etti ve ücretsiz bir şekilde onları sana geri takdim etti.

Anne babanı sana hizmetkâr kıldı. Büyüyünceye kadar; hatta büyüdükten sonra da seninle ilgilenen, ihtiyaçlarını karşılayan, acını ve sevgini paylaşan, hayatı sana öğreten, tecrübeleriyle sana yön veren ata kıldı. Her şey karşılıksız ve ücretsiz. Buna rağmen severek ve sayarak hizmet ettiler. İşte bu sevgiyi ve değer vermeyi onların kalplerine yerleştiren, Allah'tır (cc).

İmanı, huzuru, sekineti, sevgiyi, saygıyı, mutmainliği, emniyeti, dostluğu, kardeşliği, mutluluğu ve daha nice duyguları sana ikram edip imkân sağlayan, Allah'tır (cc).

Ve bu kadar nimetin hakikatini Rabbimizin şu sözüyle düşünelim:

"(Bu durumda) Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayacaksınız?"[1]

1. 55/Rahmân, 13

Zamanın su gibi akıp gittiği, oturmaya ve konuşmaya vaktin olmadığı, koşturmacadan kendimizi unuttuğumuz şu hızlı dönemlerde durup; vaktini muhabbet ederek, onların dertlerini dinleyerek, ayet ve hadisle hayatlarına yön vererek paylaşabilirsin. Büyük hazine olan zamanımızı bu şekilde paylaşmak da bir sadakadır.

Evet Kardeşim,

Rabbin sana karşı cömert davranıyor. İhtiyaç duyduğun her hususu seninle paylaşıyor. Hayatı sana kolaylaştırıyor.

Peki, tüm bunlara karşılık sen ne yapıyorsun? Rabbin sana cömert davranırken, hayatı kolaylaştırırken, karşılıksız ve minnetsiz verirken; yalanlayamadığın bu lütuflara karşı şükranlarını nasıl sunuyorsun? Veya bu nimetlerin farkında mısın?

"Unutuyorum." veya "Nimetler içinde olduğumun farkında değilim." dediğini duyar gibiyim.

Evet, âdet hâlini almış nimetlere karşı muamelen sıradanlaşıyor. Bu hepimiz için bir afettir. Bunu aşabilmenin en önemli yollarından biri de paylaşmaktır. Çünkü paylaştıkça nimetin kıymetini bilir ve nimet içinde olduğunun farkında olursun. Paylaştıkça etrafındaki muhtaçları ve nimetten mahrum olanları görür, Rabbinin sana olan ikramını fark edebilirsin.

Burada şu kısmı da hatırlatmak isterim ki paylaşmak deyince aklına sadece maddiyat gelmesin. Elbette maddiyat da paylaşılmalıdır, ancak her şey maddiyat değildir. İnsanın muhtaçlığı keşke sadece maddiyata olsaydı. Bu konuda gönlümüz çokça rahat olmalıdır, çünkü Allah (cc) tüm insanlığa bu konuda kefildir.

Paylaşmak hususunda yelpazeni geniş tutabilirsin. Örneğin, gülümsemek... Etrafındakilerle gülümsemeni paylaşabilirsin. Bu; kardeşimizi mutlu eden, sıkıntılarına tedavi olan, aradaki muhabbeti arttıran ve kardeşliği pekiştiren bir sadakadır. İnsan için, Allah'ın (cc) bu ikramını paylaşmaktan daha güzel ne olabilir ki?

İşinden yorgun ve bitkin geldiğinde eşine ve çocuklarına gülümseyebilmek; geçmişte yaşanmış sorunları bir kenara bırakıp ailene tebessüm edebilmek; yaptıkları hataları unutup akrabalarına, kardeşlerine, komşuna ve daha nice insanlara güler yüz göstermek; dünyada mutluluk getirdiği gibi ahirette de mutluluk getirecektir.

Vakit... Eşinle, çocuklarınla, ailenle ve akrabalarınla vaktini paylaşabilirsin. Hiç muhabbet etmediğin, evinde veya dükkânında ziyaret etmediğin din kardeşine vaktini ayırıp; onun hâl hatırını sorabilir, dertleşebilirsin.

Zamanın su gibi akıp gittiği, oturmaya ve konuşmaya vaktin olmadığı, koşturmacadan kendimizi unuttuğumuz şu hızlı dönemlerde durup; vaktini muhabbet ederek, onların dertlerini dinleyerek, ayet ve hadisle hayatlarına yön vererek paylaşabilirsin. Büyük hazine olan zamanımızı bu şekilde paylaşmak da bir sadakadır.

Bilgi... Bildiklerini paylaşabilirsin. Rabbin sana bilmediklerini öğretti, anlamadıklarını kalbine ve aklına fehmettirdi, ezberleyemediklerini El-Hâfız ismiyle senin zihninde topladı. Bu bilgilerin, yaşamakla beraber aktarılması da gerekiyor.

Başta eşine ve çocuklarına, kulluğa dair bilgiler; evlenecek olan gençlere, aile hayatına dair bilgiler; ticaret yapacak kişilere, ticaret ahkâmına dair bilgiler vermen, sorunlarını çözecebileceğin kişilere şifa verecek nasihatlerde bulunman, senin cennete giden yolunu kolaylaştıran bir sadakadır. Bu örnekleri düşünüp çoğaltabiliriz.

Kardeşime şu satırları hatırlatarak yazıma son vermek istiyorum:

Paylaşmak; Allah'ın (cc) emri, Resûlullah'ın (sav) güzel ahlakı ve sahabenin hayat nizamıdır.

Paylaşmak; kardeşliktir, şükürdür, huzur ve güvendir, hayatın dengesidir.

Paylaşmak; yardımlaşmaktır, sadakadır, ateşten azat etmektir.

Rabbim bizleri, razı olacağı şekilde paylaşan, sadaka dağıtmayı seven kullarından eylesin. "Hayat paylaştıkça güzeldir." ilkesiyle hareket eden şuurlu insanlardan kılsın. Allahumme âmin.

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşme ümidiyle...

Alper TANRIVERDİ
alpertanriverdi@tevhiddergisi.org

BİR KULLUK KAİDESİ: VEFALI OLMAK

Vefa, insanların gönüllerini çelen bir enerjiye sahiptir. Siyeri iyi fehmeden kimseler, vefanın, kalpleri kazanmada nasıl etkili olduğunu; hatta bu bağın yalnızca kişilerin değil, toplulukların da bu dine girmesine vesile olduğunu görecektir.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla...

Vefa; kelime itibarıyla bir şeyi tamamlamak, uzatmak, arttırmak, karşılığını eksiksiz vermek gibi anlamlara gelir. İhanetin zıddıdır.[1] Allah'ın (cc), Kitab'ında defalarca emrettiği bir erdem, benliğimizde yer edinmesi için Kitab'ındaki pratik örneklere işlediği kulluk vazifesi, sahabe ve hayırlı nesillerde karşılığını bulmuş bir ahlaktır. Sadece İslam dininde olmayıp evrensel bir ahlak ilkesi olduğu malumumuzdur. O hâlde Müslimlerin bu konuda daha titiz davranmaları ve bunu, farklarını ortaya koyacakları bir alan bilmeleri gerekir. Konu, müfredatımızda şöyle işlenmiştir:

"İyiliğin karşılığı iyilikten başkası mıdır?.."[2]

İçerisinde, "Elbette ki iyiliğin karşılığı iyilikten başkası değildir." yanıtının gizlendiği bir soru niteliğindedir âdeta. Bu nedenle ayeti, vefayı tanımlamak için umde kabul edebiliriz. Bu duru tanım, benliğimizde yer edinmesi adına Kur'ân'da pratik örneklerle izah edilmiştir.

Örneğin; Allah (cc), evlilik akitlerini yapmış, ancak cinsi münasebet kurmaksızın boşanmış kişilerin arasında oluşan kısa süreli muhabbete karşılık bir hatır biçmiş ve birbirlerine karşı vefalı olmalarını istemiştir:

"...Aranızdaki fazileti/karşılıklı iyiliklerinizi unutmayın..."[3]

Bir başka ayette, kullarının vefasını pratik örnekle bize sunmuştur:

"Evinde kaldığı kadın onu elde etmek istemiş, kapıları üst üste kilitleyip de: 'Senin için hazırlandım, gelsene.' demişti. '**Allah'a sığınırım. Çünkü o/kocan benim efendimdir, bana iyi bakmıştır.** Şüphesiz ki (iyiliğe kötülükle karşılık veren) o zalimler kurtuluşa ermezler.' demişti."[4]

Kur'ân'a uymakla vazifelendirilmiş ilk insan olan Allah Resûlü'nün (sav) hayatında da -müşrik veya mümin fark etmeksizin- vefa örnekliklerine çokça şahitlik ederiz. Bedir Savaşı akabinde esirler hakkında söylediği şu sözleri bu hususta misal verebiliriz:

1. Lisanu'l Arab, İbni Menzur, 15/398
2. 55/Rahmân, 60
3. 2/Bakara, 237
4. 12/Yûsuf, 23

Üstelik kendisine vefalı davranılan şahsın kanaat önderi olduğu toplumda; kadın erkek toplu zinaların yapıldığı, namus kavramının yok sayıldığı çok ciddi ahlaksızlıklar mevcuttu. Buna rağmen Allah Resûlü ona karşı vefalı olmaktan imtina etmemiştir.

"Şayet Mut'im ibni Adiyy sağ olsaydı ve benimle bu pis esirleri bırakmam için konuşsaydı, onun hatırına bunları bırakırdım."[5]

Üstelik kendisine vefalı davranılan şahsın kanaat önderi olduğu toplumda; kadın erkek toplu zinaların yapıldığı, namus kavramının yok sayıldığı çok ciddi ahlaksızlıklar mevcuttu.[6] Buna rağmen Allah Resûlü (sav) ona karşı vefalı olmaktan imtina etmemiştir.

Allah Resûlü'nün (sav) vefası, vefalı davrandığı kişilerin çevrelerine kadar taşmıştır:

Aişe'den (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Kendisini görmediğim hâlde Hatice'yi kıskandığım kadar Nebi (sav) eşlerinden hiç kimseyi kıskanmadım. Nebi (sav), kendisinden çok bahsederdi. Kimi zaman bir koyun keser, sonra da onu parçalar, arkasından onu Hatice'nin arkadaşlarına gönderirdi.

Bazen ona, 'Sanki dünyada Hatice'den başka kadın yok.' derdim de o da bana, 'O şöyle idi, böyle idi. Ondan çocuklarım var.' derdi."[7]

Vefa, insanların gönüllerini çelen bir enerjiye sahiptir. Siyeri iyi fehmeden kimseler, vefanın, kalpleri kazanmada nasıl etkili olduğunu; hatta bu bağın yalnızca kişilerin değil, toplulukların da bu dine girmesine vesile olduğunu görecektir. Dün müşrikleri fevc fevc dine kazandırmanın en etkili yollarından biri vefayken, günümüzde ve bulunduğumuz davet ortamında bu Nebevi ahlak neden hor görülsün ki?

İmran ibni Husayn'dan (ra) şöyle nakledilmiştir:

"Nebi (sav) ile birlikte bir seferdeydik. Geceleyin ilerlemeye devam ettik. Gecenin sonlarına geldiğimiz zaman düşüp uyuduk. Bir yolcu için bundan daha tatlı bir uyku olamazdı. Sabahleyin, ancak güneşin sıcağı bastırınca uyanabildik. İlk önce falanca, sonra filanca, daha sonra da öteki falanca uyandı. (Ebu'r Reca uyanan ilk üç kişinin isimlerini zikretmiştir. Ancak Avf unutmuştur.) Dördüncü olarak ise Ömer uyandı. Nebi (sav) uyuduğu zaman uyandırılmazdı. Çünkü uyuduğu esnada ne olduğunu -vahyin gelip gelmediğini- bilmiyorduk. Ancak Ömer (ra) uyanınca insanların başına gelen durumu anladı. Kendisi sert tabiatlı biriydi. Bu yüzden tekbir getirdi. Tekbir getirirken sesini yükseltti. Yüksek sesle tekbir getirmeyi sürdürdü. Nihayet Ömer'in tekbir seslerini duyan Nebi (sav) uyandı. Nebi (sav) uyanınca Ömer ona gidip insanların başına gelen durumu anlattı.

Nebi (sav), 'Hiçbir zararı yok.' veya 'Bir şey olmaz, haydi yola koyulun!' dedi.

Bunun üzerine insanlar yola çıktı. Biraz yürüdükten sonra Nebi (sav) konakladı ve abdest suyu istedi. Sonra abdest aldı. Namaz için ezan okundu. Daha sonra Nebi (sav) insanlara namaz kıldırdı. Namazı bitirip yönünü çevirince, toplulukla birlikte namaz kılmayan bir adamın insanlardan ayrı durduğunu fark etti.

Ona, 'Ey falanca! Neden cemaatle birlikte namaz kılmadın?' diye sordu.

Adam, 'Cünüp oldum, yanımda da su yok.' diye cevap verdi.

Bunun üzerine Nebi (sav), 'Toprakla teyemmüm al. Bu sana yeter.' buyurdu.

Daha sonra Nebi (sav) ilerlemeye devam etti. İnsanlar ona gelip bu defa susuzluktan yakındı. Nebi (sav) yine konakladı ve falancayı (Ebu'r Reca bu kişinin adını zikretmişti. Ama Avf unutmuştu) ve Ali'yi (ra) yanına çağırdı.

Onlara, 'Gidip su arayın.' dedi.

Onlar da yola çıktılar. Derken devesi üzerinde su dolu iki büyük kırba arasına oturmuş bir kadına rastladılar.

Ona, 'Suyu nerede buldun?' diye sordular.

Kadın, 'Dün bu vakitler su dolduruyordum. Adamlarımızı suyun başında bıraktık.' diye cevap verdi.

Bunun üzerine ona, 'Haydi, yürü bakalım.' dediler.

---

5. Buhari, 4024
   Resûlullah (sav) Taif dönüşünde Mekke'ye, Mut'im ibni Adiyy himayesinde girmiş ve bu davranışına karşılık Efendimiz, ona olan vefasını dile getirmiştir.
6. Bir kadınla birçok erkeğin cinsi münasebet kurması ve bunun akabinde doğan çocuğu kadının dilediği kişiye nispet etmesi; kişinin evlendiği eşinin bekâretini, en sevdiği arkadaşına sunması; asil gördüğü birinden eşini hamile bıraktırması; fahişelerin, kapılarına kırmızı kurdeleler astığı evlerin yaygın bir şekilde bulunması… (bk. Buhari, 5127; Ebu Davud, 2272)
7. Buhari, 3818

Görüldüğü üzere ashab, kadından aldığı suyun karşılığını verdiği hâlde, yıllar geçse de vefa göstermeye devam ederek kadının beldesine ilişmemiştir. İnsanların topluluk hâlinde dine girmesine değer bir jest, öyle değil mi?

Kadın, 'Nereye?' diye sorunca, 'Allah Resûlü'nün yanına.' diye karşılık verdiler.

Bunun üzerine kadın, 'Şu kendisine 'sabiî' denen adama mı?' diye sordu.

Onlar, 'Evet, işte o kastettiğin kişiye doğru gidiyorsun, haydi kımılda.' şeklinde karşılık verdiler.

Nihayet kadını Nebi (sav) yanına getirdiler ve aralarında geçen konuşmayı anlattılar.

Bunun üzerine Nebi (sav), 'Onu devesinden indirin.' buyurdu.

Sonra bir kap isteyip, getirilen kaba kırbaların ağzından su boşalttı. Sonra kırbaların ağzını bağladı.

Daha sonra kırbaların altında bulunan kapakları açıp insanlara şöyle seslendi: 'Haydi, hem siz için hem de (hayvanlarınızı) sulayın!'

Bunun üzerine dileyenler su içti, dileyenler hayvanını suvardı.

Sonunda, cünüp olan adama bir kap su verildi ve Nebi (sav) ona, 'Git ve bu suyu başından aşağı dök.' dedi.

Bu esnada kadın, ayakta durarak suyunun başına gelenleri izliyordu. Allah'a (cc) yemin olsun ki kırbalardan su alma bitti. Yine de kırbalar bize, su alma işlemine başlamadan önceki hâlinden daha dolu görünüyordu.

Nebi (sav), 'Onun için bir şeyler toplayın.' buyurdu.

Bunun üzerine Ashab-ı Kiram; biraz has hurma, biraz un ve biraz da kavut topladılar. Sonra bunları bir çıkına koydular. Daha sonra kadını devesine bindirip çıkını eline verdiler.

Nebi (sav) kadına, 'Gördüğün gibi senin suyundan bir şey eksiltmedik. Zira Allah (cc), bize suyu ikram etti. (Allah (cc) bize suyu ikram etti.) ' dedi.

Nihayet kadın gecikmiş olarak ailesinin yanına vardı.

Ona, 'Neden geciktin?' diye sordular.

O da şöyle cevap verdi: 'Şaşılacak bir şey oldu. İki adam karşıma çıktı. Beni kendisine 'sabiî' denilen adamın yanına götürdüler. Şöyle şöyle oldu. Allah'a (cc) yemin olsun ki bu adam ya şununla bunun arasındaki (bu esnada orta parmağı ile şehadet parmağını göğe doğru kaldırmıştı, bununla gök ile yeri kastediyordu) en büyük sihirbazdır ya da gerçekten Allah'ın elçisidir.'

Bu olaydan sonra Müslimler, o kadının kabilesinin etrafında bulunan müşriklere baskın düzenliyor, fakat onun kabilesine ilişmiyorlardı.

Kadın bir gün kavmine, 'Eminim ki onlar, size bilinçli bir şekilde ilişmiyorlar. Müslim olmak istemez misiniz?' diyerek onları İslam'a davet etti. Onlar da bu çağrısına uydular ve hepsi birden Müslim oldular."[8]

Görüldüğü üzere ashab, kadından aldığı suyun karşılığını verdiği hâlde, yıllar geçse de vefa göstermeye devam ederek kadının beldesine ilişmemiştir. İnsanların topluluk hâlinde dine girmesine değer bir jest, öyle değil mi?

Örnekler daha da çoğaltılabilir.[9] Konuyu uzatarak, tesirinin kırılmaması adına muradımızın anlaşılacağı kadar örnekle iktifa ettik. Rabbimden, beni ve bu yazıyı okuyanları vefa ehli kılmasını diliyorum.

Başta ve sonda hamd, Allah'adır (cc).

---

8. Buhari, 344
9. Allah Resûlü'nün (sav), mescidi temizleyen kadın için tekrar cenaze namazı kıldırması (Buhari, 1337; Müslim, 956)

   Ka'b ibni Malik'in (ra) her cuma günü ezanı işittiğinde Esad ibni Zurare'ye (ra) dua etmesi (İbni Mace, 1082)

   Yine kendisi için ayağa kalkan Ebu Talha'nın (ra) inceliğini hiçbir zaman unutmadığını ifade etmesi (Buhari, 4418; Müslim, 2769)

   Yahya ibni Said El-Kattan'ın (rh), Şafii'ye (rh), kendisinden istifade ettiği için her namazında dua etmesi (El-Cerh Ve't Tadil, 1130)

   İmam Ahmed'in de (rh) aynı şekilde Şafii'ye (rh) her zaman dua etmesi (Tarihu Bağdad, 2/404)

   Abdullah ibni Ömer'in (ra), babasının arkadaşına vefası (Müslim, 2552)

   Ömer ve Ebu Bekir'in (r.anhum), yaşlı kadını ziyaret etmesi (Müslim, 2454) gibi...

YOKSA O TOZ BÖCEKLERİ MİYİZ BİZ ?

Mahi
mahi@tevhiddergisi.org

Bu tecellileri ancak müminler görebilir. Göremeyen, büyük bir gaflet içindedir. Hatta mümin ile müşrik arasındaki en belirgin farktır bu görebilme yeteneği. Öyleyse müminler sıkı bir muhasebe yapmalı, hayatında tefekküre ne kadar zaman ayırdığını hesaplamalıdır.

"Neredeyiz?"

"Nerede olacak, aynı yerde."

"Onu sormadım, bulunduğumuz yeri sordum."

"Yaşadığımız yer işte."

"Hah... Nerede yaşıyoruz biz?"

"Bilmem."

"Nasıl yani, bunca yıldır yaşadığın yeri bilmiyor musun?"

"Maalesef."

"Merak da mı etmedin?"

"Yoo..."

"Sana inanamıyorum... Şu karartılar ne?"

"Tümsek sanırım."

"Her biri birbirinden farklı, uzunlu kısalı, değişik şekillerde."

"Sence ne?"

"Bilmiyorum."

"Boşveeer... Şunun şurasında ne kadar ki ömrümüz! Şu yapraklardan ye, karartılarda gez, yorulunca dinlen. Sabah yeniden başa dön. Ye, gez, dinlen. Ye, gez, dinlen..."

"Aaa... Neler oluyor?"

"Bilmiyorum."

"Başım döndü. O da ne? Kaaaç! Bir cisim yaklaşıyor. Ezecek bizi!"

"Oh be! Yaprağı çevirdi. Ucuz kurtulduk."

"Acıktım."

"Ben de."

"Haydi biraz daha yaprak kemirelim..."

İki toz böceğinin diyaloğunu okudunuz. Biri meraklı, diğeri bir o kadar umursamaz. Fakat ufaklık ne kadar merak etse de hakikati hiç bilemeyecek. Çünkü o sadece bir toz böceği. Nerede yaşadığını bilmeyen, bilse de bu bilginin kendisine hiçbir faydası olmayacağı bir toz böceği... Kitap gibi koca bir hazinenin içinde yaşıyor aslında. Kemirdiği yapraklar, kitabın sayfaları. Karartılar, o kitaba derç edilmiş

Bu toz böceklerinin yaşamıyla benzer aslında bizim yaşamımız da. Öyle bir kitabın içinde yaşıyoruz ki farkında değiliz.

hazinenin şifreleri, kelimeler... Toz böcekleri nasıl bir hazinenin içinde olduğunun farkında dahi değil. Tek amacı kemirmek; satırlar ve kelimeler arasında gezinmek; bazen bir noktanın, bazen de bir ünlemin üzerinde dinlenmek... O kadar. Kınamayın, yaratılışının gereği bu... Bizden biri kitabı raftan alırken sarsılıyor. Sayfaların içinde gördüğümüzde zarar verenlerimiz olduğu için korkuyor. Yaşam döngüsü bu onun. Kemir, gezin, dinlen, kaç...

Bu toz böceklerinin yaşamıyla benzer aslında bizim yaşamımız da. Öyle bir kitabın içinde yaşıyoruz ki farkında değiliz. Dağlarında dolaşıyor; denizinde yüzüyor; nehrinde balık tutuyor; ormanında kamp kuruyor; yıldızlarının altında hayallere dalıyor; her gün yollarından geçiyor; bulutuyla gölgeleniyor; rüzgârıyla serinliyor; yağmuruyla bereketleniyor; nebatatıyla rızıklanıyor; çiçekleriyle bezeniyor; denizlerin, okyanusların dibinden çıkarılan yeraltındaki ziynetlerini takınıyor; gecesinde dinlenip gündüzünde çalışıyor; atılan bir sudan, akleden bir canlıya dönüşüyor; binek hayvanlarını kullanıyor; ehil hayvanların etinden, sütünden ve yumurtasından istifade ediyoruz da hiç idrak etmiyoruz.

Dağların büyüklüğü, Rabbimizin azametini hatırlatmıyor; denizler üstünde gezen gemiler, O'nun kudretini bize göstermiyor; topraktan çıkan bitkiler, bize Rahman'ın ayetleri olarak görünmüyor; kapkaranlık göğü süsleyen yıldızlara bakıp imanımız artmıyor; göğe bakınca nasıl da direksiz durduğuna hayret etmiyoruz... Her birinin yanından kayıtsızca geçip gidiyoruz. Oysa insana Yaratıcısını tanıtan eserlerdir bunlar. Bu eserlerden kimi sanatını anlatır bize Allah'ın (cc), kimi büyüklüğünü, kimi eşsiz gücünü, kimi tek oluşunu, kimi ise merhametini... Kısacası her eser, O'nun esmasının tecellisi...

Bu tecellileri ancak müminler görebilir. Göremeyen, büyük bir gaflet içindedir. Hatta mümin ile müşrik arasındaki en belirgin farktır bu görebilme yeteneği. Öyleyse müminler sıkı bir muhasebe yapmalı, hayatında tefekküre ne kadar zaman ayırdığını hesaplamalıdır.

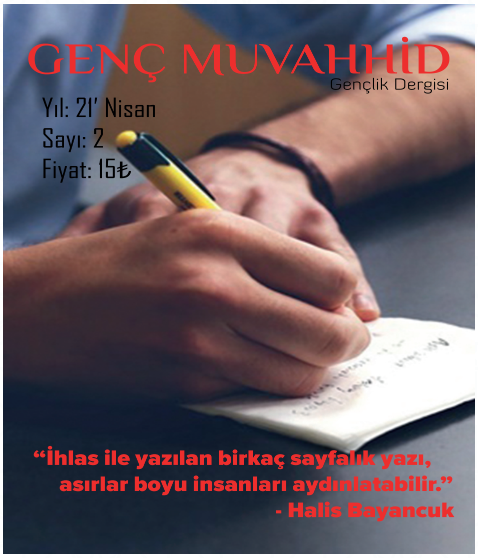
"Neredeyiz?"

"..."

"Şüphesiz ki göklerin ve yerin yaratılışında, gece ve gündüzün peşi sıra yer değişmesinde akıl sahipleri için (üzerinde düşünüp, bunları yapanın tek ilah olduğu, kulluğun sadece kendisine yapılması gerektiğine dair sonuçlar çıkaracakları) ayetler vardır. Onlar ki ayakta, otururken ve yanları üzere yatarken Allah'ı zikrederler. Göklerin ve yerin yaratılışı hakkında tefekkür ederler ve (derler ki): 'Rabbimiz! Sen bunu boşa yaratmadın. Seni eksikliklerden tenzih ederiz, bizi ateşin azabından koru.' 'Rabbimiz! Şüphesiz ki sen, kimi ateşe sokmuşsan onu rezil etmiş/alçaltmışsındır. Zalimlere hiçbir yardımcı yoktur.' 'Rabbimiz! Şüphesiz ki biz: 'Rabbinize iman edin!' diye imana davet eden bir davetçiyi işittik ve iman ettik. Rabbimiz! Günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört ve Ebrar olanlarla (çokça iyilik yapanlarla) beraber canımızı al.' 'Rabbimiz! Resûllerine vadettiğini bize ver ve Kıyamet Günü'nde bizi rezil etme. Şüphesiz ki sen, sözünden dönmezsin.' "[1]

"Göklerde ve yerde (Allah'ın birliğine ve şanının yüceliğine delalet eden) nice ayet vardır. O ayetlerin yanından ilgisizce/sırt dönerek geçip giderler. Onların birçoğu Allah'a şirk koşmadan iman etmezler."[2]

1. 3/Âl-i İmran, 190-194
2. 12/Yûsuf, 105-106

Tevhid Medresesi öğrencilerinin kendi aralarında çıkardıkları "Genç Muvahhid" isimli dergi için Halis Hoca'mızın kaleme aldığı yazıyı, siz kıymetli okuyucularımızın istifadesine sunuyoruz.

GENÇLER! KABUL EDERSENİZ İHTİYAR BİR KONUĞUNUZ VAR

Allah'ın adıyla.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Her salih amel toprağa atılmış bir tohum, her tohum da içinde ağaç hayali barındıran bir umuttur. Bir yönüyle toprağa atılmış tohum, bir yönüyle de ulu bir çınara dönüşeceği umudunu taşıdığım dergi çalışmasının ilk sayısıyla tanıştım.

Bu güzel çalışmayla tanıştığım için memnun oldum. Memnun oldum; zira bir yerde gençler var ve enerjilerini hayırlı işlere yönlendirebiliyorlarsa, orada hayat vardır. Tüm bunların ötesinde orada El-Birr olan vardır ve El-Birr'in iradesi tecelli etmiştir. Şimdi size düşen, lehinize işleyen iradeye karşı sorumluluğunuzu yerine getirmektir. Şayet o iradenin kıymetini bilir, teşekkürle karşılar ve çabayla işlerseniz İslam toplumuna bir cevher daha kazandırmış olursunuz. Sizi hazırlığına muvaffak kılan Rabbimin tamamına muvaffak kılmasını diliyorum.

Gençlere ait bir dergide benim gibi -ruhu- ihtiyar bir adama yer var mıdır, bilmiyorum. Müsaadeniz olursa ikinci sayıya konuk olmak ve bazı tavsiyelerde bulunmak istiyorum.

- Dergiyi hazırlayan arkadaşlar olarak mutlaka düzenli toplantılar yapmalı, fikir alışverişinde bulunmalı, derginin güzelleşmesi için herkesin fikrini söylemesini sağlamalısınız.
- Her ay bir gençlik dergisini incelemeli, her güzeli bünyenize katacak yenilikçiliğe ve esnekliğe açık olmalısınız.
- Yazı yazanlar mutlaka yazılarını büyüklere okutmalı, yazıyı eleştirmesini istemelidir. Eleştiri ve öneriye açık insanlar gelişir, yazdıkça olgunlaşır. Eleştiriye/Öneriye kapalı insanlar yerinde sayar, daha doğrusu geriler, tekrara düşer; hem usanır hem de usandırır. Derginin uzun aralıklarla çıkıyor olması bir fırsattır; o fırsattan istifade edin. Yazılarınızı erken yazarsanız, eleştiri ve önerilerle güzelleştirirsiniz. Ayrıca hayır sabırda, şer aceledendir. Yazdığınız yazıyı bir kenara koyar ve her gün okursanız demlenir, olgunlaşır. Ham bir yiyecek/içecek ile demlenmiş bir yiyecek arasında lezzet yönünden fark olduğu gibi, ham bir yazı ile demlenmiş yazı arasında da estetik ve edebî lezzet açısından fark vardır.
- Türkiye'de yaşadığınızı ve Türkçe konuşan bir topluma hitap ettiğinizi unutmayın. Yabancı kelime kullanmamaya özen gösterin. Özellikle yabancı tamlamalardan kaçının. Kendi dil örgüsünde edebî olan bir tamlama, başka bir dilde sakil durabilir... Kendiniz yabancı/eski kelimelerden tamlama üretmeye kalkmayın. Bu, araba ehliyetiyle uçak kullanmaya benzer. Sonucu hatırlatmama gerek yok sanırım. Tamlama/Terkip/İzafe yetkin edebiyatçılar eliyle dile kazandırılır. Biz acemiler de kullanırız, tersi olmaz.
- Kısa, açık ve kurallara uygun cümleler kurun. Yazınızı okuyan, ne anlatmak istediğinizi ilk okuyuşta kavrasın. Unutmayın! Bu bir felsefe dergisi veya bilimsel bir dergi değil. Yazılarımız, yazımızı yayımlayan çerçeveye uygun, uyumlu olmalı.
- İçeriği zenginleştirmek için her sayıya bir konuk yazar davet edebilir, her sayı için bir röportaj hazırlayabilirsiniz. Sayılar arasında üç aylık zaman olduğundan konuk yazarlar teklifinizi kabul edecektir.
- Medresede bulunan tüm kardeşlerinizi sürece katmalı, kaynaklarınızı çeşitlendirmelisiniz. İnsan cevher gibidir; işledikçe özündeki kabiliyet ortaya çıkar.
- Gençlere hitap eden bir çalışma, gençlerin sorunlarıyla ilgilenmeli, onların ifade aracı olmalı ve ilaveten biraz eğlenceli olmalıdır. Yani medrese dışından bir gencin dergiyi okuması için bir neden olmalı...

Eh! İzninizle ben artık kalkayım. Misafirliğin en makbulü kısa olanıdır. Allah'a ısmarladık.

ALE’L İNSAN

Gözde TERCUMAN
gozdetercuman@tevhiddergisi.org

KANSERİN MATEMATİĞİ

Düzeni koyan da koruyan da düzene uyacakları belirleyen de Allah’tır. Aynı zamanda düzeni bozan da düzenin nasıl bozulacağını belirleyen de düzeni kimlerin, nasıl bozacağını belirleyecek olan da Allah’tır… Hepsi Allah’ın dilemesi ve kaderidir.

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla…

Allah’a hamd, Resûl’üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Önceki yazılarımızda hücreyi, her organelinin görevlerini, nasıl bölündüğünü ve DNA’sını (genetik şifresini) anlattık. El-Hâlık olan Allah (cc), her bir hücreyi yoktan var etti. El-Musavvir olan Allah, her hücreye, her bir dokuya, yarattığı her bir organele kendine has bir suret verdi. Er-Rabb olan Allah, tüm yarattığı hücrelere bir düzen koydu ve onları peşi sıra dizdi, düzenledi; dokuları oluşturdu, dizdi ve sistemleri oluşturdu, belli kurallara göre sistemleri düzenledi ve insan organizmasını oluşturdu. El-Melik olan Allah, her bir hücreye, düzenlediği hücre gruplarına ve her dokumuza, nasıl çalışacağına dair hükümler belirledi. El-Kahhâr sıfatıyla bu düzene ve kurallara boyun eğdirdi. Hiçbir hücre bu düzenin dışına çıkamadı, çalışma prensibine aykırı davranamadı. Her bir hücremiz belli bir süreye kadar akıp gitmekte, ölüm emri gelene kadar kendisine koyulan kurallar çerçevesinde bir yaşam sürmektedir. Ölüm geldiğinde ise, ölüme de boyun eğmekte. Buraya kadar normal bir hücrenin yaşamından bahsettik.

Peki, bu düzen bozulabilir mi? Bir hücre bu düzeni bozup bambaşka davranışlar sergileyebilir mi?

Evet, Allah’ın (cc) kaderinin bir başka kolu da hastalıklar, musibetler, imtihanlardır. Düzeni koyan da koruyan da düzene uyacakları belirleyen de Allah’tır. Aynı zamanda düzeni bozan da düzenin nasıl bozulacağını belirleyen de düzeni kimlerin, nasıl bozacağını belirleyecek olan da Allah’tır… Hepsi Allah’ın dilemesi ve kaderidir. Her bir varlık, her ân Allah’ın bir kaderinden; Allah’ın diğer kaderine kaçmaktadır, bu kaçış da kaderdir. Nasıl ki hücreyi yaratan, hücrenin yaşam kurallarını belirleyen Allah ise; bir hücrenin normalin dışına çıkıp, kanserleşmesinin kurallarını koyan da hangi hücrelerin, kimlerde, ne zaman, nasıl kanserleşeceğini belirleyen de Allah’tır. Bu yazıda bir hücrenin nasıl kanserleştiğini anlatmaya çalışacağız. Bizden olan, bizden görünen; dili bizim gibi, derisi, dış görünüşü bize benzeyen bir hücrenin nasıl yoldan sapıp vücutta düzen içinde düzen kurduğundan, vücudu ifsad ettiğinden ve tıp ilminin bu düzeni nasıl kırıp düzeltmeye,

düzelmeyeni öldürmeye çalıştığından bahsedip, kanseri anlatmaya çalışacağız, inşallah.

“Kendisini çok önemli pozisyonda görenlere; dünya küçücük bir yurt, ömürse bir kabre sığacak! Ne kadar da uzatsan... Kendinizi abartmayın. Hepimiz günde trilyonlarca kez bölünen hücrelerdeki milyar basamaklı DNA’nın, bir kıldan bin kat ince ipliğiyle bağlıyız hayata. ‘Bir’ yanlış bölünmeye bakar...”

Kanser hücreleri bir noktada “münafık” hücrelerdir. Dış görünüşü bize benzer, bizim dilimizle konuşur ama çekirdeği, beyni ve kalbi o derece bozulmuştur ki amacından sapar; önce dokuyu, sonra vücudu ele geçirip ifsad etmeye çalışır.

Kanseri anlamak için önce normal bir hücrenin nasıl öldüğünü anlamak gerek biraz. Çünkü kanser, ölmesi gereken “hatalı hücrenin” ölmeyerek, çoğalmaya, yaşamaya devam etmesi ve kendi gibileri çevresinde çoğaltıp toplamasıdır.

Çok hücreli organizmalarda yaşamları boyunca hücre ölümü ve yaşamı denge hâlindedir. Vücudun tüm farklı hücreleri tek bir hücreden -döllenmiş yumurta- başlayarak, hızla çoğalması ve farklılaşması sonucu erişkin organizma (insanda) farklı doku ve organları meydana getirir. Bu karmaşık sürece sadece hücrelerin çoğalması ve farklılaşması değil, aynı zamanda hücre ölümü de katılır. Hücreler travmatik olaylarla ölebileceği (nekroz) gibi programlı olarak da kendilerini öldürebilirler (apoptoz).

Erişkin organizma da hücre ölümü ve hücre yenilenmesiyle dengelenmelidir. Programlı hücre ölümü, tüm organizmanın her bir hücresinin kaderini belirlediğinden, Allah (cc) tarafından en mükemmel ve çok dikkatli bir şekilde düzenlenmiştir.

Erişkinlerde, programlı hücre ölümü, hücre çoğalmasını dengelemekten ve hücre yenilenmesi geçiren dokularda hücre sayılarını korumaktan sorumludur. Buna ek olarak, programlı hücre ölümü, organizmanın korunması için hasarlı ve potansiyel tehlikeli hücreleri yok edebilen bir savunma mekanizması oluşturur.

Örneğin, virüsle enfekte olan hücreler, programlı hücre ölümüne gider. Böylece virüsün yayılması ve yeni virüs üretimi engellenmeye çalışılır.

DNA’sı hasarlı olan hücre, gelecek kuşaklara bu hasarlı DNA’yı aktarmamak için programlı hücre ölümüyle belli bir düzende kendisini öldürür. DNA hasarı durumunda, programlı hücre ölümüyle kanser gelişimine yol açabilecek mutasyonlar taşıyan hücreler dâhil olmak üzere, potansiyel zararlı mutasyonları taşıyan hücreler de ortadan kaldırılır.

Programlı hücre ölümü sadece kötü durumları engellemez, yaşamın bir gereğidir aynı zamanda. İnsan, anne karnında fetüsken; el parmakları ve ayak parmakları arasında ördeklerdeki gibi perdeler vardır. Parmaklar birbirine yapışıktır. Fetüs geliştikçe, parmaklar arasındaki perdeyi oluşturan hücreler programlı olarak kendilerini öldürmeye başlar. Sonrasında insanın parmakları birbirinden bağımsız hareket edebilecek şekilde özgürleşir. Aynı şekilde insanın alt göz kapağı ve üst göz kapağı bitişik olarak yaratılır, sonrasında aradaki hücreler ölür ve kapaklar açılır. Dudaklar da bu şekilde, önce birbirine yapışık hâldedir. Ayrışması için bazı hücrelerin kendilerini öldürmeleri gerekir.

Bir insan, fetüs hâlindeyken hem kadın hem de erkek cinsiyete doğru ilerleyebilir. Kendi hâline bırakılan bir fetüs, dişi yönde gelişmeye başlar. Var olan Y kromozomundan gelen bilgiler doğrultusunda erkek fetüs, üç yerde dişi cinsiyet oluşumuna engel koyar ve erkek cinsiyet oluşturur. İlk önce, gonad dediğimiz yumurtalık mı oluşacak yoksa testis mi oluşacak, bu belirlenir. Kendi hâline bırakılırsa yumurtalık oluşturmaya programlı olan fetüs, Y kromozomundan gelen bilgiler doğrultusunda yumurtaya engel koyar ve testis yönünde gelişim sağlar. İkinci aşama; iç genital organların gelişimi kendi hâlinde bırakılırsa, rahim oluşturmaya programlı olan fetüs, Y kromozomundan gelen bilgiler dâhilinde bazı hormonlar sentezler (testosteron ve antimüllerian hormon) ve bu hormonlar rahim gelişimini bastırır ve erkek iç genital organların gelişmesini sağlar. Üçüncü ve son aşamada ise dış genitallerin belirlenmesinde, testosterondan üretilen dihidrotestosteron sayesinde dişi dış genital organlar bastırılır ve erkek dış genitaller oluşur. Dişi fetüste, bu hormonu sentezleyecek enzim yoktur, yani bu hormon oluşmaz. Erkek fetüste, dişiye has olan tüm yapılar geriler ve programlı olarak öldürülür. Yukarıda sayılan tüm bastırma ve engelleme işlemleri o hücrelerin apoptozuyla sonuçlanır. Sonuç olarak, bir organizma için programlı hücre ölümü şarttır ve doğru çalışmalıdır.

Programlı hücre ölümü (apoptoz), âni ve yeni gelişen bir hasar sonrasında oluşan hücre ölümünün (nekroz) aksine; bazı sinyaller doğrultusunda hücrenin kendi çekirdeğinin başlattığı ve yönettiği aktif bir süreçtir. Hücre çekirdeği programlı şekilde DNA’sını parçalar önce. Sonra çekirdek kendisini parçalar düzenli bir şekilde. Çekirdeği parçalanan hücre, hücre kısmını da parçalar ve oluşan parçacıklar (apoptotik cisimler), makrofaj denilen hücreler tarafından yutularak temizlenir. Yani vücut, programlı bir şekilde ölen hücrenin çöpünü bile öylece bırakmaz, temizler.

Kanser, hücrenin temel düzenleyici mekanizmalarındaki kusurlardan kaynaklanır. Hücrenin normal davranışlarını düzenleyen/düzeni denetleyen mekanizmaların bozulması sonucu oluşur. Kanser hücrelerinde daha önce anlattığımız çoğalma, farklılaşma, sağ kalım ve ölüm olaylarını düzenleyen mekanizma ortadan kalkar.

Kanser hücresinin en önemli özelliği, kanserleşmeden hemen önce bizim hücremiz olmasıdır. Kanserken dahi bizim hücrelerimizin birçok özelliğini gösterir ve birçok görevini yapar. Hatta tıp ilmi bu kanser hücrelerini de sınıflara ayırır.

Hücreler kontrolsüz bir şekilde bölünerek çoğalmaya başlar. Doku içinde doku oluşturur. Kuralları belirlenmiş organın işleyişinin içerisinde, kurallarını kendisinin belirlediği asi bir oluşum gösterir. Dokuyu ve dokunun bütününü bozar. Dokuyla da sınırlı kalmaz, dokuya iyice yayıldıktan sonra tüm vücuda yayılmanın yollarını arar (metastaz yapar). Sonunda tümör vücudun diğer bölgelerine yayılarak, diğer normal doku ve organların işlevlerini etkiler ve vücudu ifsad eder.

Kanserin gelişmesine neden olan temel değişiklik, kanser hücrelerinin sürekli ve kontrolsüz çoğalmasıdır, ölmesi gereken yanlış özelliklere sahip hücrenin ölmeyerek sürekli çoğalması ve sayısını arttırmasıdır. Kanser hücreleri, hücrenin normal davranışlarını kontrol eden sinyallere, doğru tepkiyi göstermek yerine kontrolsüz biçimde çoğalmayı ve bölünmeyi sürdürerek, normal doku ve organları da istila eder ve sonunda tüm vücuda yayılır. Kanser hücrelerinin ortak özelliği, önceki yazılarda bahsettiğimiz çoğalma/hücre bölünmesi sırasında denetleyen mekanizmaların ortadan kalkması, bozulmasıdır.

Kanser hücresi normal hücre gibi gözükür, ama bazı yanlışlıklara sahiptir. Bu yanlışlıklar hayati ve bozgunculuk yapacağı derecededir. Normalde bu yanlışlarla yaşamaması gereken kanser hücresi, ölüm mekanizmalarının da bozulmasıyla, yanlışıyla yaşar hâle gelir. Dahası hücre bölünmesi ve çoğalması düzenli ve belli denetimlerle olması gerekirken, denetimsiz bir şekilde kendi kafasına göre sürekli çoğalmaya başlar. Hatalı olan bir hücre, hatalarıyla birlikte çoğalır ve hatalı bir topluluk meydana getirir. Burada üç temel mekanizma zikrettik:

- Kendisinde mutasyonlar sonucu bir hata olacak.
- Normalde bu mutasyona sahip olduğunda ölmesi gerekirken, ölüm mekanizmalarını değiştirip ölmeyecek.
- Normalde çoğalması bazı denetimlere bağlıyken, denetimlerden sıyrılıp sürekli hatasıyla beraber kendini kopyalayacak.

Bu üç maddenin bir arada olması gerekir, çünkü trilyonlarca hücreye sahip vücutta, bir adet mutasyonlu yanlış hücrenin semeresi okunmaz. Velev ki kendi ölmese bile diğer bütün doğruların yanında sesi çıksa dahi duyulmaz, işleyişi bozamaz. Ama yanlış olan kendini çoğaltır ve sayı bakımından artarsa; normal olanların yanında gözle görülen etkilere sebep olur. Kanser, dokuya hâkim olduğunda; doğru çalışan hücrelerin sayısı kanser hücresine oranla iyice azalmış olur, hâkimiyet yanlışa geçer. Doğru ve yanlış kavramları, sayısal üstünlük sayesinde yer değiştirmiş gibi görünür. Hâlbuki sayısal çoğunluk, doğru olduğu anlamına gelmez. Yanlışların çoğaldığı her yerde o doku ölüyor; o sistem çöküyordur.

Yaklaşık bir iki kilo olan karaciğerin içinde bir adet yanlış hücrenin pek önemi yoktur. Ama ne zaman ki elli gramlık tümör kitlesi hâline gelirse; karaciğerin çalışma prensiplerini bozabilir, normal hücrelerin işleyişini aksatabilir. Bir de vücudun diğer bölgelerine de yayılır ve oralarda da tümör toplulukları oluşturursa bütün vücudun sistemini bozar.

Kanser dokusunun en belirgin özelliklerinden bir tanesi, aşırıya gitmesidir. Ölmesi gerekirken ölmeyerek aşırıya gider. Çoğalmaması gerekirken fazlaca çoğalarak aşırıya gider. Örneğin, bir doku bir hormon sentezliyorsa eğer; kanser o dokudan geliştiyse, kanser dokusu, o hormonu çok fazla miktarda üreterek aşırıya gider. Normalde vücutta o kadar hormona gerek yoktur ve fazlalığı düzeni bozup, bazı sistemleri çalışmaz hâle getiriyordur, ama kanser hücresi denetimlerden sıyrılır ve hormonu kontrolsüzce üretir, vücudun düzenini bozarak ifsad eder.

Hücrelerin kanserleşmesini başlatan mutasyonlar nelerdir?

Bu mutasyonlar hücrenin genetik bilgisinde farklılaşma yapan mutasyonlardır.

Örneğin, zararlı güneş/ultraviyole ışınları hücrenin içindeki DNA'da kromozom kırıkları yapar ve DNA'yı bozar. Hasarlı DNA hücreleri kanserleşirse cilt kanserleri görülür.

Örneğin, karaciğer kanserine sebep olan en önemli etken, hepatit B virüsüdür. Çünkü hepatit B virüsü önce hücrenin, sonra çekirdeğin içine girer ve DNA'ya entegre olarak DNA hasarı oluşturur. Zaman içinde

normal karaciğer hücrelerinin işlevlerini bozar ve önce siroz denilen karaciğer yetmezliğine sebep olur. Bozulan hücreler karaciğer fonksiyonlarını yerine getiremez ve yetmezlik olur. Siroz, karaciğer yetmezliğidir. Sonra bu yanlış genetik materyale sahip hücreler, sirozlu karaciğer dokusunun içinde kanser adaları oluşturur. Her kanser için sebepler çeşitlilik arz eder.

Peki, diğer hücreler bu kanser hücrelerini tanımıyor mu? Vücut kendisi bu yanlış hücreyi öldüremez mi?

Bir hücrenin kimliğini hücre zarı oluşturur, demiştik önceki yazılarımızda. Hücreler, hücre zarındaki bazı proteinler sayesinde birbirlerini tanırlar, kendinden mi, değil mi diye bu proteinlerle el sıkışırlar. Eğer kendinden ise, bu proteinleri tanıyorsa, vücutta daha önce karşılaşmışsa, hücreler yoluna devam eder, ama eğer bu proteinleri tanımıyorsa, daha önce karşılaşmadığı yeni bir şey ise hemen vücudun savunma hücrelerine haber gönderen sinyaller üretirler. Bağışıklık sistemi hücreleri de savunma ve saldırı yetenekleriyle o dokuyu öldürmeye, vücudu savunmaya çalışır.

Kanser hücresinin en önemli özelliği, kanserleşmeden hemen önce bizim hücremiz olmasıdır. Kanserken dahi bizim hücrelerimizin birçok özelliğini gösterir ve birçok görevini yapar. Hatta tıp ilmi bu kanser hücrelerini de sınıflara ayırır. Bu sınıflama çok detaylı olmasına karşın temel olarak bizim kendi hücrelerimize görünüş ve fonksiyon açısından benziyorsa "iyi huylu (diferansiye)" denilir. Eğer ki bizim hücrelerimizle benzerliği giderek azalmış, bambaşka özelliklere sahip olmuşsa "kötü huylu (undiferansiye)" tümör dokusu denilir. Bir kanser hücresinin, kaynaklandığı esas dokuya benzemesi, esas dokunun özelliklerini göstermesi onu, benzemeyene nispeten daha iyi yapar. Ne kadar benzemiyorsa, yani ne kadar yoldan sapmış ve esas yoldan uzaklaşmışsa o kadar kötüleşmiştir.

Kanser hücresi bizim hücrelerimizle çok benzer olduğundan, dış görünüşü bize benzediğinden, işleyiş açısından normal hücreler gibi konuştuğundan ötürü vücudun kendisi dahi belli bir süreye kadar bu farklılaşmış/kanserleşmiş dokuyu ayırt edemez.

Şunu çok duyarız çevremizde: "Kanser çok ilerlemiş, doktorlar fark edememiş, çok geç kalınmış." Vücudun kendisi, yanındaki hücrenin değiştiğini, kötü yola saptığını hemen anlayamıyorken dışarıdaki bir insan hemen nasıl anlasın? Erken tanı teşhisleri geliştirilmeye çalışılıyor, erken saptamak için teknoloji kullanılıyor ve hâlâ geliştirilmeye çalışılıyor. Tıp ilmi tamamlanmamış ve hâlâ gelişmekte olan bir ilimdir.

Kanserden şüphelendirecek bazı durumlar var elbet. Örneğin, ileri yaş erkek hastalarda kansızlık, pek beklenen bir durum değildir. Erkeklerin hayız da olmadığını göz önüne alırsak; vücutta kan kaybı yaratacak ve kansızlığa sebebiyet verecek bir sebep yoktur. Orta ileri yaş erkek hastalarda kansızlık (anemi) saptandığında, hastaya kolonoskopi yaptırması önerilir. Bağırsakta bir tümör/kanser mevcut olup da ufak ufak, gizli gizli kanıyor ve kişide kansızlık yapıyor mu, buna bakılır. İnsan vücudunun normalini, hastalığını, hastalığın semptomlarını bilen doktorlar tarafından bilgi ve tecrübelerinin bir ön görüsüyle öneriler oluşur. Hastalar genelde korkar ve yaptırmaz. Önerileri de pek ciddiye almaz. Tıp ilmi, Allah'ın (cc) bizlere verdiği çok güzel bir nimettir. Tıp ilminde ehil olanların önerilerine uymak, olası zararları önceden saptamaya veya henüz zarar oluşmadan sizi korumaya yöneliktir. Buraya kadarki kısım sadece ve sadece tedbirler çerçevesindedir. Yoksa Allah'ın dilediği bir şeyi, bütün doktorlar bir araya gelse, hiçbir hastanın başından savamaz. Allah, şifa vermek istediği kullarının bir kısmına bizleri vesile kılar sadece.

Peki, bizler bu kanser hücresiyle nasıl savaşıyoruz? Kanser ilaçları neden bu kadar ağır?

İlaçlar, kanserin oluşurken kullandığı üç mekanizmayı hedeflese de bu kanser dokusu bizim dokularımızla çok benzerdir, bizden türeyen dokulardır. Kanser dokusu ile vücut dokusunu kesin bir şekilde ayırmak çok zordur, çünkü bize benziyor. Kanser dokusunu öldürürken bizim normal dokularımız da nasibini alıyor.

Örneğin, kanser hücresi çok fazla çoğalıyor, dedik; ancak bizim hücrelerimizin birçoğu o kadar çoğalmıyor. O zaman hızlı çoğalması üzerine etki edip kanser dokusunu öldürecek ilaçlar ürettik. Hızla çoğalan kanser hücreleri ölürken vücudumuzda başka yerlerde de diğer dokulara nazaran normalde hızlı çoğalan hücreler ve dokular mevcut. Bu dokular da nasibini alıyor. Örneğin derimiz, sürekli çoğalan ve ömür boyu alttan üste doğru sürekli kendisini yenileyen bir dokudur. Derinin içerisindeki kıllar, saç, kirpikler de deriyle birlikte her gün çoğalan, büyüyen yapılardır. Kişinin yaşamı boyunca saçları uzar, çünkü o dokunun özelliği, yaşam boyunca çok çoğalarak saçı ve vücuttaki kılları uzatmasıdır. Hızla çoğalan kanser hücrelerini öldürürken bunun yanında, hızlı çoğalan deri ve kıllar da nasibini alır. Kanser ilaçları kullanan insanların bu sebeple vücudundaki kılları, kirpikleri, kaşları ve saçları dökülür. Kanser ilaçları kullanan insanların vücutlarında daha kolay yaralar oluşur ve normal insanlara göre bu yaralar daha geç iyileşir.

Kan hücrelerimiz de hayatımız boyunca çoğalan ve yenilenen hücrelerdir. Bu hücreler de nasibini alır. Kan hücreleri içinde kırmızı kan hücreleri denilen ve eksikliği kansızlığa sebep olan hücreler de vardır, beyaz kan hücreleri denilen ve bağışıklık sistemi hücreleri de vardır.

Bu hücreler öldüğünde; kansızlıklar ve enfeksiyonlar meydana gelir. Bu sebeple kemoterapi alan insanlar enfeksiyonlara açık hâle gelir; dolayısıyla da temizlik, hijyen gibi hususlara diğer insanlara nazaran daha çok önem vermeleri ve çok dikkat etmeleri gerekir.

Kemoterapi alan insanlarda bize ait olan diğer hücreleri korumak için başka ilaçlar kullanılır ve yan etkileri azaltmak hedeflenir. Eğer kişi kemoterapi almazsa kanser dokusu tüm vücuda yayılır ve sistemi, düzeni bozarak kişiyi öldürür, ama kemoterapi yapılarak kanser hücreleriyle bir savaş şansı olur. Yan etkilerine bakarak kemoterapi ilaçlarını bırakmak doğru değildir. Kemoterapi ilaçlarının yan etkilerine onkoloji[1] doktorları hâkimdir, kanserin tedavisinin yanında ilaçların yan etkilerine yönelik tedaviyi de düzenlerler. Onkoloji doktorlarının önerilerine uyulması en doğru olandır.

Burada yeri gelmişken en çok soru aldığım bir meseleye de değinmek istiyorum, Allah'ın izniyle. Kanser tedavisinde bitkisel kürler çok soruluyor. Öncelikle her bir kanserin oluşma mekanizması birbirinden çok farklıdır, binlerce gen, binlerce yolak içerir. Bu farklılığa binaen ilaçları da kanser türüne özgü olup çeşitlilik gösterir, hatta şu ân kanser tedavisinde o kansere sebep olan genetik bilgiye özgü ilaçlar üretilmeye başlandı. DNA'nın sadece o hasarlı bölgesine etki eden çok spesifik ilaçlar üretiliyor. Bir tane bitki kürünün, mekanizmaları birbirinden çok farklı olan bir sürü kansere iyi gelmesi, bambaşka özellikler gösteren bir sürü kanserden koruması mümkün değildir.

Dahası bu bitki kürlerindeki bitkiler normal zamanda da insanların tükettiği, kullandığı bitkilerdir. Kanser dokusu bizim dokumuza çok benziyor, dedik. Ya bu bitki kürleri normal zamanda tüketildiğinde normal dokuları da öldürüyor ya da normal dokularımıza benzeyen kanser dokularının üzerine ölümcül etkileri yok, kanser dokusuna etkisiz.

Çoğu bitkisel kürün, kansere sebebiyet veren maddeleri vücuttan temizlediğini ve bu yüzden kullanılmasının önerildiğini söylüyorlar. Bu iddianın, mekanizmalarıyla kanıtlanması ve buna delil getirilmesi gerekir, ama delili yok, iddiadan ibaret. "Akciğer kanserine iyi gelen, akciğerleri sigaradan temizleyen ... kürü" diye bir şey danışılmıştı bana, sosyal medyada da hayli popüler. Sigara, akciğer kanserinde bir etkendir ve en önemli sebebidir. Sigaranın içerisindeki maddeler, akciğer hücrelerinin DNA'sında kromozom kırıklarına ve mutasyonlara sebep oluyor, hasarlı genetik bilgiye sahip hücrenin çoğalmasıyla da kanser dokusu meydana geliyor. Velev ki bu bitkisel kür akciğerleri sigaradan temizlese dahi, DNA'sı bozulmuş hücrelerin üzerinde bir etkisi yoktur. Yani kanseri oluşturan hücreler olduğu yerde duruyor. Zamanla o hücrelerden kanserler meydana geliyor. Kanser oluşturan bu hücrelere bir etkisi olmadığından kanserli dokuyu da tedavi etmiyor. Burada aklıselim her insanın şunu düşünmesi gerekir: "Ben akciğer kanserinden korunmak istiyorsam, en büyük sebebi olan sigarayı içmemeliyim." Günde iki paket sigara içip de arada sırada içtiği bir bardak kürden nasıl bir fayda bekliyor, anlamak güç doğrusu.

Bitkisel kürler asla esas tedavi olamaz. Esas tedavi o hastalığın, hastalığa özgü tıbbi tedavisidir. Bitkisel kürler ise yanında yardımcı olarak alınabilir. Normalde de tüketilen bitkilerin, hastalık ânında da tüketilmesinde bir beis yoktur. Yani sen kanser olduğunda esas olarak kanser ilaçlarını kullan, yanında bir bitkiyi tüketmek, suyunu kaynatıp içmek, özünü çıkartıp sürmek mi istiyorsun, onu da yap; lakin esas tedavi hâline getirip, esas tıbbi tedavini bırakma. Ayrıca her bitki ve kür de sağlığa yararlı değildir. Kullanmadan önce hekimine danışmayı unutma. Birçok bitki, vücuttaki hormon dengesini bozarak bazı işlevlere sebep oluyor, bunu genelde satan kişi dahi bilmiyor. Örneğin, zayıflama kürlerinin çoğu vücuttaki tiroid hormonlarını arttırıp vücutta yıkımı tetikliyor; kişi de zayıfladığını zannediyor. Hâlbuki vücudundaki kasları, sistemleri yıkıma uğruyor, âdeta eriyor ve akabinde ne yazık ki ölümler görülüyor.

Tıbbi bir tedavi önerildiğinde; öneriyi yapan kişinin, vücudun normal işleyişini ne kadar bildiğini ve bu konuda eğitim alıp almadığını sorgulamakta fayda var. Vücudun normal işlevi bozulduğunda, yani hastalık olduğunda bu hastalığı ne kadar bildiğini ve bu hastalığı ne kadar tanıyabildiğini, bu hastalığın tedavisini bilip bilmediğini sorgulamak gerek. Bir tedavi önerdiğinde önerdiği tedavinin etken maddesini, vücuda hangi mekanizmalarla etki ettiğini, yan etkilerini ne kadar bildiğini ve bir yan etki geliştiğinde bunun tedavisini ne kadar bilip uygulayabildiğini sorgulamayı unutmayın. İşi ehline sorun. Kendini İslam'a nispet eden her kişi nasıl ki Müslim değildir; tıbba nispet edilen birçok ürün de bilimsel ve tıbbi değildir, iyi ayırmak gerekir. Sağlığınızı kimlere emanet ettiğinize de azami önem gösterin.

Rabbimden hepimize sağlık, af ve afiyet diliyorum.

Selam ve dua ile..

Alemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun.

1. Onkoloji; vücutta var olan tümörlerin oluşumu, nedenleri, tanısı, tedavisi ve kalıtımla ilişkisini inceleyen bilim dalıdır. Allah (cc) insan vücudunu o kadar detaylı, o kadar muntazam yaratmıştır ki beşer/aciz olan bir insan tüm ömrünü, tüm varlığını, tüm vaktini bu muhteşem organizmaya ayırsa, yine de yetişemez. Bu kadar detayın olduğu bir vücutta, uzmanlaşmak ve detaylara inmek de şarttır. Tıp ilmi bu sebeple dallara ayrılmıştır.

Kendinin ve Ânın Gereklerinin Farkına Varmak

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Motivasyon konusunu incelediğimiz yazı dizimize Allah'ın (cc) izniyle kaldığımız yerden devam ediyoruz. Bir önceki yazımızda motivasyonun tanımını ve yapısını incelediğimiz bir mukaddimeyle giriş yapmıştık. Bu sayıda ise motivasyon perspektifinden "kişinin kendisinin ve ânın gereklerinin farkına varması" konusunu incelemeye çalışacağız, inşallah.

Bilindiği üzere günümüzde çokça popüler olan bir motto mevcut: Kendini tanı! Bu konu hakkında birçok kitap ve makale yazılıyor, seminerler düzenleniyor. Peki, bu konu gerçekten bu kadar önemli mi? Kendinin farkında olmak, tanımak denirken tam olarak neler kastediliyor? Bu konuda hangi ipuçları bize yardım edebilir?

Bilindiği üzere günümüzde çokça popüler olan bir motto mevcut: Kendini tanı! Bu konu hakkında birçok kitap ve makale yazılıyor, seminerler düzenleniyor. Peki, bu konu gerçekten bu kadar önemli mi? Kendinin farkında olmak, tanımak denirken tam olarak neler kastediliyor? Bu konuda hangi ipuçları bize yardım edebilir?

Motivasyon çerçevesinden bakacak olursak kendini tanımak, kendinin farkında olmak; motivasyonel yapımızı, yani motivasyonla ilgili özelliklerimizi belirlemede büyük bir önem taşıyor. Her insan biriciktir. Yüce Allah'ın (cc), Kur'ân'ı Kerim'de buyurduğu gibi:

"De ki: 'Herkes tıynetine/mizacına/meşrebine uygun hareket eder...' "[1]

Bu nedenle kendi potansiyelinizi ve özelliklerinizi bilmek, size hayatın her alanında rahatlık sağlayacak ve belirsizlikleri ortadan kaldıracaktır. Örneğin, karakter yapınız nedir? Sakin/Sabırlı mı, yoksa aceleci bir tabiatınız mı var? Yalnız çalışmaktan mı, yoksa grup olarak çalışmaktan mı daha çok verim alıyorsunuz? Geceleri mi, yoksa gündüzleri mi çalışmak size daha iyi geliyor? Uzun saatler boyunca bölünmeden çalışanlardan mısınız, yoksa kısa aralıklarla çalışanlardan mı? Yoğun stresle baş edebiliyor musunuz, yoksa daha nahif bir yapıya mı sahipsiniz?

Eğer kendi artı ve eksi yönlerimizin farkında olmazsak; neyin bizi huzurlu kıldığını, neyin kaygı ve stres uyandırdığını bilmezsek ya da hangi ortamların motivasyonumuzu arttırıp azalttığının farkında değilsek, yaşamsal verim noktasında sıkıntı çekmemiz oldukça normaldir.

Peki, kendimizi tanımanın ipuçları nelerdir? Hangi yöntemler bize yardımcı olabilir? Öncelikli olarak kendinizi gözlemleyin. Nelerle uğraşmak size zevk veriyor, zamanın

1. 17/İsrâ, 84

Günümüzün ikinci popüler mottosu ise "Ânı yaşa!" Bu mottoyu motivasyon başlığı altında şöyle yorumlayabiliriz: Geçmişe ya da geleceğe odaklanmadan içinde bulunduğun zamanı değerlendir. Ânın gereklerini/vacibini fark etmek, kendini tanımak kadar önem verilmesi gereken bir konu.

su gibi aktığı işler neler? Hangi özelliğe sahip bireyler sizin için ilgi çekici? Hangi mekânlar ve kişiler sizi ferahlatıp motivasyonunuzu yukarı çıkarıyor, hangi mekânlar ve kişiler modunuzu düşürüyor?.. Allah Resûlü'nün de buyurduğu gibi[2], hepimiz bir fıtratta doğuyoruz, ancak çevremiz bizim yapımızı etkiliyor. Körükçü ve misk kokusu satan arkadaş hadisini[3] birçok kez duymuşuzdur. Bu hadis, ahlak ve din yapımız için göz önünde bulundurulurken aynı zamanda motivasyon yapımız için de dikkate alınmalıdır. Örneğin, hangi tip insanların yanına gittiğinizde daha motive ve azimli oluyorsunuz? Hangi karakterdeki insanlar size iyi ya da kötü geliyor? Aslında iyi anlaştığımızı düşündüğümüz kişiler bizim karakterimizdeki bazı yönlerin yansıması ya da hayran olduğumuz ve olmak istediğimiz kişiliği yansıtıyor olabilir. Aynı şekilde bizi kızdıran ve kötü gelen bireyler de bize, hoşnut olmadığımız özelliklerimizi hatırlatıyor olabilir. Onları bir de bu gözle inceleyin. Burada unutulmaması gereken önemli bir husus mevcut: Kendinizi gözlemlerken başkalarıyla kıyas yaparak değil, sevgi ve şefkatle yaklaşın. Yeni tanıştığınız ve huylarını çözmeye çalıştığınız bir birey varmış gibi merakla yaklaşın.

Günlük olarak düşüncelerinizi yazmak ve ara ara yazdığınız şeyleri okumak da bu konuda size destek olacaktır. Günlük düşünce defterleri, olayların üzerinden zaman geçince hangi olaylara nasıl tavır takındığınızı, nerelerde eksiğinizin olduğunu, hangi konularda desteğe ihtiyacınız olduğunu görme fırsatı verecektir.

Diğer bir önemli adım ise kendimize sessizce vakit ayırıp düşünebileceğimiz, tefekkür edebileceğimiz zaman dilimleri ayarlamaktır. Yüce kitabımız Kur'ân'da tefekkür etmemizi emreden oldukça kuvvetli ayetler vardır. Peki, bu tefekkür ayetlerindeki emirlerin hiç kendimizi, yani sorumlusu olduğumuz nefsi tanımak için bir vesile olduğunu düşündük mü? Yine Kitab'ımızda, insanın, kendisi üzerinde de birçok ayetler olduğu belirtiliyor. Çoğumuz bu ayetleri, fizyolojik yapımızı tefekkür etmede tıbbın bize tanıttıkları olarak düşünebiliyoruz. Hâlbuki incelememiz gereken bir de ruhsal/psikolojik yanımız var.

2. "Her doğan çocuk fıtrat üzere doğar. Sonra anne babası onu Yahudi, Hristiyan veya Mecusi yapar." (Buhari, 1385)
3. "İyi arkadaş ile kötü arkadaş, misk taşıyan kimse ile körük üfüren kimse gibidir. Misk taşıyan, ya sana onu ikram eder yahut sen ondan (miski) satın alırsın ya da ondan güzel bir koku duyarsın. Körük üfüren kimse ise ya elbiseni yakar ya da ondan kötü bir koku duyarsın." (Buhari, 5534; Müslim, 2628)

Bu uygulama için özel hazırlıklar oluşturup, mekân ayarlamaları yapmaya gerek yok. Örneğin, akşamları yatağınıza yatmadan beş dakika önce, bir koltuğa oturup sessizce kendinizi, iç sesinizi dinlemek için fırsat vermeniz bile yeterli. Yoğun olarak neler geçiyor aklınızdan, beyniniz hangi kelimeleri çokça kullanıyor? Olumsuz, eleştirel bir dil mi, yoksa motivasyon arttırıcı cümleler mi? Zihin taramasından sonra ise vücudunuzda ne gibi sinyaller var, buna bakın. Kaslarınızı kontrol edin, gerginler mi? Vücudunuzun herhangi bir yerinde ağrı ya da tansiyon hissediyor musunuz? Bu tarz tefekkür dakikalarını, benliğinizde oluşan sinyalleri toplamak için kullanabilirsiniz. Allah (cc), insanı en güzel şekilde yarattığını buyuruyor.[4] Zannımızca bu, sadece dış görünüşümüzün hoşluğu anlamına gelmez. Bu mükemmel dizayn, aynı zamanda içseldir de. İçeride var olan sistem, bize sürekli olarak fizyolojik ve aynı zamanda psikolojik iyi oluşumuzla ilgili bilgi verir. Gelen sinyalleri okumayı bilmeliyiz. Hangi durumlar sizde gerginlik oluşturuyor ya da motivasyon düşüklüğüne neden oluyor? Bir örnekle açıklayacak olursak; diyelim ki son zamanlarda bir grubun parçası olarak üstlendiğiniz bir sorumluluğunuz var. Ancak verilen görevi yerine getirmeyi sürekli erteliyor ya da vaktinde yetiştiremiyorsunuz. İçsel olarak bir isteksizlik, motivasyon eksikliği hissediyor; ama nedenini bilemiyorsunuz. Böyle zamanlarda kendinizi dinlemek, vücudunuzdan gelen sinyalleri yoklamak için kendinize vakit ayırmak size yardımcı olabilir. Zihninizi ve vücudunuzu yokladığınızda belki de şunları göreceksiniz: Zihninizden geçen, "Grup içinde kendimi yeterince ifade edemiyorum. Sözlerim kâle alınmıyor. Bu iş için yeterince deneyimim yok..." gibi cümleler, size, nerelere bakmanız gerektiğini gösteriyor olabilir. Ya da fiziksel sinyaller; vücut kaslarının gerginliği, mide yanmaları, baş ağrıları, göğüs üzerinde yoğun bir sıkıntı hissetme gibi durumlar; aslında yaptığınız işte destek almanız gereken konular, çözüm geliştirmeniz gereken sorunlar olduğunu ve bundan dolayı motivasyon düşüklüğü yaşıyor olduğunuzu belirtiyor olabilir.

4. "Andolsun ki insanı en güzel surette yarattık." (95/Tîn, 4)

Kendimiz hakkında düşünmek ve gereken soruları sorabilmek; bize kendimizle alakalı yeni ufuklar açacak, bir Müslim'in daha verimli çalışıp ümmete daha fazla katkı sağlamasına vesile olacaktır.

Olumsuz deneyimlerinizde yaşadıklarınızı not alın. Vücudunuz ve zihin yapınız olaylara nasıl karşılık veriyor? Bir sonraki zorlandığınız durumda vücudunuz ve zihniniz aynı sinyallerle size yol göstermeye çalışacaktır. Eğer sinyalleri iyi gözlemlerseniz, duruma uygun olan adımları zaman ve enerji israfı yapmadan atabilirsiniz. Burada söz edilmesi elzem olan bir diğer konu ise kendinizi dinlemeye başladığınızda sinyalleri yargılamadan, onlarla kavga etmeden, safi bir merak duygusuyla almaya çalışmaktır. Örneğin, tefekkür zamanınızda iç sesinizde bir negatiflik olduğunu fark ettiniz ve zihniniz şöyle cümleler kuruyor: "Sen zaten bu işi de mahvedeceksin. Hiçbir zaman bir işi hakkıyla yapamıyorsun..." Bu tür cümleleri zihninizde fark ettiğiniz zaman ruh hâlinizi; olumsuz, yargılayıcı ya da bulduğu cümlelerden hoşnutsuz bir havaya bürümeyin. Unutmayın, bunlar birer sinyal. Bunun yerine merak duygusunu devreye sokun. "Neden kendim hakkında böyle düşünüyorum? Sorumlu olduğum işe dair eksikliklerim mi var? Daha önce gerçekten böyle bir işi alıp mahvettim mi, yoksa genelleme mi yapıyorum? Bir işi hakkıyla yapmaktan kastım ne? Neleri yaparsam hakkıyla yapmış hissederim? Hakkıyla yapmaktan kastım kusursuz yapmak mı? Peki, bu mümkün mü?.." gibi merak duygusuyla sorulan sorular kendinizi tanımanızı ve ânın gereklerinin farkına varmanızı sağlayacaktır.

Allah (cc), Kur'ân-ı Kerim'de, çokça düşünmemiz noktasında nasihatler verir. Kendimiz hakkında düşünmek ve gereken soruları sorabilmek; bize kendimizle alakalı yeni ufuklar açacak, bir Müslim'in daha verimli çalışıp ümmete daha fazla katkı sağlamasına vesile olacaktır. Eski ilim sahiplerinin de dediği gibi: "Kendi nefsi üzerine teemmül edenin basireti artar."

Unutulmaması gereken bir diğer husus; bu sürecin alışkanlık hâline gelebilmesi için zamana ve pratiğe ihtiyaç duyulacağıdır. Kendinizi tanımaya çalışırken sabırlı olmayı unutmayın.

Günümüzün ikinci popüler mottosu ise "Ânı yaşa!" Bu mottoyu motivasyon başlığı altında şöyle yorumlayabiliriz: Geçmişe ya da geleceğe odaklanmadan içinde bulunduğun zamanı değerlendir. Ânın gereklerini/vacibini fark etmek, kendini tanımak kadar önem verilmesi gereken bir konu. "Şu ân hangi adımları atmam gerekiyor? Öncelik sıram nasıl olmalı? Bu iş için hangi donanımlara sahip olmalıyım?" gibi sorular sormak, size ânın ihtiyaçlarının neler olduğunu belirlemede yardımcı olacaktır. Yapılan işte öncelik sırasını belirlemek ve yapılacak işe dair uygun adımları planlayıp atabilmek, motivasyonel anlamda kişiyi rahatlatacaktır. Peki, bunların ayarlamasını nasıl gerçekleştireceğiz, bize neler yardımcı olabilir? Hangi adımlar geçmişe ya da geleceğe odaklanmadan bu zamanı değerlendirmemizi sağlayabilir?.. Bu ve benzeri soruların cevabını gelecek sayıdaki "hedefsizlik" konulu yazımızda sizlerle paylaşmaya çalışacağız, inşallah.

Rabbimiz (cc) ilmimizi arttırsın ve bizi, öğrettikleriyle amel eden salihlerden kılsın. Allahumme âmin.

Selam ve dua ile...

HİKMET PARILTILARI

Sufyan Es-Sevri (rh) şöyle anlatıyor:

"Ebu Zerr El-Gıfari (ra), Kâbe'nin yanında durarak, 'Ey insanlar! Ben, Gıfar Kabilesi'nden Cundeb'im. Sizleri seven ve daima iyiliğinizi isteyen kardeşiniz olarak beni dinleyin.' dedi.

Halk etrafını sarınca, 'İçinizden hanginiz yolculuğa çıkarken azığını hazırlamaz, kendisine faydalı ve ihtiyacını görecek şeyleri yanına almaz?' dedi.

Onlar, 'Tabii ki hazırlığını yapar.' dediler.

Bunun üzerine o, 'Kıyamet yolculuğu, yolculukların en uzunudur. Hazırlığınızı ona göre yapın.' dedi.

Onlar, 'Peki, neler hazırlamalıyız?' dediler.

O da şunları söyledi: 'Bu yolculuğun büyük sıkıntılarından kurtulmak için haccedin. Kabirlerinizden kalkıp da mahşer yerine varıncaya kadar, yürüyeceğiniz uzun yol için sıcak günlerde oruç tutun. Kabirlerin yalnızlığını düşünerek gece karanlığında namaz kılın. Büyük bir günün zorluklarını düşünerek iyi söz söyleyin, zararlı bir söz söylememek için susun. Malınızdan sadaka verin, belki o günün sıkıntısından kurtulursunuz. Dünyada iki meclisiniz olsun: Ahireti arzuladığınız bir meclis ve helal rızık aradığınız bir meclis. Üçüncüsü size zarar verir, fayda vermez. Onu istemeyin. Malınız iki dirhem olsun. Birini çoluk çocuğunuza harcayın, diğerini ahiretiniz için.'

Sonra yüksek sesle, 'İnsanlar! Asla farkına varmayacağınız bir hırs sizi öldürdü.' dedi."[1]

1. Tehzibu Hilyeti'l Evliya, 1/140

ÖMRÜN SON DEMİNDE

KIRK HADİS ŞERHİ

Ömer AKDUMAN
omerakduman@tevhiddergisi.org

Abdullah ibni Mesud (ra) dedi ki:

"Doğru ve doğruluğu tasdik edilmiş olan Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu:

'Sizden birinizin anne karnında yaratılması nutfe (kan pıhtısı) hâlinde kırk gün sürer. Sonra bir o kadar sürede alaka (bir et parçası) hâlini alır. Ardından bir o kadar sürede de mudğa (organların belirginleşmesi) hâlini alır. Sonra bir melek gönderilir ve kendisine ruh üfürülür. Meleğe dört kelimeyi; o kişinin rızkını, ecelini, amelini, bedbaht mı bahtiyar mı olacağını yazması emredilir.

Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a kasem olsun ki içinizden biriniz cennet ehlinin amelini işler. Öyle ki cennet ile arasında bir zira'/arşın mesafe kalır. Fakat hakkındaki yazı öne geçer ve ateş ehlinin amelini işleyerek ateşe girer. Biriniz de ateş ehlinin amelini işler. Öyle ki ateş ile arasında bir zira'/arşın mesafe kalır. Fakat hakkındaki yazı öne geçer ve cennetliklerin amelini işleyerek cennete girer.' "[1]

Yaratılış hadisi üzerine değerlendirmelerde bulunmaya devam ediyoruz. Hadisi şerh etmeye başladığımızda yaratılış merhalelerini, bu merhalelerin hikmetlerini ele almıştık. Bugün son bölümü değerlendireceğiz:

"...Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a kasem olsun ki içinizden biriniz cennet ehlinin amelini işler. Öyle ki cennet ile arasında bir zira'/arşın mesafe kalır. Fakat hakkındaki yazı öne geçer ve ateş ehlinin amelini işleyerek ateşe girer. Biriniz de ateş ehlinin amelini işler. Öyle ki ateş ile arasında bir zira'/arşın mesafe kalır. Fakat hakkındaki yazı öne geçer ve cennetliklerin amelini işleyerek cennete girer."

Birinci Mesele

Kader, Allah'ın sırrıdır. Levh-i Mahfuz'da kayıtlıdır. Ona Allah'tan (cc) başkası -O'nun izni ve müsaadesi olmadan- bakamaz, vâkıf olamaz. Bu temel esas, karşılaştığımız hakikatleri anlamamız ve doğru anlamlandırmamız için vazgeçilmezdir. Allah'ın adil ve âlim olduğunu, kullarına zulmetmeyeceğini, kullarına karşı merhametli ve şefkatli olduğunu bilen mümin; kaderî planda tahakkuk edenleri bu perspektifle inceler ve değerlendirir.

Allah'a karşı suizan sahibi olmak yerilmiştir.[2] Kaderi doğru anlamak, Rabbe karşı suizannın veya batıl bidat inançlara kaymanın önüne geçer. Kul, Rabbinin adaletini, ilim ve hikmetini kabul ettiği için; karşılaştığı durumlar inancına zarar vermez. Hadiste zikredilen örnek üzerinden düşünelim: Bir mümin canla başla mücadele eder, ibadet eder, yorulur; âhir ömründe ise kötülüğe bulaşır, öyle vefat

Kader, Allah'ın sırrıdır. Levh-i Mahfuz'da kayıtlıdır. Ona Allah'tan başkası -O'nun izni ve müsaadesi olmadan- bakamaz, vâkıf olamaz. Bu temel esas, karşılaştığımız hakikatleri anlamamız ve doğru anlamlandırmamız için vazgeçilmezdir.

1. Buhari, 3208; Müslim, 2643
2. Peygamber (sav) kutsi bir hadis-i şerifte şöyle buyurmaktadır:
   "Allah şöyle buyurdu: 'Ben kulumun zannı üzereyim. Benim hakkımda ne zannetmek istiyorsa onu zannetsin." (Buhari, 7405; Müslim, 2675)

eder ve cehennem ehlinden olur. (Böyle bir akıbetten Rabbimize sığınırız.) Kaderi doğru anlamış olan bir kişi, Allah'ın (cc), kullarına zulmetmeyeceğini bilerek bu hususu doğru yorumlama imkânına kavuşur. "Bu durumu gerektiren bir hikmet olmalıdır." diye düşünür ki nitekim de öyledir. Hadisin bir rivayetinde, "İnsanlara göründüğü kadarıyla cennetliklerin amelini işler."[3] şeklinde ziyade vardır. Bu ziyade kapalı kalan noktayı izah eder. Anlarız ki hayatını ateş ehlinin amelleriyle sonlandıran bu insan, daha önceden yaptığı ve salih sanılan amelleri aslında ihlasla değil, riyayla yapmıştır.

Buna binaen diyebiliriz ki kader; ilim, hikmet, adalet üçlüsü içerisinde değerlendirilirse doğruya isabet edilir. Bu üç esastan birinde yapılan yanlış, diğer iki doğruyu da silecektir.

İkinci Mesele

Hadiste geçen, "Kitap onun önüne geçer." ifadesi, kulun iradesinin yok sayılması neticesinde kaderin gerçekleşmesi değildir. Bu ifade, Allah'ın ezelî ilmiyle yazdığı tercihin, yani kulun bizzat kendi tercihinin gerçekleştiğini ifade eder. Tabii, biz bunu söylerken Kaderiyye Fırkası gibi, Allah'ın iradesini yok saymıyoruz. Biz iradeyi, külli/temel/genel manada Allah (cc) için ispat ederken cüz'i/kısmi manada insan için de kabul ediyoruz. Bu husus ayette açıklanmıştır:

"O, yalnızca âlemlere bir hatırlatmadır. **Sizden dileyenin** istikamet bulması için. **Âlemlerin Rabbi olan Allah istemedikçe siz isteyemezsiniz.**"[4]

Üçüncü Mesele

Bu hadisle irtibatlı olduğundan, müminin imanını muhafaza etmesini sağlayacak bazı amellere kısaca değinebiliriz:

• Dua etmek: Kulluğun özü ve hayırların kapısı olan dua, her hayra nail olmamızın başlıca yoludur. Dinden sapıp kaymamak en büyük arzumuzdur. Nebi'nin (sav) yaptığı gibi sözlü olarak Allah'a (cc) dua etmeli, yakarmalıyız:

"Ey kalpleri çeviren Allah'ım, kalbimi dinin üzerine sabit kıl."[5]

"Ey kalpleri çeviren Allah'ım, kalbimi sana itaat olan amellere çevir."[6]

• Genel olarak Kur'ân'ı, özel olarak Kur'ân'daki peygamber kıssalarını okumak gerekir, zira sabit kılıcı etkileri vardır:

"Sana, resûllerin kıssalarından her (vahyettiğimizi), kalbini sağlamlaştırmak için anlatıyoruz. Bu (kıssalarla beraber) sana hak (olan bilgiler), müminlere de öğüt ve hatırlatma gelmiştir."[7]

3. Buhari, 2898
4. 81/Tekvîr, 27-29
5. Tirmizi, 2140
6. Ahmed, 9420
7. 11/Hûd, 120

• Allah'a (cc) Ensar olmak: Yani O'nun dini olan aziz İslam'a hizmetkâr olmak, ömrümüzü bu kutlu davaya tereddütsüz feda etmek:

"Ey iman edenler! Siz Allah'a yardım ederseniz, (Allah da) size yardım eder ve ayaklarınızı sabit kılar."[8]

• Salih müminlerle beraber olmak: Kâfirler, mücrimler veya günaha batmış müminleri dost edinmek müminin dinine zarar verir. Sebatın yolu, salahtır; salahın bulunduğu meclislerdir.

"İyi arkadaş ile kötü arkadaş, misk taşıyan kimse ile körük üfüren kimse gibidir. Misk taşıyan, ya sana onu ikram eder yahut sen ondan (miski) satın alırsın ya da ondan güzel bir koku duyarsın. Körük üfüren kimse ise ya elbiseni yakar ya da ondan kötü bir koku duyarsın."[9]

• Her günahı küfre giden bir yol bilmek: Küfrün yolu günahlarla döşenmiştir. Günahlar, küfrün postacısıdır. Günahı hafife almak, önemsememek, basite indirgemek; Allah'a (cc) karşı cüretin ve zaman içerisinde şirk/küfür gibi fahiş günahların önünü açacaktır.

Dördüncü Mesele

Allah (cc), kullarından küfür üzere olanların bir kısmını -hadiste de belirtildiği gibi- hayatının son demlerinde hakka hidayet eder. Bu, Allah'ın o kula olan merhamet ve lütfundan dolayıdır. Koca bir hayat şirkle geçer, ancak son ânda hidayetle buluşur. Gerçekten azımsanmayacak ve basite alınmayacak kadar büyük bir ikramdan söz ediyoruz. Bunun örnekleri Peygamberimiz zamanında yaşanmıştır:

"Peygamber'in (sav) hizmetinde bulunan Yahudi bir genç vardı. Bir gün hastalandı. Peygamberimiz (sav), onu ziyarete gitti, baş ucuna oturdu ve ona, 'Müslim olmasını' teklif etti. Çocuk, düşüncesini öğrenmek için, yanında bulunan babasının yüzüne baktı.

Babası, 'Ebu'l Kasım'ın çağrısına uy.' deyince çocuk da Müslim oldu.

Bunun üzerine Peygamber (sav), 'Şu yavrucağı cehennemden kurtaran Allah'a hamdolsun.' diyerek oradan ayrıldı."[10]

"Nebi (sav) Hayber Kalelerini muhasaraya aldığı zaman, Yahudilerin koyunlarının çobanlığını yapan bir kişi Nebi'ye (sav) geldi, imanı öğrendi. Oracıkta Müslim oldu ve savaşa katıldı. Günün sonunda şehit oldu.

Nebi (sav) onun hakkında, 'O, Allah'a bir kere bile secde etmeden cennete gitmiş bir adamdır.' buyurdu."[11]

Yaratılış hadisi üzerine yazacaklarımızı böylece bitirdik. Anlayıp, fıkhedenlerden olmak ümidiyle...

8. 47/Muhammed, 7
9. Buhari, 5534; Müslim, 2628
10. Buhari, 1356
11. Zadu'l Mead, 3/288

CENNET YARIŞININ GALİBİ: UKKÂŞE İBNİ MİHSAN

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

Dünya yalnız imtihan yurdu değil, aynı zamanda rekabet yurdudur. Kişinin, dünya hayatındaki tercihlerine göre ahiret menzilesi belirlenecektir. Sadece sınavı kazanmak yeterli değildir. Her mertebenin daha fevkinde bir makama ulaşmak da elzemdir. Bu yüzden istisnasız her insan için, üst mertebelere erişememenin pişmanlığını yaşamak kaçınılmaz bir durumdur. Mümin, amelinin güzelliğine göre cennetlere vâris olacaktır. Yaşamın ve ölümün bir gayesi de zaten budur:

"O (Allah) ki; hanginizin daha güzel amel yapacağını denemek/ortaya çıkarmak için, ölümü ve hayatı yarattı. O (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) El-Ğafûr'dur."[1]

Muhammed ibni Aclan'ın (rh) dediği gibi: "Sadece ameli daha çok olanı değil, daha hayırlı olanı belirlemek için."[2] Bu yüzden cennet çeşit çeşit, derece derecedir. Firdevs Cennetleri[3] vardır, Me'va Cennetleri[4] vardır, Adn Cennetleri[5] vardır... Mükâfat, yarışın sıralamasına göre verilecektir. Öyleyse yarışmak gerekir, koşmak gerekir, kaçmak gerekir:

"Rabbinizden bir bağışlanmaya ve genişliği gökler ve yer kadar olan cennete koşun..."[6]

"... (Öyleyse) hayırlarda yarışın..."[7]

"O hâlde Allah'a kaçın..."[8]

Bu manada hangi sahabenin hayatını okursak okuyalım, aklımızda şu düşünce beliriveriyor: "Rakipleri bu kişiler olanın vay hâline!" Çünkü kulluk yarışında öyle mesafeler katetmişler ki yetişebilmek, "mümkün değil" denilecek kadar zor.

Yine öyle isimlerden biridir Ukkâşe ibni Mihsan (ra). Hiç geride kalmamış, daima önden gidenlerden olmuştur. İmanda, hicrette, cihadda... Salih amellerin çoğunda genellikle galip gelmiştir. Hatta öyle ki bir sözüyle cennetle müjdelenmiştir. İmanla geçen ömrü kısacık olmasına ve hakkında çok az rivayet bulunmasına rağmen herkes onu tanımış, fazileti dilden dile dolaşmıştır. Kendisi için Nebi'nin (sav) mübarek dudaklarından dökülen bir cümle, darbımesel olmuştur. Nerede biri önce davransa, mağluba hitaben, "Ukkâşe bu konuda seni

Yine öyle isimlerden biridir Ukkâşe ibni Mihsan. Hiç geride kalmamış, daima önden gidenlerden olmuştur. İmanda, hicrette, cihadda... Salih amellerin çoğunda genellikle galip gelmiştir. Hatta öyle ki bir sözüyle cennetle müjdelenmiştir. İmanla geçen ömrü kısacık olmasına ve hakkında çok az rivayet bulunmasına rağmen herkes onu tanımış, fazileti dilden dile dolaşmıştır.

1. 67/Mülk, 2
2. Tefsiru'l Kur'âni'l Azim, İbni Kesir, 8/176
3. 18/Kehf, 107
4. 32/Secde, 19
5. 9/Tevbe, 72
6. 3/Âl-i İmran, 133
7. 2/Bakara, 148
8. 51/Zâriyat, 50

geçti." denilmiştir.[9] O hâlde bizlerin de bu müsabakanın yarışmacıları olarak onu biraz tanımaya ihtiyacı vardır.

Hidayet ve Hicret

İman çağrısının Mekke sokaklarında yankılandığı ilk günlerde yirmi yaşlarında genç, kuvvetli, yakışıklı bir delikanlıdır Ukkâşe. Ebu Mihsan künyesiyle de anılır.[10] İman ettiğinde yirmi beş yaşlarındadır. O zorluk günlerinde iman etmiş, dolayısıyla "es-sâbikûne'l evvelûn/öncülerin ilkleri" halkasına dâhil olmuştur.

Yalnız kendisi iman etmekle kalmamış, erkek kardeşi Ebu Sinan'ı ve kız kardeşi Ümmü Kays'ı da (r.anhuma) İslam'a kazandırmıştır. Özellikle kız kardeşi Ümmü Kays, tarihte ayrı bir yere sahiptir.

İmanda öncü olduğu gibi hicrette de öncülerdendir Ukkâşe. Yine Bedir, Uhud, Hendek... gibi gazvelere katılarak salih amellerde de öncü olmuştur. Gamre Seriyyesi'nin komutanlığını yapmış ve daha birçok seriyyeye katılmıştır. O, Allah'ın dinine yardım etmiş, Allah da (cc) Resûl'ünün (sav) eliyle ona yardım etmiştir. Tam çaresiz kaldığı ânlarda İlahi yardım, imdadına koşmuştur. Zaten bu, şer'i bir kaidedir:

"Ey iman edenler! Siz Allah'a yardım ederseniz, (Allah da) size yardım eder ve ayaklarınızı sabit kılar."[11]

Yardım Kılıcının Sahibi

Bedir; ilk savaş ve ilk zafer... İnanç farkının tümüyle ortaya konulduğu Furkan Günü...[12] Müslimlerin, kemal-i samimiyetine karşılık Allah'ın (cc) yardımıyla mükâfatlandırıldığı ilk gazve... İşte o gün Allah (cc), Müslimlere semadan akın akın meleklerini göndererek birlikteliğini hissettirmişti. Bu genel yardımla birlikte bazı özel insanlara, özel yardımlar da göndermişti. Onların arasında Ukkâşe de (ra) vardı. Bu muavenetten dolayı kendisine "sahibu'l avn/yardım kılıcının sahibi" lakabı verilmişti.[13] Kendisi şöyle anlatır:

"Bedir Günü'nde savaşırken kılıcım elimde kırıldı. Resûlullah (sav) bana bir dal verdi. Bir de baktım ki o dal elimde beyaz, uzun bir kılıç hâline gelmiş! Tâ ki Yüce Allah müşrikleri yenilgiye uğratıp helak edinceye kadar o kılıçla savaştım."[14]

Kul, samimiyetle İ'lâ-i Kelimetullah için tüm çabasını ortaya koyar, sonra tüm imkânlar tükenir ve ümitsizliğe düşmeden Allah'a (cc) güvenirse işte tam orada İlahi yardım devreye girer. Değersiz bir odun, Allah'ın yardımı olan bir kılıca dönüşüverir. Bu, Allah'ın değişmez kanunu, sünnetullahıdır. Ukkâşe de (ra) bu fehvanın vücut bulmuş hâlidir. Gereğini yerine getirdiği için cennetle müjdelenmiştir.

9. El-İsâbe, İbni Hacer, 4/440
10. Tabakat, İbni Sad, 3/100
11. 47/Muhammed, 7
12. 8/Enfâl, 41
13. Es-Sire, İbni Hişam, 2/374; Usdu'l Ğabe, İbnu'l Esir, 4/65
14. Delâ'ilu'n Nübüvve, Beyhaki, 3/99; Kitabu'l Meğazi, Vakıdi, 1/93

Ukkâşe Bu Konuda Seni Geçti

İbni Abbas'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ümmetler bana gösterildi. Kimi nebiyi, beraberinde küçük bir toplulukla gördüm; kimi nebiyi, beraberinde bir iki adamla gördüm; kimi nebiyle birlikte de hiç kimse yoktu. Derken bana büyük bir kalabalık gösterildi. Onların, ümmetim olduğunu sandım.

Bana, 'Bu, Musa (as) ve onun kavmidir, sen şu ufuğa bak.' denildi.

Ben de baktım, pek büyük bir kalabalık gördüm.

Sonra bana, 'Şu diğer ufuğa da bir bak.' denildi.

Ben de baktım, orada da büyük bir kalabalık gördüm.

Bana, 'Bu senin ümmetindir, onlarla birlikte hesapsız ve azapsız olarak cennete girecek yetmiş bin kişi vardır.' denildi.

Sonra Allah Resûlü (sav) kalkıp evine girdi. İnsanlar, cennete hesapsız ve azapsız olarak girecek o kimseler hakkında söze daldılar.

Bazıları, 'Belki onlar Resûlullah'ın (sav) ashabıdır.' dediler.

Bazıları, 'Belki de onlar İslam'dan sonra doğup da Allah'a (cc) hiç ortak koşmayanlardır.' dediler ve buna benzer şeyler söylediler.

Resûlullah (sav) sonra yanlarına çıkıp geldi ve 'Ne hakkında söze daldınız?' buyurdu.

Onlar da konuştuklarından (hesapsız ve azapsız cennete gidecek olanlardan) haber verince Resûlullah (sav), 'Onlar büyü yapmayanlar ve yaptırmayanlar, uğursuzluğa inanmayanlar ve yalnız Rablerine tevekkül edenlerdir.' buyurdu.

Bunun üzerine Ukkâşe ibni Mihsan ayağa kalkıp, 'Beni onlardan kılması için Allah'a dua et.' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Sen onlardansın.' buyurdu.

Sonra başka bir adam ayağa kalkarak, 'Beni de onlardan kılması için Allah'a dua et.' dedi.

Allah Resûlü (sav), **'Ukkâşe bu konuda seni geçti.'** buyurdu."[15]

Sahabenin cennet yarışında öne geçmelerinin temel sebeplerinden biri de Ukkâşe (ra) üzerinden müşahede ettiğimiz "hayırlarda öncü olma" arzusudur. Allah (cc) ve Resûl'ü (sav), nerede cenneti vadetmişse orada ayağa kalkmış ve müjdeye nail olmak için ellerinden geleni yapmışlardır. Nerede bir hayır kapısı açılmışsa o kapıyı zorlayarak cennete girmeyi hedeflemişlerdir. Salih amellerde ayrım yapmayıp büyüğüyle küçüğüyle ecir heybelerini doldurmaya çalışmışlardır.

15. Müslim, 220; Buhari, 3410

Bugün -Allah'a (cc) hamdolsun- İslam'a hizmet etmek için birçok alan açılmış, her geçen gün bir yenisi daha açılmaya devam etmektedir. Yani cennetin yolu kolaylaştırılmıştır. Öyleyse Müslim, bu devirde faziletli amellerin izini sürmeli ve ihsan avcısı olmalıdır. Oturanlardan değil, Ukkâşe (ra) gibi ayağa kalkanlardan olmalıdır. Hangi makbul amelin cennetin anahtarı olduğunu bu dünyada bilemeyeceği için tüm anahtarları yanına almalıdır. Kim bilir belki bir dua, belki temiz bir niyet, belki güzel bir taat... onun cenneti olur.

Burada dikkatimizi çeken bir diğer husus; Ukkâşe (ra) ve onun gibi derdi cennet olan sahabilerin sayesinde öğrendiğimiz "tevekkül" kavramının önemidir. Salih amellerle inşa edilen tüm faaliyetlerde başarıya ulaşmak, tevekkül kavramının doğru anlaşılmasına bağlıdır. Peki, nedir öyleyse sorgusuz sualsiz cennete girmeyi sağlayan tevekkül?

"Bir işte güçsüzlüğün açığa vurulup Allah'a (cc) dayanılmasıdır; kişinin elinden geleni yapıp, sonucunu Allah'a bırakarak onun kararına teslim olmasıdır; Allah'ın yanındakilere güvenip insanların ellerindekilerden ümit kesmesidir."[16]

İslami çalışmaların her evresinde bu husus çok önemlidir. Özellikle her şey yolundayken çoğu kimse, zaten Allah'a (cc) tevekkül ettiğini ifade eder, ancak gerçek tevekkül, işlerin ters gittiği zamanlarda ortaya çıkar. İşte o zamanlarda, kuşku duymadan Allah'ın yardımını ummak, hakiki tevekküldür:

"...(Bir konuda) karar verdiğin zaman Allah'a tevekkül et. (Ve onu uygula. Çünkü) Allah, tevekkül edenleri sever. Şayet Allah size yardım ederse sizi yenecek hiç kimse yoktur. Sizi yardımsız bırakacak olursa (Allah'a rağmen) size yardım edecek kim vardır? Müminler yalnızca Allah'a tevekkül etsinler."[17]

Kul, tüm olumsuzluklar dört bir yanını kuşattığında Musa (as) gibi, "...Asla! Rabbim benimle beraberdir ve mutlaka bana yol gösterecektir."[18] diyebiliyorsa işte o ân denizler yarılır da yine Allah'ın yardımı gelir. Yeter ki hakkıyla Allah'a (cc) güvenilsin.

En Güzele En Güzel Ölüm

Ukkâşe (ra), imanla geçen yıllarını en güzel amellerle doldurdu. Allah Resûlü'nün (sav) yanında saf tuttuğu gibi o vefat ettikten sonra da Ebu Bekir'in (ra) yanında saf tuttu. Mücadelesinde durmadı, duraklamadı. Dünya onu değiştiremedi. Artık vakit geldiğinde ölümün en güzeli, onu Rabbine ulaştırdı.

Resûlullah'ın (sav) ölümünden sonra irtidat olayları baş gösterdi. Dün iman edenlerin birçoğu, yalancı peygamberlere uyarak ve zekât vermeyi terk ederek dinden döndüler. Allah (cc), Ebu Bekir'i (ra) hakka isabet ettirdi. Allah Resûlü'nün halifesi kararlıydı. "Allah'a yemin ederim ki namazla zekâtın arasını ayıranlarla savaşacağım. Çünkü zekât malın hakkıdır. Allah'a yemin ederim ki Resûlullah'a (sav) vermekte oldukları bir deve bağını bile bana vermekten yüz çevirirlerse, onu almak üzere onlarla savaşacağım."[19] diyerek onlarla mücadele etti. Allah'ın kılıcı Halid ibni Velid'i (ra) onların üzerine gönderdi.

Halid (ra) ilk olarak yalancı peygamberlerden biri olan Tuleyha ibni Huveylid'in üzerine yürüdü. Başlarına Sabit ibni Akram'ı ve Ukkâşe ibni Mihsan'ı (r.anhuma) komutan atayarak, öncü bir birlik kurup Ukkâşe'nin kavminden olan Tuleyha'ya yolladı. Sabit ve Ukkâşe, yolda Tuleyha'nın kardeşi olan Hibal ile karşılaştı ve onu öldürdüler. Tuleyha ve diğer kardeşi Seleme, Ukkâşe'yi gördüklerinde meydan okuyarak savaşa giriştiler. Önce Ukkâşe'yi, sonra Sabit'i şehit edip üzerine şiir okudular:

"Onların yüzüne bakınca kardeşim Hibal'i hatırladım ve intikamını alacağıma inandım.

Sabit'i gece yere gömülü, Ukkâşe'yi ise savaş meydanında bıraktım."[20]

Ukkâşe (ra) Hicret'in on birinci yılında, kırk dört yaşında; en güzel ölümle, en güzel surette, hesapsız ve azapsız olarak ebedî hayata intikal etti.[21] O şimdi cennet kuşlarının göğsünde, cennet bahçelerinde seyrederken bizler de Rabbimizden, bizleri onun menzilesine eriştirmesini temenni ediyoruz...

Selam olsun Ukkâşe'ye, Allah (cc) ebeden kendisinden razı olsun...

Tuleyha'ya Ne Oldu?

"Allah'ın (cc) yardımıyla Halid ibni Velid (ra) mürtedleri bozguna uğratınca Tuleyha kaçıp başka kavimlere sığındı. Hem kendi kabilesi hem de civar kabileler iman edince kendisi de iman etti. Ömer'in (ra) halifeliği sırasında kendisine gelince Ömer (ra) sordu: 'Sen, salih kul Ukkâşe ibni Mihsan'ı mı öldürdün?'

Tuleyha, 'Ukkâşe benim sayemde saadete erdi, bense bir asi oldum. Şüphesiz ki ben Allah'tan (cc) bağışlanma diliyorum.' dedi."[22]

Ömer (ra) bu sözlerinin üzerine onu affetti. Tuleyha (ra) ise iyi bir Müslim oldu. Allah (cc) yolunda güzel mücadele verdi. Ömer ona önemli görevler verdi. Özellikle Kadisiyye Savaş'ında takdire şayan işler başardı. O artık hem bileğiyle hem şiirleriyle İslam'ın lehine mücadele ediyordu.

16. Mu'cem Mekayisi'l Luga, 6/136; Lisanu'l Arab, 11/736; Mu'cemu'l Lugati'l Arabiyyeti'l Muasıra, 3/2489; El-Mu'cemu'l Vasit, 2/1054
17. 3/Âl-i İmran, 159-160
18. 26/Şuarâ, 62
19. Buhari, 7285
20. Fütûhu'l Büldan, Belazurî, 113
21. Tabakat, İbni Sad, 3/100
22. Fütûhu'l Büldan, Belazurî, 101

MEALA TEWHÎD A QUR'ANA MECÎD

Osman SADIKOĞLU
osmansadikoglu@tevhiddergisi.org

SÛREYA BAQARA

Allah mûmînan ji dost girtina ehlê kîtêb qethîyen men dike. Di sûreya Enfal ayeta 73'in de diyar dike ku; dost girtina kafiran dibe sebebê fitnê û zêdebûna fesada li ser rûyê erdê. Kesên munafiq vê emrê Allah binpê dikirin û wiha digotin: "Em navberîya mûmînan û ehlê kîtêb dikin, em ehlê islahê ne."

Ji Bo Muwehhîdên Dilsoz Meala Qur'ana Pîroz

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

"Bêşik me zikir (Qur'an) nazil kirîye. Birastî parêzvanê wê jî em in."[1]

Meala Tirkî: Ebû Hanzele (Halis Bayancuk)

Wergera Kurdî: Osman Sadıkoğlu

2. SÛREYA BAQARA

Ev sûre li Medînê nazil bûye û du sed û heştê û şeş (286) ayet e.

Bi navê Allahê Rahman û Rahîm (dest bi xwendinê dikim.)

الٓمٓ (١)

1. Elif, Lâm, Mîm.

1. Elîf. Lâm. Mîm.

ذٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِلْمُتَّقِينَ (٢)

2. Bu Kitap; kendisinde hiçbir şüphe olmayan, takva sahiplerine yol gösteren bir Kitap'tır.

2. Ev Kîtêb (Qur'an), tê de qet guman tune (ku ji alîyê Allah ve hatîye şandin) û ji bo mutteqîyan rehber e.

اَلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ (٣)

3. O (takva sahipleri), gayba iman eder, namazı dosdoğru kılar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan infak ederler.

3. Ew ên (mutteqî) bi xeybê îmân tînin û nimêja xwe rasterast/îqame dikin û ji rizqê ku me daye wan înfaq dikin.

1. 15/Hicr, 9

وَالَّذ۪ينَ يُؤْمِنُونَ بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَٓا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَۚ وَبِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَۜ (٤)

4. Sana indirilen ve senden önce indirilen (Kitaplara) iman eder, Ahiret Günü'ne yakinen inanırlar.

4. Û ew (ên mutteqî) bi kîtêba ku ji te re nazil bûye îmân tînin û bi (tîştên ji pêxember) ên berî te re nazil bûne jî bawer in û ew li ser yeqînê îmân bi axîretê jî tînin.

اُو۬لٰٓئِكَ عَلٰى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ(٥)

5. Bunlar, Rablerinden bir hidayet üzerelerdir. Ve onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.

5. Ew ên ha ji alîyê Rabbê xwe ve li ser hîdayetê ne û yên xelas bûyî jî, her ew in.

اِنَّ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا سَوَٓاءٌ عَلَيْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ(٦)

6. Şüphesiz ki o kâfirleri uyarsan da uyarmasan da fark etmez! Onlar iman etmezler.

6. Bêguman tu ew ên kafir (bi ezaba Allah) bitirsînî jî û netirsînî jî, ji wan re ferq nake. Ew (dîsa jî) îmân naynin.

خَتَمَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ وَعَلٰى سَمْعِهِمْۜ وَعَلٰٓى اَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌۘ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظ۪يمٌۚ (٧)

7. Allah, kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Gözleri üzerinde de perde vardır. (Hakikati anlayamaz ve göremezler.) Onlara büyük bir azap vardır.

7. Allah, qelbên wan û guhên wan mohr kirîye û perde kişandiye ser çavên wan (heqîqetê nabînin û fêm nakin). Û ji wan re ezabeke mezin heye.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِن۪ينَۢ(٨)

8. İnsanlardan öylesi vardır ki: "Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman ettik." derler. (Hakikatte) iman etmiş değillerdir.

8. Ji însanan hin kesên ku (di heqîqetê de) ne mûmîn in wiha dibêjin "Me bi Allah û bi roja axîretê îmân anîye."

يُخَادِعُونَ اللّٰهَ وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُواۚ وَمَا يَخْدَعُونَ اِلَّٓا اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَۜ(٩)

9. Allah'ı ve iman edenleri aldattıklarını sanırlar. (Hakikatte) sadece kendilerini aldatmaktalardır. Farkında da değillerdir.

Kitap ehli müşriklerin sapkın Allah tasavvuru için bk. 5/Mâide, 64

9. Li gorî xwe/ji wan we ye ku ew Allah û mûmînan dixapînin, lê ew xwe bixwe dixapînin û tênagihîjin.

(Ji bo tesewwûra rêşaş/jirêderketî ya ku muşrîkên ehlê kitêb der heqê Allah de dipejirînin, bnr. 5/Maîde, 64)

ف۪ي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌۙ فَزَادَهُمُ اللّٰهُ مَرَضاًۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌۙ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ(١٠)

10. Onların kalplerinde hastalık (şüphe ve şehvet) vardır. Allah da onların hastalığını arttırmıştır. Yalan söylemeleri/Yalanlamaları nedeniyle onlar için can yakıcı bir azap vardır.

10. Di dilê wan de nexweşî (şûbhe û şehwet) heye. Allah jî, nexweşîya wan zêde kirîye. Ji ber ku derewan dikin, ji bo wan ezabekî dijwar heye.

وَاِذَا ق۪يلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِۙ قَالُٓوا اِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ(١١)

11. Onlara: "Yeryüzünde bozgunculuk yapmayın." denildiğinde: "Biz sadece ıslah edicileriz." derler.

11. Dema ku ji wan re tê gotin: "Li ser rûyê erdê fesadîyê nekin!" Dibêjin: "Em bitenê ehlê islahê ne/xêrxwaz in."

اَلَٓا اِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلٰكِنْ لَا يَشْعُرُونَ(١٢)

12. Dikkat edin! Onlar bozguncuların ta kendileridirler. Lakin farkında değillerdir.

("Allah (cc), müminlerin Ehl-i Kitab'ı dost edinmesini yasaklıyor (5/Mâide, 51), kâfirleri dost edinmenin fitneye sebep olup bunun, yeryüzünde bozgunculuk olacağını belirtiyordu (8/Enfâl, 73). Münafıklar, Allah'ın (cc) yasağını çiğniyor ve 'Biz, müminler ile Ehl-i Kitab'ın arasını buluyor, ıslah ediyoruz.' diyorlardı." (İbni Ebi Hatim, 124, İbni Abbas'tan) Bunun üzerine Allah (cc) okuduğumuz ayeti indirdi. Ayet, hangi niyet ile yapılırsa yapılsın, Allah'ın (cc) sınırlarını çiğnemenin bozgunculuk olduğunu, iyi niyetin yasaklanmış bir ameli meşrulaştırmayacağını göstermiştir.)

12. Baldar bin/Dîqat bikin! Birastî ew ên mufsîd/fesadîyê dikin her ew bixwe ne, lê ew vê fêm nakin.

(Allah (cc) mûmînan ji dost girtina ehlê kîtêb qethîyen men dike (5/Maîde, 51). Di sûreya Enfal ayeta 73'in de diyar dike ku; dost girtina kafiran dibe sebebê fitnê û zêdebûna fesada li ser rûyê erdê. Kesên munafiq vê emrê Allah (cc) binpê dikirin û wiha digotin: "Em navberîya mûmînan û ehlê kîtêb dikin, em ehlê islahê ne." (Bnr. Îbnî Ebî Hatim, 124, ji Îbnî Abbas) Ayet, bi me dide zanîn ku; bi çi nîyetî bê kirin jî, her amelê

Ayet, bi me dide zanîn ku; bi çi nîyetî bê kirin jî, her amelê ku emrê Allah pê binpê bibe, ew amel alozî ye/fesad e. Ji vê ayetê fêm dibe ku nîyeta qenc amelên xerab qet tu carî meşru û meqbul nake.

ku emrê Allah pê binpê bibe, ew amel alozî ye/fesad e. Ji vê ayetê fêm dibe ku nîyeta qenc amelên xerab qet tu carî meşru û meqbul nake.)

وَاِذَا قٖيلَ لَهُمْ اٰمِنُوا كَمَٓا اٰمَنَ النَّاسُ قَالُٓوا اَنُؤْمِنُ كَمَٓا اٰمَنَ السُّفَهَٓاءُۜ اَلَٓا اِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَٓاءُ وَلٰكِنْ لَا يَعْلَمُونَ(٣١)

13. Onlara: "İnsanların iman ettiği gibi iman edin." denildiği zaman: "Biz sefihlerin/zayıf akıllıların iman ettiği gibi mi inanalım?" derler. Dikkat edin! Onlar sefihlerin/aklı zayıf olanların ta kendileridir. Lakin bilmiyorlar.

13. Dema ji wan re bê gotin: "Wekî ku însanan îmân anîye hûn jî îmân bînin." Dibêjin: "Erê, em ê çawan wekî wan hişsivikan/sefîhan îmân bînin?" Hişyar bin/Dîqat bîkin; birastî hişsivik/sefîh her ew bixwe ne, lê bi vê nizanin.

وَاِذَا لَقُوا الَّذٖينَ اٰمَنُوا قَالُٓوا اٰمَنَّاۚ وَاِذَا خَلَوْا اِلٰى شَيَاطٖينِهِمْۙ قَالُٓوا اِنَّا مَعَكُمْۙ اِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِؤُ۫نَ(٤١)

14. İman edenlerle karşılaştıkları zaman: "İman ettik." derler. Şeytanlarıyla baş başa kalınca ise: "Biz sizinle beraberiz, ancak biz (iman edenleri) alaya almaktayız." derler.

14. Dema ku leqayî mûmînan dibin dibêjin: "Me îmân anîye!" Lê dema ku bi şeytanên xwe re tenê dimînin dibêjin: "Em bi we re ne, bes em henekên xwe/tinazên xwe bi wan re dikin."

اَللّٰهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فٖي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ(٥١)

15. (Hakikatte ise) Allah onlarla alay eder ve azgınlıkları içinde bocalayarak (yaşamaları için) onlara mühlet verir.

15. (Birastî) Allah tinazê xwe bi wan dike û ji bo ku ew di nava bitirîyê de şaşomaşo (jîyana xwe bidomînin) muhletê dide wan.

اُو۬لٰٓئِكَ الَّذٖينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدٰىۖ فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدٖينَ(٦١)

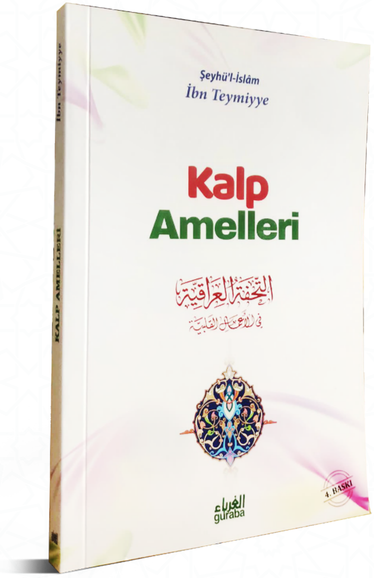
16. İşte onlar hidayeti sapkınlıkla değişmişlerdir. (Bu değişim neticesinde) ticaretleri kâr etmemiş, doğru yolu da bulamamışlardır.

16. Ha ew in, ên ku hîdayetê firotine bi dalaletê. (Di encama vê firotinê de) tîcareta wan kar nekirîye û wan rêya rast jî nedîtine.

KALP AMELLERİ

AYIN KİTABI

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

Kitabın Yazarı: İbni Teymiyye

Yayınevi: Guraba Yayınları

Basım Tarihi: 2020

Sayfa Sayısı: 255

Ebat: 13,5 X 21,0 cm

Kitap Hakkında

Kişinin tüm kötülüklerden arınması ve tüm iyilikleri elde etmesi ancak kalbine bağlıdır. Bu yüzden hayır da şer de önce insanın kalbine nispet edilir. Azalara amel olarak yansıyan her şeyin temelinde kalp vardır. İnsan ancak kalbini ıslah ettiğinde ıslah olur. Bu yüzden gerçek kurtuluşa, kalbin mahiyeti bilindiğinde erişilebilir.

Öyleyse nedir kalbin mahiyeti?

"Kalp" kelimesi Arapçadan dilimize geçmiştir.[1] Birçok manası olmakla birlikte genel olarak "değişmek/çevrilmek/dönmek" manasını taşır.[2] Ragıb El-İsfahani'nin dediği gibi, "İnsanın kalbine gelince, denir ki: Çokça değiştiğinden bu adı almıştır."[3] Şair de öyle vasfetmiştir onu:

وَمَا سُمِّى الانْسانُ الَاّ لِنَسْيِهِ ... وَمَا القَلْبُ اِلَّا انَّه يَتَقَلَّبُ

"İnsan ancak unuttuğu için insan diye, kalp de ancak döndüğü için kalp diye isimlendirilmiştir."[4]

Kalp çevrilip durur ve mutlaka bir yönelimi vardır. Kâh taate yönelir kâh masiyete. Bu yönelimi hayra kanalize etmek, her bireyin daimî vazifesidir. Kulun istikameti, ancak onun istikametine bağlıdır. Bu nedenle Nebi (sav), sürekli Allah'a (cc) bu yönde dua etmiştir:

"Ey kalpleri eviren çeviren! Kalbimi dinin üzere sabit kıl."[5]

İnsanın özü kalptir ve özde yaşanan bozulma, tüm âzalara yayılır. Maddi anlamda da manevi anlamda da durum böyledir. Kalpteki bozulma, imandan tat almamaya ve günahlardan sakınmamaya sebep olur. Dille yapılan zikir, elle verilen sadaka, ayakla mescide doğru atılan adımlar... kısacası bedenle icra edilen tüm salih ameller; kalbin selametine doğrudan bağlıdır. Bundan ötürü Allah Resûlü (sav), kalp düzeldiği takdirde insanın da düzeleceğini bildirmiştir:

"... Dikkat edin! Bedende bir et parçası vardır. O düzelirse tüm beden düzelir, o bozulursa tüm beden bozulur. Dikkat edin! O, kalptir."[6]

Bu kelimelerle gerçek bir reçete sunmuştur Peygamber (sav). Tali sebeplerden oluşan beyhude bir uğraşa yönlendirmemiş, sorunun temelden hallolması için kesin ve kalıcı çözüm bildirmiştir. Nübüvvet vârisi âlimler de Nebi'nin bu mirasını hakkıyla kendi asırlarına taşıyabilmek adına risaleler ve kitaplar kaleme almışlardır. Halis Hoca'mızın da kalp üzerine yazdığı bir kitabında değindiği gibi:

"Birçok âlim, kalp bahsinde kitap telif etmeye önem vermiştir. Kimi kalbin katılığı ile ilgili, kimi kalbin hastalıkları ile ilgili, kimi de kalbin diğer hâlleriyle ilgili eserler kaleme almıştır. Âlimlerimizi bu konuya önem vermeye iten sebep; Kitap ve sünnette kalp ile alakalı varid olan naslardır. Vahiy, kalbi insanın merkezi kabul etmiş, düşünmeyi, akletmeyi, kulluğu, teslimiyeti... yani bir Müslim'i yücelten hasletleri kalbe nispet etmiştir. Bununla birlikte kulu Rabbinden uzaklaştıran ve değersizleştiren hastalık, ölüm,

1. Arapça karşılığı "قَلَبَ" kökünden türeyen "قَلْبٌ" kelimesidir.
2. Lisânu'l Arab, 1/687
3. El-Müfredat, Ragıb El-İsfahani, s. 862
4. Tâcu'l Arûs, Firûzâbâdî, 1/124
5. Tirmizi, 2140; İbni Mace, 3834
6. Buhari, 52; Müslim, 1599

duyarsızlaşmak ve akletmemeyi de yine kalbe nispet etmiştir."[7]

Bu yüce hikmete binaen kaleme alınan güzide kitaplardan bir tanesidir "Kalp Amelleri". İbni Teymiyye'nin (rh) Iraklı mümin kardeşlerinin isteği üzerine hediye olarak yazdığı kıymetli bir eserdir. Dinin esaslarından kalbe taalluk eden sevgi, korku, ümit gibi hâlleri ele almıştır. Kalpte oluşan kötü duyguların da izale yollarını beyan ederek selim bir kalbe sahip olmanın yolunu göstermiştir. Öyle ya, cennete ancak selim bir kalple ulaşılabilir:

"O gün ki; ne mal ne de evlat fayda verir. Allah'a selim bir kalple gelenler müstesna. Cennet, takva sahiplerine yaklaştırılır."[8]

Yazar, kitabına "Kalbin Hastalıkları ve Tedavi Yolları" başlığıyla giriş yapar. Kitap boyunca âdeta bir kalp doktoru hassasiyetiyle manevi hastalıkları önce tavzih eder, sonra tedavi. Akabinde de insanların derecelerini açıklar. "Sonra Kitab'ı kullarımızdan seçtiklerimize miras kıldık. Onlardan kimi nefsine zulmeder, kimisi orta yolludur. Kimisi de Allah'ın izniyle hayırlarda yarışıp öne geçer. Bu, büyük lütuf ve ihsanın ta kendisidir."[9] ayetine atıf yaparak hayırlarda öncü olmamızı tavsiye eder.

Tabii, insan beşer, kuldur şaşar. Hatadan münezzeh olması düşünülemez. Bu yüzden İmam der ki: "Şüphe yok ki dinin tamamı hakkı bilmek ve onunla amel etmektir. Onunla amel etmek için de sabretmek gerekir."[10] İşte bu cümleleriyle kalp hastalıklarının tedavisinin tederrücen ve kesintisiz yapılması gerektiğinin önemine işaret eder. Islahat faaliyetinin sürekli olması gerekir ki belki de sabrı en çok gerektiren unsurlardan bir tanesidir bu durum.

Sadece ahlak ve tezkiyeye yönelik öğütlerde bulunmamıştır da. Aynı zamanda bu seyirde oluşan itikadi ve amelî sapmalara da değinmiştir. Sert cümleleri ve yaptığı nakillerle küfür ve şirk gibi kalbi tamamen öldüren unsurlardan şiddetle sakındırması dikkat çekicidir. Örneğin, o günün mutasavvıflarını ağır bir dille yermiştir ve bugün de benzerlerini çokça gördüğümüz etek giyip, çalgı çengiyle dönerek ibadet ettiğini zannedenlere şu ifadeleri kullanmıştır:

"Tasavvufçular arasından da sema/meşk, ıslık çalmak ve el çırpmak suretiyle bunları harekete geçirmek isteyenler çıktı. Kalpte bulunan her türlü sevgiyi tahrik edip harekete geçirecek şiirler ve müzikler dinliyorlar. Böylece kalpleriyle; putları, haçları, kardeşleri, vatanları, taze gençleri ve kadınları sevdikleri gibi Rahman'ı da sevmeye elverişli duruma geliyorlar.

...Sonra başkaları bu işte gevşeklik göstererek günahlara, hatta ahlaksızlıklara düştüler. Hatta onlardan kimileri işi apaçık küfre kadar götürdüler. Onlar küfür ve ilhad içeren şiirlerle coşuyorlar ki bu da en büyük fesad şekillerindendir.

...Bu yüzden İmam Ahmed ve başka imamlar semai/meşki mekruh görmüştür. Hatta Şafii, semai zındıkların uydurduğunu söyleyerek şöyle der: 'Bağdad'da zındıklar sema diye bir şey uydurmuşlar, onunla insanları Kur'an'dan alıkoyuyorlar.' "[11]

"Cahil abidler ve zahidler, Lübnan dağında, Şam yakınlarındaki Kaysun dağında ve başka yerlerde bulunan mağaralara ve tenha yerlere gelerek uzlete çekilirler, Allah'ın izin vermediği tarzda halvete çekilerek riyazat yaparlar, Allah'ın ve Rasûlünün öğretmediği şekilde zevklerine göre ilahiler eşliğinde ibadet ederler. Yaptıklarının Kur'an'a ve Sünnete uyup uymadığına aldırmazlar ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i örnek almazlar. Halbuki yüce Allah, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e uyma konusunda 'De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz, ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın.'[12] buyurur. Bunlar, bid'at ve sapıklık ehlidirler. Allah'ın evliyası değil, şeytanın yandaşlarıdırlar. Kim bunların veli olduğunu söylerse, yalan şahitlik yapmış ve doğru yoldan sapmış olur."[13]

Doğru bir kalp, doğru bir arınmayla elde edilir. Bidat ve hurafeler, kalbi arındırması bir yana daha çok hastalığını arttırır. İbni Teymiyye (rh) bunu çok iyi bildiği için zühd yolunu zıddıyla da göstermiştir ki kişi ıslah olacağım derken fesada uğramasın. Bu yüzden kitabını sonlandırırken en mühim meseleyi sona bırakmış ve "Muhammed'e (sav) uymak aklın gereğidir." demiştir.

Sürekli erteliyoruz kalbimizle ilgilenmeyi. Ruhun tutkulardan temizlenme vakti geldi de geçiyor bile. Öyleyse bir Ramazan ayını daha geride bırakırken bu ayda elde ettiğimiz rahmeti tüm yılımıza taşımak istiyorsak "kalp amelleri"ni unutmamamız lazım. Sözlerimizi, insanların en takvalısı ve en zahidinin duasıyla noktalayalım:

"Allah'ım, benimle hatalarımın arasını doğu ile batıyı uzaklaştırdığın gibi uzaklaştır. Allah'ım, beni hatalarımdan, beyaz gömleğin kirlerden arınması gibi arındır. Allah'ım, beni kar, yağmur ve dolu ile yıka/temizle."[14]

7. Kalp Katılığının Zararları, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s. 22
8. 26/Şuarâ, 88-90
9. 35/Fâtır, 32
10. Kalp Amelleri, İbni Teymiyye, Guraba Yayınları, s. 81
11. age. s. 129-131
12. 3/Âl-i İmran, 31
13. age. s. 244
14. Buhari, 744; Müslim, 598

tevhiddergisi.org
YENİLENDİ
tevhid dergisi
Halis BAYANCUK HOCA
Mücadele Tarihinden Öğrendiklerimiz
Enes YELGÜN
Münafıklar

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!"
(39/ZÜMER, 17)

TEVHİD DERGİSİ | TEVHİD DERSLERİ | TEVHİD MEALİ | TEVHİD MEALİ UYGULAMASI

ISSN 2148-4635
9 772148 463504

ABONELİK İÇİN

tevhiddergisi@gmail.com
www.tevhiddergisi.org
+90 545 762 15 15